

LIK@BTA.BG

ИЗДАНИЕ НА БТА ЗА ЛИТЕРАТУРА, ИЗКУСТВО И КУЛТУРА. ГОДИНА LXI

МАЙ 2026

ВЪРВИ, НАРОДЕ ВЪЗРОДЕНИ,
КЪМ СВЕТЛА БЪДНИНА ВЪРВИ,
С КНИЖОВНОСТТА, ТАЖ СИЛА НОВА,
СЪДБИНИТЕ СИ ТИ ПОДНОВИ!

ВЪРВИ КЪМ МОЩНАТА ПРОСВЕТА!
В СВЕТОВНИТЕ БОРБИ ВЪРВИ,
ОТ ДЛЪЖНОСТ НЕИЗМЕННО ВОДЕН –
И БОГ ЦЕ ТЕ БЛАГОСЛОВИ!

НАПРЕД! НАУКАТА Е СЛЪНЦЕ,
КОЕТО ВЪВ ДУШИТЕ ГРЕЙ!
НАПРЕД! НАРОДНОСТТА НЕ ПАДА
ТАМ, ДЕТО ЗНАНЪЕТО ЖИВЕЙ!

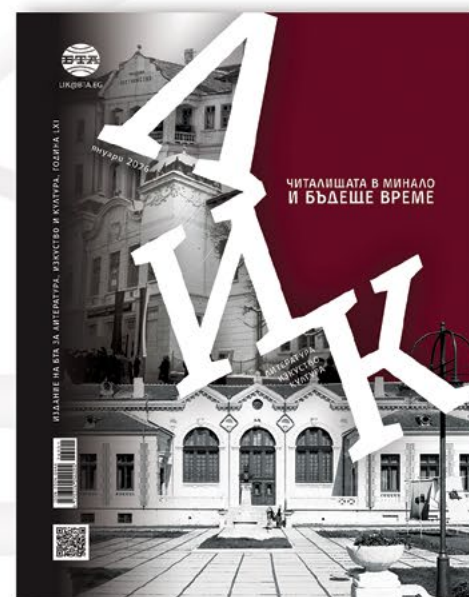
БЕЗВЕСТЕН БЕШЕ ТИ, БЕЗСЛАВЕНИ...
О, ВЛЕЖ В ИСТОРИЯТА ВЕЧ,
ДУХОВНО ПОКОРИ СТРАХИ
КОИТО ЗАВЛАДЯ...

ТЪЙ СО... ИТЕ ДВА... РАТЯ
...АХА ДЕДИ... И...
...НЕЗАБ... МО,
...ЕНИ С... НИ!

ЛИТЕРАТУРА
ИЗКУСТВО
КУЛТУРА

БЪЛГАРСКИЯТ СВЕТИЛНИК

ЯНУАРИ

ФЕВРУАРИ

МАРТ

АПРИЛ

Литература Изкуство Култура

ЛИК

МАЙ 2026

ТЕМАТИЧНО ИЗДАНИЕ
НА БЪЛГАРСКАТА
ТЕЛЕГРАФНА
АГЕНЦИЯ

ГЕНЕРАЛЕН ДИРЕКТОР:
Кирил Вълчев

ГЛАВЕН РЕДАКТОР:
Георги Лозанов

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР:
Яница Христова

МЛАДШИ РЕДАКТОР:
Ренета Георгиева

КОРЕКТОР:
Лиляна Николова

ХУДОЖНИК НА КОРИЩА:
Пламен Герчев

КОРИЩА:
Колаж с кадри от чествания на
24 май и част от текста на
песента „Върви, народе възродени“

ДИЗАЙН И ПРЕПЕЧАТ:
Леонора Константинова

ПО ДИЗАЙН НА СТУДЕНТИ ОТ НХА:
Теодор Мирчев
Елисавета Драгомирова
Виктория Димитрова

В БРОЯ СА ИЗПОЛЗВАНИ СНИМКИ ОТ
архив на Пресфотото БТА,
pressphoto@bta.bg
ISSN 0324-0444

КОНТАКТИ:
Българска телеграфна агенция
1124 София,
бул. „Паризградско шосе“ 49

РЕКЛАМА:
marketing@bta.bg / 02 926 2296

ИЗРАБОТКА:
„ПРИНТИНГ ХАУС“ ЕООД

6

14

18

23

84

90

СЪДЪРЖАНИЕ

БЪЛГАРСКИЯТ СВЕТИЛНИК

6 Химнът – ритуален жанр с хилядолетна история
Регина Койчева

14 170 години от рождението на Стоян Михайловски,
автор на „Върви, народе възродени!“
Десислава Севова

18 Непатетично за химните
Проф. д-р Момчил Георгиев

23 Стоян Михайловски и честванията на Деня на
светите братя Кирил и Методий, на българската
азбука, просвета и култура и на славянската
книжовност в архива на Българската телеграфна
агенция

84 *Иван Димитров, директор на „Музикаутор“:*
Училищните химни ни обединяват около ценности,
които носят просперитет

90 „Светилник“ – инициативата за създаване на
авторски училищни химни, прочетена през
публикациите на БТА

Броят на списанието на БТА за литература, изкуство и култура ЛИК през месец май е вдъхновен от три годишнини, които честваме през 2026 г.

Навършват се 175 години от първото отбелязване на 24 май - Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност, както го наричаме сега. Инициативата на Найден Геров на 24 май 1851 г. (11 май - стар стил) е в епархийското училище „Св. св. Кирил и Методий“ в Пловдив на общия църковен празник на двамата светци.

На 7 януари през 2026 г. се навършиха и 170 години от рождението на писателя Стоян Михайловски, който е автор на стихотворението „Кирил и Методий“, което през 1892 г. за първи път е публикувано в списание „Мисъл“ с подзаглавие „Проект за български всеучилищен химн“.

Преди 125 години през 1901 г. Панайот Пипков написва музика към него и то става химн на славянските просветители, останал в историята със заглавието „Върви, народе възродени“ и като неизменна част от честванията на 24 май и до днес.

Възроден е този, който е получил нов живот. И всеки българин на 24 май има своята лична история, свързана с празнуването на новото раждане чрез азбуката на народа, към който принадлежи.

Моята история е свързана буквално с раждането ми на

24 май. Майка ми разказва как в родилния дом в центъра на София е чувала „Върви, народе възродени“, която сутринта пеели отиващите на манифестация ученически класове. Потвърждава го и новината на БТА от 24 май 1973 г., в която пише как централният площад в София „утихва за секунди и после се изпълва от тържественния химн „Върви, народе възродени“. В новината от деня се посочва, че при манифестацията в столицата „в левия край на Националната художествена

галерия греят като пламък трите букви А, Б, В, символизиращи вечния стремеж на българина към знание и просвета“, а „сред ликовете на възрожденци на българското слово се извисяват фигурите на двамата велики братя Кирил и Методий, дали писмо и четмо на славянския род“.

Роден с името си, което според латинската сентенция е съдба на всеки човек, преди десет години реших да отговарям на съобщенията с поздравленията за рождения ми ден с текст, вдъхновен от „Химна на свети-

те братя Кирил и Методий“.

„Светли бѣднини и на теб и всички вкѣщи“.

„Пресветли години и на теб“.

„Нека името ти да живее в любов и да се помни во век веков!“

„Извършвай подвизи безчет!“

„В този свят, който в беда неописема изпадна, нека Бог ни благослови!“ - подходящо за годината, в която започна пандемията от Ковид-19.

„Със сила нова съдбините си поднови и имай права вяра, че Бог благославя светлите нови начинания!“

„Никога да не пагаш понеже в теб „знанието живеи“, а БТА да ти помага с повече знание за истината като „за всесветовната просвета неизчерпаем вир“ - в първата година, когато бях начело на БТА.

„Нека всеки от нас да бъде просветен накѣде да върви възроден към светли бѣднини!“

Тези съобщения се превърнаха в личен ритуал - потвърждение на написаното в следващите страници на ЛИК от главен асистент Регина Койчева от Института за литература при Българската академия на науките (БАН), че същността на химна „започва да изглежда далеч по-ясна, ако не погледнем на него само като на прагматично ориентиран жанр, а именно песен, предназначена за изпълнение по време на определен ритуал“.

Но съобщенията ми със строфи от тази песен е още един пример, че всеки ред от „Върви, народе възродени“ е с наистина вдъхновяващо съдържание, а музиката му - според също цитираното в списанието определение на Иван Шишманов

- „носи отпечатъка на вдъхновената възторженост, на величественото спокойствие, на грандиозния гух, които (...) го отличават от всеки друг род музикални съчинения“.

Всъщност този брой на ЛИК поставя българския всеучилищен химн в по-широк контекст на този жанр с хилядолетна история. Проф. д-р Момчил Георгиев справедливо припомня, че Тома Аквински в увода към своя коментар върху Псалмите дефинира християнския химн: „Химнът е възхвала на Бога с песен; песента е радостта на ума, който се занимава с вечни неща, избухващ в гласа“.

И в статиите на двамата учени се припомнят от най-старинни творби от този вид като световния студентски химн Gaudeamus igitur в прослава на висшето образование, чийто български аналог е „Върви, народе възродени!“, до модерни интерпретации на жанра като епическата поема „Химни за смъртта на свръхчовека“ от Пенчо Славейков, чиято 160-а годишнина от рождението БТА отбелязва през тази година с разговори във всички национални пресклубове на агенцията, водени от писателя и литературовед доц. Йордан Ефтимов. И с основание проф. д-р Момчил Георгиев отбелязва, че някои образци на този жанр, като възстаническият химн на Странджа „Ясен месец“, е невъзможно да бъдат разделени мелодично между балканските комшии, разказано последователно и иронично във великолепия филм на Агела Пеева „Чия е тази песен“.

Към годишнините, свързани с 24 май, можем да прибавим и 120 години от първата новина в БТА за отбелязването на празника, която е от 1906 г. - само 8 години след първия бюлетин на агенцията през 1898 г. Тя припомня Божествената литургия, отслужена в църквата „Свети Стефан“ в Цариград по случай празника на светите братя Кирил и Методий.

Следващите години БТА има също новини за отбелязването на празника през 1907 г. и 1908 г. отново в Цариград, през 1909 г. в Солун, през 1914 г. в Струмица - доказателства за духовните територии на видимо присъствие на българите по тези места в онези години.

Между двете световни войни новините за отбелязването на празника са от Букурещ, Прага, Париж, Страсбург, Рим, Мюнхен - доказателства, че България избира да се представя пред света със своята азбука още преди повече от век.

Новините в БТА разказват за празнуването на 24 май от царското семейство, комунистическите лидери, управляващите в демократичните години. А снимките на гържавни глави на България на празника от различни политически времена, включително през последните десетилетия, на делегации на гроба на свети Кирил в Сан Клементе, са свидетелство, че празникът винаги е бил отвъд политическите ситуации в България.

През 1990 г. с нетипичен за информационна агенция текст това е потвърдено в статията, публикувана на 24 май пог

София, 11 май 2025 г. Генералният директор на Българската телеграфна агенция Кирил Вълчев изнася слово по повод патронния празник на Националната гимназия за древни езици и култури (НГДЕК) „Константин-Кирил Философ“. Вълчев е възпитаник на гимназията и председател на Обществения съвет към НГДЕК.
Снимка: Минко Чернев, БТА

заглавие „Празник на всички ни!“, в която се казва: „Буквите, които ни оставиха светите братя Кирил и Методий, са на всички ни за вечни времена. И за първокласника, който започва от А, и за студента, търсещ в знанието смисъла на живота си, и за учителя и учения, отдали се на благословения труд да създават човека и неговото бъдеще. И за целия ни народ, защото с буквите на св. св. Кирил и Методий пишем всички. В училището, в библиотеката, в университета, в храмовете на знанието, просветата и културата днес хиляди, милиони българи отидоха с цветя в ръка и с мисъл за величието на духа. Този наш български дух, който ни преведе през всички изпитания на историята ни. Духът на националното самосъзнание и единение, който сега ни е така нужен. Когато са творили писмеността, солунските равноапостоли са мислили за всички ни, търсили са непогвастна на времето

спойка помежду си. За да оцелеем, за да пребъдем въпреки бури, въпреки насилие отвън. И азбуката на Кирил и Методий наистина ни съхрани и още преди векове откри погледа ни към Европа, сродни ни с груги цивилизации. Защо в ден като днешния всички заедно не си спомним за първоучителите? Не можем ли да забравим трудностите на ежедневието, да оставим встрани политическите страсти? И да се вслушаме в разума. Нека мъдростта диктува стъпките ни. Културата е преди всичко нравственост. Велик пример за това ни оставиха св. св. Кирил и Методий“.

През 1991 г. четем за нещо повече – за обещанието на политическите сили да не организират никакви прояви на 23 и 24 май, което „вдъхва надежда да възвърнем всенародния облик на Деня на славянската писменост и на българската просвета и култура“.

Отбелязванията на 100 го-

дишнината през 1956 г., 120-ата годишнина през 1976 г. и 130-ата годишнина през 1976 г. от рождението на Стоян Михайловски също са в хрониката с новините от архивите на БТА – възможност да се съизмерваме в честванията с нашите предци.

Защото, както написах в нескръчния си опит от преди три години за текст на Химн на БТА: „Истина или лъжа – провери във БТА!“

Преди век или сега – новината пази БТА.“

А новината от миналата 2025 г. припомня, че на 24 май се открива 20-ата Световна среща на българските медии, която БТА организира в София. Темата е „Медии и знание“. Във форума – присъствено и онлайн, участие вземат български журналисти от 25 държави. Новината припомня и думите ми към форума, в които говоря за ролята на предишния генерален директор на БТА Максим Минчев, събрал български медии по света за първи път през 2005 г. отново в София – града, който носи името на Божията премъдрост, и отново на Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност, където и когато е най-естествено да говорим за знанието, каквато е темата на 20-ата среща. На нея ние от медиите трябваше да си отговорим на много по-големия въпрос как използваме буквите, които празнуваме.

Тогава БТА представи пред българските медии по света и новия шрифт ЛИК, носещ атмосферата на онази България,

в която учениците на светите братя Кирил и Методий са създали буквите на кирилицата – част от по-голямото усилие на БТА да послужи за пример на българската държава като започне да има обща визуална идентичност, включително с шрифтовете, които използва и затова БТА го предоставя безвъзмездно на български институции с цел постигане на единен облик на страната. Шрифтът ЛИК беше създаден по поръчка на БТА от Националната художествена академия на основата на буквите, създадени през IX век в България.

Впрочем БТА въведе шрифта ЛИК през миналата година, когато отбелязахме кръгла годишнина от създаването преди 1170 години от светите Кирил и Методий на първата графична система на българската писменост – глаголицата. Събитието бе част от календара на новата съвместна инициатива на БТА, Българската национална телевизия (БНТ) и Българското национално радио (БНР) „14 века България в Европа“ за отбелязването на знаменателни годишнини в българската история със значение изобщо за общата европейска история в периода до 2032 г., когато се навършват 1400 години от документираното в исторически извори първо българско държавно образувание на европейска територия – Стара Велика България през 632 г.

ЛИК съдържа и представяне на инициативата „Светилник“, която дава и името на този брой. Тя е на организацията на автори и музикални издатели

за управление на авторски права „Музикаутор“ за даряване на българските училища с химни по идея на изпълнителния директор на сдружението Иван Димитров. Той в интервю за броя припомня, че първи в каузата повярвахме в БТА и агенцията е партньор от самото ѝ начало преди пет години като я популяризира и разказва за всяко от училищата и новите им химни.

А през април Христо Касабов, ръководител на отдел „Фоторепортери“ в БТА, направи в Болград под сирените за въздушни тревоги видеозапис на новия химн на училището „Напред, наша Болградска гимназия!“ – първия на училище извън границите на България, защото в Одеска област българската общност се състои от над 150 000 българи според официалните преброявания. В него се пее: „Със дух непобедим и пазим с жар езика български жив...“ Българска делегация с поканените от БТА проф. д-р Георги Вълчев – тогава ректор на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и настоящ министър на образованието и науката, и Иван Димитров бяхме в Болград за участие в официалните тържества по случай празника на гимназията на 205-ата годишнина от рождението на патрона ѝ Георги Раковски и в Одеса за откриването на паметна плоча на училища в града български поет, композитор и педагог Добри Чинтулов. Песните му „Къде си, вярна ти любов народна?“, „Стани, стани, юнак балкански“ и „Вятър ечи, Балкан стене“ пеят борците за свобода на Бълга-

рия през Априлското въстание през 1876 г., от което тази година отбелязваме 150 години и БТА също организира серия от разговори в свои национални пресклубове с водещ лицето на предаването „Панорама“ на БНТ Бойко Василев.

Иван Димитров, който е начало на сдружението, представяващо 3900 автори – текстописци, композитори, аранжори и музикални издатели, казва в ЛИК още, че „целта на училищните химни днес е да се обединим около ценности, които носят просперитет, развитие и добруване на хората в този ключов период от живота им, свързан с начално и средно образование“. Той отбелязва, че „музиката има обединяваща сила, а когато е насочена към подрастващите в тази конкретна форма на химна, тя сама по себе си има възможно най-положителния ефект – създава силна споделена емоция и енергия, които раждат чувство на единство, солидарност и усещане за общностна принадлежност, с която децата се идентифицират“.

Но кое е най-важното, с което трябва да се учим да се идентифицираме и обединяваме?

Отговорът е в намирането на „длъжността“, с която си роден и неизменно се възраждаш да следваш в живота си – също съдържаш се в строфа от българския всеучилищен химн, която през тази година ще използвам, когато благодаря за поздравленията за рождения ми ден на 24 май:

„И ти върви напред от длъжност неизменно воден и Бог ще те благослови!“

ХИМНЪТ – РИТУАЛЕН ЖАНР С ХИЛЯДОЛЕТНА ИСТОРИЯ

Регина Койчева (р. 1974) е главен асистент в Института за литература при БАН и разработва интердисциплинарното поле между палеославистиката и теорията на литературата. Основният ѝ изследователски обект са оригиналните старобългарски песнопения от IX и началото на X век, върху които има редица изследвания с теоретичен, литературноисторически и лингвистичен профил. Тя е инициатор и ръководител на междуинституционалния научен проект „Акустика на старинния текст: от фонемата до метафонията“ (от 2024 г.). Завършила е Българска филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Докторската ѝ дисертация върху великопостните канони на Константин Преславски е защитена през 2005 г.

Регина Койчева
Снимка: личен архив

Ако запитаме изкуствения интелект какви са особеностите на химна като поетически жанр, той ще ни изреди комплект от признаци: древен произход, възвишеност, патетика, хвалебственоост, жанровост с плаващи граници, навлизащи в териториите на одата и песента, предназначение за музикално изпълнение много често по време на церемонии. В крайна сметка обаче машинният отговор ще събуди у нас и недоумения като следните: все пак кое отличава химна от одата и песента? „Ода на радостта“ химн ли е? Ако познаваме по-добре например творчеството на Пенчо Славейков, можем и да се учудим: нима неговите „Химни за смъртта на свръхчовека“ са само хвалебствено произведение? И накрая навярно ще обобщим недоуменията си в заключителен въпрос: дали несъвсем ясното значение на думата „химн“ не се дължи на хилядолетната история на жанра? Същността на химна обаче започва да изглежда далеч по-ясна, ако погледнем на него само като на прагматично ориентиран жанр, а именно песен, предназначена за изпълнение по време на определен ритуал. Такава дефиниция тясно обвързва химна със священото и обхваща основните превъплъщения на жанра през вековете и различните култури. Тя също така предполага разнообразие в съдържанието и формите на словото.

1. Езически химни

Най-древните химни имат хилядолетна история и са родени

от прочути езически култури на Стария свят. Те са произведения на песенна прослава на божества, царе и герои обикновено в съпровод на музикален инструмент. Първи по древност от познатите днес са шумерско-акадски, сред които са известни множество възхвали в чест на царе на градове-гържави. В Египет изпълненията на религиозните химни са поверявани на жреците. Религиозен характер има и староиндийският сборник „Ригведа“, който е съставен от 1028 химна (наречени сукти) и разпределен в 10 книги, в които призоваването на богове от пантеона на индуизма е съчетано с възхищението от хармонията на света.

Съвременният термин „химн“ е зает от старогръцката дума ἕμνος, „химн, хвалебна песен в чест на богове, герои и победители“. В Антична Гърция жанрът получава значително разпространение. Песенните изпълнения по време на церемонии и религиозни тържества са хорови или солистични в съпровод на музикалния инструмент цитра. Названието на култовите песнопения е свързано с името на музата Полихимния – покровителка на свещената химническа поезия и красноречието. В зависимост от посвещението си на определено божество химнът е получавал специфично название, а може би и определени жанрови особености. Такива разновидности са пеанът в чест на Аполон, дитирамбът – в чест на Дионис, и др. На Омир се приписва сборник от 33 произведения в хекзаметър, писани от VII до V век преди Христа,

наречен „Омирови химни“. Сред гръцките автори на химни са Пиндар, Алкей, Алкман, Стезихор и др. Под названието кармен римляните възприемат химна и неговите особености от гръците. Емоциите в тези песенни гръци и латински текстове обхващат амплитудата от възторга до траурната скръб на погребалните церемонии, както е например в следните Пиндарови дитирамб и погребален химн в превод на Борислав Георгиев:

На Атиняните

*О, град блестящи,
с венец от теменуги увенчан,
поетите за тебе пеят, щит на Гърция,
прославена Атина, град божествен.*

Из „Погребални химни“ (Фрагмент I)
*За тях все още слънцето блести,
докато тук за нас е вече нощ.
През цъфнали поляни
със пурпурни цветя
до вечния им дом се стига,
покрит от сянката на дървеса
благоуханни,
със тежки, златни плодове.¹*

2. Библейски и християнски химни

С термина химн днес назоваваме родовото понятие за богослужебно песнопение в древноеврейската и християнската култура. Според произхода на своя текст песнопенията се делят на два основни вида – библейски и небиблейски.

Библейските химни обхващат псалмите и другите пророче-

¹ Антична поезия. Антология.
Прев. Б. Георгиев. София, 1970, с. 140, 143.

София, 8 май 1984 г. Етюдна снимка за Деня на славянската писменост.
Снимка: Емил Иванов, БТА

ски песни от Свещеното писание, създадени по вдъхновение Свиге и изпети във върхови исторически моменти. Такива например са песента на Моисей, изпята след свръхестественото преминаване на евреите през разделилото се на две Червено море (Изход 15: 1-19), химнът на тримата юноши, останали невредими в разгорена пещ (Даниил 3: 57-90), и гр. Също както в Древна Гърция старозаветните евреи са съпровождали пеенето на определени псалми с инструментален съпровод. Интересен факт, известен от Талмуда, е, че звукът на множеството духови инструменти по време на богослужение в Соломоновия храм в Йерусалим е бил толкова силен, че се е чувал

в съседната географска област Самария. Песнопения, съставени по библейски текстове, са основата на латинските християнски служби.

Небиблейските песнопения са композирани по текстове, създадени най-напред от раннохристиянски и средновековни автори. Тези химни носят общото наименование химнография (от гр. ἕμνος и γράφω „пиша“). Химнографията е приоритет на християнския Изток, тъй като в латинския Запад в периода VI-VIII век църковната власт не се е отнасяла благосклонно към участието на небиблейско слово в богослужението. Въпреки това преди и след посочения период са написани редица забележителни латински

химни. Сред техните автори са светците Илариј Пиктавийски, Амброзий от Милано (известен у нас като Амвросий Медиолански), Бега Достопочтени и гр. Особено популярни днес латински текстове на химни, по които са композирани великолепни образци на западната класическа музика, са Te Deum, Stabat Mater, Dies Irae.

На Изток в областта на химнографията се раждат многобройни и красиви плодове на религиозното творчество. Центрове на християнската песенна поезия отначало са Сирия и Палестина, а от IX век се издига Константинопол. Химнографията обхваща сложна, разнообразна, исторически образувала се система от жанрове, но

всички те имат една основна константна структурна единица – строфата. Всички песнопения са образувани от строфи. При едни от тях целият химн се състои само от една строфа. Такива са някои видове тропари, кондаци, стихури и гр. Има жанрове, които може да образуват групи от няколко строфи (блажени, седални и гр.). Водещото място в жанровата система на химнографията принадлежи на полистрофичните жанрове, чийто най-продуктивен представител е канонът. Песнопенията продължават да се пишат и днес в чест на новоканонизирани светци.

Белег за най-високо майсторство в химнотворчеството е акростихът – скрит текст, образуван от първите букви на строфите или стиховете. Акростихът обикновено е кратка молитва, която посочва предназначението на творбата, но може да бъде и стихотворение в изискана метрична форма, каквито е писал св. Йоан Дамаскин. От акростиховете научаваме имената на авторите. Сред най-известните химнографи са светците Андрей Критски, Козма Маюмски, Теофан Начертани, Теодор Студит, Йосиф Песнописец.

Стихосложението на химнографията може да бъде различно и дълго време остава неразгадано от изследователите. Малко след средата на XIX век обаче кардинал Жан-Батист Питра открива основните правила, по които се гради ритъмът на повечето византийски химнични текстове. Казано най-просто, строфата сама по

себе може днес да ни изглежда като откъс от прозаичен текст с тази разлика, че задължително е разделена на кратки или сравнително кратки сегменти, но нейният брой срички и местата на словните ъ ударения обикновено се преповтарят в други строфи, образувани по нейния модел. Ето защо в този „прозаичен откъс“ (според модерното ни възприятие) се крие не по-малко строг метрически закон, отколкото в познатите ни римувани стихотворения на силаботоничната поезия.

Основните мелодии, по които се изпълняват църковните песнопения, са разпределени в осем групи (т.нар. осмогласие), чието кодифициране се свързва на Запад с имената на св. Амвросий Медиолански и св. Григорий Велики, а на Изток – с личността на св. Йоан Дамаскин.

Историята ни е оставила сгурни сведения, че създателят на първата славянска азбука – глаголицата, св. Константин-Кирил Философ е написал толкова изкусен химн на гръцки език в чест на св. Климент Римски, чийто мощи Философът открива в морето край Херсон, че папският секретар Анастасий Библиотекар се отказва да преведе творбата на латински, за да не наруши съвършенството на нейния ритъм. Известно е, че този химн става популярен през втората половина на IX век, изучава се и се пее от деца в гръцките училища.

Приблизително по това време започва и историята на славянската книжовност и химнотворчество. Изворите посочват, че за Великоморавската

мисия светите братя превеждат „избрани църковни служби“. Поради западната традиция да се извършва богослужение само или предимно по библейски откъси солунските просветители най-вероятно не са въвели големи химнографски произведения сред западните славяни. След смъртта на св. Методий на 6 април 885 г. и разгрома на славянската книжовност от страна на немското духовенство Кирило-Методиевите ученици се отправят към България, защото знаят, че св. княз Борис търси тъкмо такива просветители. Именно тук, получили топъл прием и всички необходими условия за работа, следовниците на солунските братя създават огромно химнично творчество, предавайки на славяните цялата византийска система от песенни църковни жанрове. И до днес изследователите недоумяват как е възможно за толкова кратко време да се композира толкова голямо количество песнопения за общохристиянските празници и за много от светците. Този разцвет никога повече не се повтаря в историята на славянското песнотворчество по отношение на химните за господските и богородичните празници, тъй като още в средата на X век започва процес на унифициране на богослужението, налагат се определени византийски творби, а песнопенията на Кирило-Методиевите ученици престават да се изпълняват. Днес обаче с усилията на химнолозите палеослависти много от тези произведения са открити, идентифицирани, издадени, а някои

дори са преработени за съвременна богослужерна употреба. Наред с множеството анонимни произведения са известни и химни от св. Климент Охридски, св. Наум Охридски и епископа на столицата Константин Преславски, които са оставили своите имена в акростиховете на творбите си. Съвършенството на формата на много от тези песнопения е неоспоримо. На Константин Преславски принадлежи най-дългият акростих в историята на средновековните християнски литератури, с какъвто не може да се похвалят Сирия, Палестина или Византия. Акростихът образува стихотворение от 18 стиха с начало „Гранеса добра Константинова“ (в превод: „Добри стихове Константинови“) и е вpletен в цикъл от великопостни канони. Съдържанието на химните от Кирило-Методиевите ученици е молитвено, мистично, възвишено, редуващо ликуващата възхвала на светостта със смиреното самоизобличение на каещия се грешник, който сред лъчите на Христовата светлина вижда мрака в себе си и се стреми към прошка и самоусъвършенстване. Така е и в следната старинна стихира в една от службите за св. Методий, от която научаваме, че солунският равноапостол е имал и духовните дарби да лекува и да предсказва бъдещето:

*Апостолската благодат приел
от Бога в пълнота, отче Методие,
ти бе почетен от Удостоилия те
с дарба на пророк и чудотворец,
та да разкриваш бъдещето
като настояще, мъдри.*

*Радвай се, зрение на слепите, на
бесовите прогонител
и изцелител славен на болящите,
и измоли за нас голяма милост и
прошка на греховността!*

3. Институционални химни от Новото време

Както е известно, през Новото време разбирането за същността се разширява, като към религиозното се добавя националното, въздигнато на пиедестал от патриотичните чувства. Най-значими в рамките на този нов исторически тип химни са националните. Отделните нации създават свой химн, който да служи като разпознаваем държавнически символ, музикална „визитна картичка“ пред света. Текстът му изтъква общи ценности, които предизвикват национална гордост у верноподаниците на страната. Музиката на химна според красноречивото определение на Иван Шишманов „носи отпечатъка на възрожденост, на величественото спокойствие, на грандиозния дух, които (...) го отличават от всеки друг род музикални съчинения“. Националният химн е върхов компонент от държавните церемонии и някои международни тържества. Той се изпълнява или изслушва на крак, а понякога и с ръка на сърцето, както свидетелстват например репортажите от награждаванията по време на световните спортни състезания. Има и нации с повече от един химн. Българската история също познава периоди на паралел-

но съществуване на два химна. Написаната от Никола Живков военна песен „Шуми Марица“, която след Освобождението до 1947 г. без официален декрет поема функциите на народен химн и с която според разказите на очевидци влизат в атака опълченците на Шипка, а по-късно и нашата армия в Сръбско-българската война, до Съединението през 1885 г. се изпълнява заедно с руския химн „Боже, царя пази“. Интересно е, че историческите сведения за това са свързани с юбилея на един от двамата първи български химнописци – св. Методий, когато на 6 април 1885 г. на тържество по случай 1000 години от неговото успение двата химна се изпълняват един след друг многократно. По подобен начин по-късно „Шуми Марица“ се конкурира с българския дворцов химн „Всеомогъщият правий Боже“ по текст на подполковник Георги В. Азура. Докато текстът на Азура представлява молитва за благогенствието на българския княз Фердинанд и българския народ, която поради исторически обстоятелства не успява да добие истинска популярност сред народа, „Шуми Марица“, калена в участията си в битки, става неразделна част от българската съдба и спечелва сърцата на хората. Съдържанието на химна „Шуми Марица“ е отглас от кратката Сръбско-османска война от 1876 г., в която участва и авторът. Неособено изисканият текст на Никола Живков по-късно бива преработен от Иван Вазов – ето две от строфите след преработката, във втората от които ясно

се усеща авторският почерк на Патриарха на българската литература:

*Шуми Марица
Окървавена,
Плаче вдовица
Люто ранена.
.....
Левът балкански –
Дух великански –
С орди душмански
Води ни крилат.*

И днес, когато се навършват 150 години от Априлското въстание, старият ни химн „Шуми Марица“ не губи своето очарование. Мелодията е с жив ритъм, лесно запевана и запомняща се. Военният характер на текста обаче носи отпечатъка на вече отминали времена. След комунистическия преврат в България, по-точно през 1947 г., за нов химн е избрана песента „Републико наша, здравей“, която през 1951 г. бива заменена с „Българийо мила“, заемаща почетното място до 1964 г. Тогава се избира настоящият химн „Мила Родино“. Интересно е, че той също произхожда от времето на Сръбско-българската война, когато се пее „Шуми Марица“. Тогава съвсем младият Цветан Радославов на път към бойното поле написва песента „Горда Стара планина“, която от 1964 г. нататък бива неколккратно преработвана, за да добие настоящия си текст:

*Горда Стара планина,
до ней Дунава синей,
слънце Тракия огрява,
над Пирин пламеней.*

Штираният първи куплет стихотворно очертава територията на съвременна България с много фино прокарана идеализация: Балканът е „горд“, Дунав „синее“, Тракия е „слънцева“, а Пирин „пламенеет“ на залез-слънце – красиви природни обекти, с които всеки българин е призван да се идентифицира. (Трябва да се признае обаче, че днес текстът събужда и съвсем актуални екологични размисли в преливаща синьо-кафява гама дали настоящото долно течение на Дунава все още „синее“ и ако продължим, дали австрийците по горното течение на величествената река изпитват същите съмнения, когато слушат емблематичния Штраусов валс „На хубавия син Дунав“).

За разлика от мажорната тоналност на „Шуми Марица“, която красиво дисхармонизира на граматичния текст, в „Мила Родино“, обратно, възторженото преклонение пред българската природа контрастира с минорната тоналност на внушително аранжираната мелодия и тъкмо това добавя деликатен трагичен обертон към звученето на творбата, който напомня за историческите страдания на нашата родина и докосва сърцето на всеки българин.

Освен националните към институционалните химни на Новото време трябва да бъдат причислени химните на области, градове, организации, дори отделни училища и съсловия (учители, полицаи, пожарникари и др.). Тези основополагащи музикални произведения заемат централно място в тържествата на съответните институции,

когато се осъществява тяхната ритуалност. Една от най-старинните творби от този вид е световният студентски химн Gaudeamus igitur, който прославя висшето образование. Негов български аналог е песента „Върви, народе възродени!“, издигнала се за кратко време в химн на българската просвета. Стихотворението е публикувано за първи път през 1892 г. под името „Кирил и Методий“ с подзаглавие „Проект за български всеучилищен химн“, като през 1902 г. проектът действително се осъществява с музиката на Панайот Пипков и всенародното одобрение. Авторът на текста – Стоян Михайловски, племенник на митрополит Иларион Макариополски, има афинитет към средновековната православна духовност и е един от най-религиозните български писатели. 14-те куплета на „всеучилищния“ химн са построени върху историческата аналогия между създаването на славянската писменост в края на IX век и стабилизирането на българската народност чрез славянска просвета в новоосвободената от османско иго България точно десет века по-късно. Тъкмо книжовността на роден език е „сила нова“, „слънце, което във душите грей“ и възражда народа и в двете исторически ситуации, защото гарява същностно познание, високи ценности, памет, независимост от чужда духовна власт, собствен глас пред света. Качествата на творбата са оценени и в периода на социализма, когато обаче дисхармоничните с духа на режима пасажи от текста са

премахнати или редактирани, каквато е съдбата на подменения стих „и Бог ще те благослови“. Като хористка в Детския радиохор, който редовно изпълняваше творбата около 24 май, помня много добре преобразяването на текста след демократичните промени, когато оригиналът на Стоян Михайловски бе възстановен. Днес песента е сред най-обикнатите от все още ученолюбивия български народ, особено нейният славословен запомнящ се финал:

... *бъдете преблагословени,
о Вий, Методий и Кирил,
отци на българското знание,
творци на нашия говор мил!*

*Нек' името Ви да живее
във всенародната любов,
речта Ви мощна нек' се помни
в славянството во век веков!*

4. Несъщински химни

Излезе ли извън рамката си на ритуална песен, химнът в по-голяма или по-малка степен неминуемо губи жанровата си идентичност и прониква в селенията на групи стихови форми. Под условното определение „несъщински химни“ може да бъдат обединени всички онези непесенни и неритуални поетически произведения, които претендират за царската корона на химна. Това са оди, маршове, молитви, поеми и всякакви други творения в стих, назовани „химни“ от авторите си или от други хора. Така са определени творби на Гьоте, Шилер, Хьолдерлин, Новалис, Милтън, Тенисън, Ломоносов, Сумароков

и много други поети, а у нас – на Вазов, Кирил Христов, Лилев, Траянов, Владимир Русалиев и др. Тук започват теоретичните главоблъсканици как именно да се отграничи този вид „химн“ от другите стихотворни форми. В студията си „Разсъждения за лиричeskата поезия и за одата“ руският поет от XIX век Гавриил Державин, опитвайки се да оразличи химн и ода, признава, че „поради постоянното им смесване е трудно да се прокара ясна линия между тях“. Често едно и също произведение се дефинира и като химн, и по друг начин. Например Гьотевият „Прометей“ е назоваван ту химн, ту ода; някои от творбите в стихосбирката „Пантеон“ на Теодор Траянов са определени от критиците като „химни-оди“; стихосбирката на Димитър Бабеv „Някога и никога“ в първото си издание от 1923 г. носи подзаглавие „Химни на любовта и истината“, а в изданието от 1938 г. подзаглавието вече е променено на „Песни за любовта и истината“.

Писменото определяне на дадена лирическа творба като химн от самия автор може да има смисъла на „благопожелание“, на заявка за „проектхимн“, доколкото някои от тези произведения действително може да се превърнат в химни, ако се институционализират и се съединят с музика. (Така погледнато, одата, ако се пее и съпровожда обред или церемония, освен че продължава да бъде ода, се оказва също и химн.) В други случаи това определение е само знак за диалог с някой от видовете химни – например

пародийният „Химн на учения“ от Маяковски е хумористична реплика към съсловния химн. Генетичната връзка с химна особено ясно личи в произведения, които обрисуват някаква въображаема ритуалност, съчетана с препратки към песенността. Така е в стихотворението „Към родината“ от Николай Лилев от цикъла му „Химни“:

*Загльхнал в безответната вселена,
плачът ти продължава да трепти.
Кому се молиш, майко Вдъхновена,
сред ужаса на своите самоти?*

.....
*И възроден, аз може би последен
поднасям своя чист и беден дар:
едно сърце, което слагам бледен
пред твоя свят и непознат олтар.*

Творбата представя въображаемо духовно жертвоприношение – поднасяне на собственото сърце на олтара на родината. Песенността е скрита в мелодичния и строен стих на Лилев.

Още по-категоричен пример от същия вид са „Химни за смъртта на свръхчовека“ от Пенчо Славейков. Тази гълга поема с епически заряд, изградена върху философията на Ницше, е поетическа имитация на църковно опело. В такъв смисъл насловът „Химни“ е препратка към погребалната химнография. Едновременно с това разработката на текста се доближава и до структурата на ораторията и реквиема. Въпреки че творбата е отклик на действително събитие – опелото на брата на Мара Белчева, тя е философска фантазия, в която в едно реално съществуващо

място мислено е инсцениран неосъществим ритуал, както става ясно от ремарката на Славейков веднага след заглавието: „Храмът св. Георги в София – отколя езическо капище, после християнски храм, после мечет, и сега неосветен, но служещ за християнска богослужба. Многочислен хор пред мъртвеца сред храма.“ Опяването тяло е на Ницшеанския свръхчовек, за ко-

гото една след друга се редят траурни похвали. Текстът на поемата е разговор между много участници, означени като „гласове“, „хор“, „първи полухор“, „втори полухор“ и др., което също отправя към антифонното църковно пееие, както и към ораторията и реквиема.

Примерите може да продължат, но и посочените са достатъчни, за да онагледят практи-

чески неизчерпаемите смислови посоки, в които жанрът на химна може да бъде привлечен към модерната поезия.

Едно е сигурно – химнът е бил и ще пребъде, защото е израз на човешката потребност от святост и единение. Нима гнес не се нуждаем тъкмо от тях!

Използвана литература:

Азманова-Рударска, Елена. Химните като „песен на българската гуша“. Жанровото конструиране на химните в българската лирика след Освобождението до средата на XX век. – Електронно списание LiterNet, 27.04.2017, № 4 (209) <<https://litenet.bg/publish10/elena-azmanova-rudarska/himni.htm>>.

Григоров, Григор Хар. „Шуми Марица“ – от официализирането до маргинализирането ѝ. – В: Маргиналното в/на литературата. Съст. Р. Кунчева. ИЛ-БАН, София, 2011, с. 563–582.

Филопова, София. Химн. – В: Филопова, С. Речник по стихознание. София, 2010, с. 340–342.

Химн. – В: Енциклопедичен речник на литературните термини. Рег. Д. Лилова, Б. Вълчев. София, с. 499–500.

SCRIPTA BULGARICA: Дигитална библиотека за старобългарска книжнина <<http://scripta-bulgarica.eu/>>.

София, 24 май 1959 г. Честване с многохилядна манифестация на Деня на българската народна просвета и култура, на славянската писменост и българския печат.
Снимка: Веселин Сейков, БТА

170 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА СТОЯН МИХАЙЛОВСКИ, АВТОР НА „ВЪРВИ, НАРОДЕ ВЪЗРОДЕНИ!“

През тази година се навършват 170 години от рождението на българския писател, поет-сатирик, културен и обществен деец Стоян Михайловски – име, което остава трайно вписано в българската духовна памет и чрез думите на химна „Върви, народе възродени!“, превърнал се в неотменима част от празника на просветата.

Михайловски е роден на 7 януари 1856 г. (19 януари по нов стил) в Елена – град с буден възрожденски дух, който несъмнено оставя отпечатък върху ранното му формиране. Той е син на книжовника Никола Михайловски и племенник на Иларион Макариополски – родова среда, в която словото, вярата и обществената ангажираност не са просто ценности, а естествена среда на израстване. Учи в Елена, през 1865 г. отива да учи в Търново, а през 1868 г. продължава образованието си в Цариградския султански лицей, където се докосва до по-широк културен свят.

Първоначално Стоян Михайловски живее при чичо си Иларион Макариополски, по-късно в Цариград се премества цялото семейство. В Цариградския султански лицей съученик на Михайловски е Константин Величков. В лицей се преподава на турски език, но като отделен предмет, а общото преподаване е на френски език, повечето учители са фран-

цузи, които преподават творби от родната им литература – автори като Виктор Юго, Алфонс дьо Ламартин, Андре Шение, Алфред дьо Мюсе, а също и френски философи. В това Михайловски вижда обединение на двете свои тенденции – философия на живота и поезия. Един от преподавателите – Гране, е изненадан от заложибите на двамата български ученици и неведнъж ги поощрява в литературните им опити.

Стоян Михайловски израства в среда, дълбоко повлияна от българската църковно-национална борба, чийто изтъкнат деец е неговият чичо Иларион Макариополски. Под влияние на събития като отхвърлянето на властта на Цариградската патриаршия и стремежа към самостоятелна българска църква у него рано се формира ясно изразено национално съзнание и чувство за принадлежност към българската кауза.

Като ученик в Цариград той активно участва в идеините сблъсъци между български и гръцки възпитаници, които отразяват по-широкия конфликт между Българското възраждане и фанариотското влияние. Под въздействието на възрожденската публицистика, особено на Любен Каравелов, както и на европейски просветителски идеи Михайловски изгражда своя мироглед, съчетаващ патриотизъм,

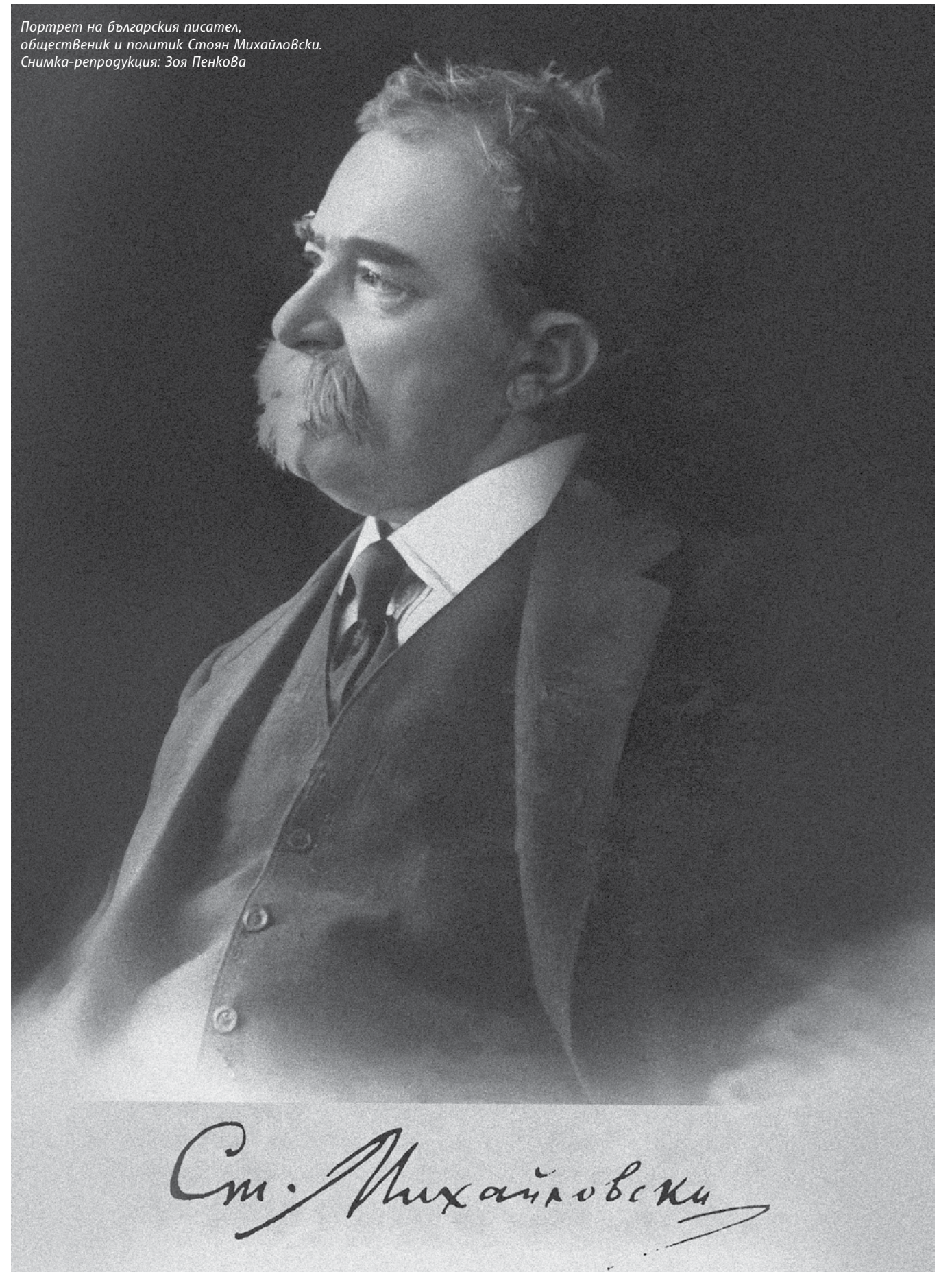
морална философия и стремеж към обществено развитие.

Първоначално той възприема просветителския път като основно средство за национално утвърждаване, което личи в ранната му публикация „За нравствеността на един народ“ (1872), където поставя акцент върху духовното и нравственото издигане на обществото. Постепенно обаче у него се засилва стремежът към по-активна обществена дейност и пряко участие в националното пробуждане. Това го подтиква да напусне лицей и да се посвети на учителството, възприемано от него като мисия в служба на народа и неговото просвещаване.

През 1872 г. Стоян Михайловски е изпратен като учител в Поленин (До̀йранско) в условията на остро противопоставяне между българската общност и фанариотското духовенство. Районът е сцена на продължителна църковно-национална борба, белязана от натиск, преследвания и опити за подмяна на българската духовна и просветна идентичност. Назначаването му е част от усилията на Българската екзархия да укрепи българското образование и влияние в областта.

Като учител Михайловски развива активна просветителска дейност – работи с учениците, участва в обществения живот

Портрет на българския писател, общественик и политик Стоян Михайловски. Снимка-репродукция: Зоя Пенкова

и съдейства за утвърждаването на българското училище и славянския език в църквата. Със своята дейност той се утвърждава не само като преподавател, но и като обществен деец, ангажиран с националното пробуждане и културното издигане на местното население.

В Поленин той организира училищния и обществен живот, създава читалище и работи за въвеждането на славянския език в богослужението, с което печели широка подкрепа сред местното население. Дейността му предизвиква остър конфликт с гръцкия владика Милетий, който го обвинява в бунтовничество. След публичен сблъсък в църквата, при който Михайловски настоява за богослужение на славянски и е нападнат, той е арестуван и скоро след това е принуден да напусне. Преживяното засилва неговото критично отношение към съществуващия обществен ред и

го насочва към по-активно търсене на пътища за национално освобождение.

ПИШЕ ОТ 16-ГОДИШЕН

Още 16-годишен Михайловски посяга към перото – не просто като към средство за изразяване, а като към необходимост. В периода 1872-1875 г. публикува в списанията „Читалище“ и „Ден“, а междуременно съобщава за подготвена за печат стихосбирка – „Трънъе“. Тези ранни прояви разкриват един чувствителен и наблюдателен ум, който реагира на обществените процеси около себе си.

Житейският му път преминава през различни професии – учител в Дойран, адвокат в Търново, съдия в Свищов и София. Всяка от тези роли е не просто служба, а още една възможност за среща с реалността на следосвобожденска България. През 1878 г. в София издава вестник „Софиянец“, а през 1880 г. в Пловдив „Народний глас“ – опит да се участва активно в изграждането на общественото мнение. За известно време е помощник на главния прокурор в Източна Румелия, а през август 1880 г. е назначен за началник на отделение в Министерството на външните работи.

По-късно, през 1883 г., завършва право в Екс ан Прованс (Франция) – избор, който ще го въведе в държавната служба, но не ще го откъсне от вътрешната му необходимост да пише.

След завършването на висшето си образование през 1883 г. постъпва като съдия във Варненския окръжен съд, а още същата година става главен секретар на

Министерството на правосъдието. Подредената административна кариера обаче не успява да укроти неговата склонност към независимост.

През 1886 г. е избран за опозиционен народен представител във Великото народно събрание – избор, който му носи не само политическа трибуна, но и преследване заради възгледите му. По-късно е назначен за член на Апелативния съд.

През есента на 1889 г. става преподавател по френски език в Русенската мъжка гимназия. Именно в тази среда, сред учениците и живия училищен дух, се ражда текст, който ще надживее времето си. Сътрудничи на списанията „Денница“ и „Мисъл“, а през 1892 г. преподава и в Софийската мъжка гимназия, като по същото време отново е избран за народен представител.

В периода 1895-1899 г. е лектор по френски език във Военното училище и преподавател по история на литературата. По-късно става редактор на списание „Нов живот“ (преименувано „Наш живот“). През 1902 г. е избран за председател на Върховния македоно-огрински комитет, а през 1903 г. – отново за народен представител. Сътрудничи на „Църковен вестник“ и участва в издаването на социалдемократическия вестник „Напред“.

СТИЛ И НЕЗАВИСИМ ХАРАКТЕР

Михайловски принадлежи към онези личности, които трудно приемат ограничения. Уволняван неведнъж, той остава верен на своя остър език и независим ха-

рактер. Като общественик не се задържа трайно в рамките на една политическа линия – неговият път е по-скоро път на непрекъснато търсене. Тази вътрешна напрегнатост и противоречивост намират отражение и в творчеството му.

Литературната му дейност започва още преди Освобождението и се разгръща в различни жанрове, но най-силно се открояват сатириите и басните му – остри, пронизателни, насочени към слабостите на обществото. Сред по-значимите му книги са „Независима борба“ (1889), „Философически и сатирически сонети“ (1895), „Нашите писачи и газетари“ (1893), „Книга за българския народ“ (1897), „Книга за оскърбените и онеправданите“ (1903), „От развала към провала“ (1904), „Днес чук, утре наковалня“ (1905).

Химнът „Върви, народе възродени!“ е написан в Русе през 1892 г. – текст, който постепенно се превръща в символ на просветата и духовността.

Стоян Михайловски умира на 3 август 1927 г. в София.

На 3 януари 2001 г., по повод 145-годишнината от рождението на Стоян Михайловски, Общинският съвет в Елена учредява литературна награда на негово име, която се присъжда ежегодно на български автори

със заслуги в сатирата и философско-морализаторската литература. Първият ѝ носител е проф. Иван Славов.

ЕДИН ОТ НАЙ-ПЛОДОВИТИТЕ ПИСАТЕЛИ

Стоян Михайловски остава сред най-плодовитите български писатели и публицисти – и същевременно сред онези, чието творчество не е напълно събрано и издадено приживе. Само малка част от написаното от него достига до читателите в завършен книжовен вид.

От първата му публикувана творба – стихотворението „Нищо друго съм неволен...“ („Читалище“, 1874 г.), до смъртта му през 1927 г. името му неизменно присъства в културния живот на България.

Творчеството му обхваща широк диапазон – стихосбирки, басни, сатирични и философски съчинения, поеми, разкази, грами, критика и публицистика. Първата му самостоятелна книга – поемата „Почти“, излиза в София през 1889 г., а след нея следват нови издания (1891, 1893, 1894, 1900), които постепенно оформят неговия литературен облик.

Стихосбирките „Нови песни“ и „Послания“ оказват значително влияние, а произведения като

„Волни строфи“ и „Царицата Саламбо“ (в свободен превод) свидетелстват за жанровото му разнообразие.

Особено място заемат басните му – първоначално публикувани в периодичния печат, а по-късно събрани в книги. В тях ясно се откроява съчетанието между сатирична остроота и морална чувствителност към обществените несправедливости.

В периода 1897-1904 г. Михайловски развива активна публицистична дейност. Статиите и памфлетите му засягат важни обществени и политически въпроси и намират място във вестници като „Мир“, „Свобода“, „Балканска трибуна“ и др.

Образът на Стоян Михайловски трудно се свежда до едно определение. Той е едновременно учител и съдия, публицист и поет, човек на институциите и техен критик. В думите му има остроота, но и тревога; в сатириите – присмех, но и болка от видяното. И може би именно в това напрежение между обществената роля и личната съвест се крие силата на неговото присъствие – сила, която продължава да отеква и днес всеки път, когато прозвучи „Върви, народе възродени!“.

Елена, 29 януари 2026 г. Паметникът на Стоян Михайловски в родния му град. Снимка: Николай Венков, БТА

НЕПАТЕТИЧНО ЗА ХИМНИТЕ

Проф. д-р Момчил Георгиев
Снимка: личен архив

Висшето образование на Момчил Георгиев е музикално с последващи специализации по културология и управление на културата – у нас и във Великобритания, САЩ и Унгария. Музиколог, мениджър, културолог и педагог, професионалният му опит включва и високи управленски позиции, аналитична дейност и преподавателски опит: член на УС на БНР, съветник на министъра на културата, директор на „Музикална продукция и състави“ и член на програмния съвет на БНР, директор на Националния център за музика и танц в Министерството на културата, административен директор на Държавния музикален театър и др. През 90-те години е професор във Висшия институт за театър и музика в Дамаск – Сирия (основател на сирийската флейтова школа), а преди това

е журналист и музикален редактор във вестник „Култура“. В широкия обхват на обществената му дейност може да се открие: председател на международния фестивал „Софийски музикални седмици“ и на фондация „Проф. Влади Симеонов“, на УС на Българската фестивална асоциация, секретар на Българската асоциация на работодателите в областта на културата (БАРОК), експерт и консултант по различни програми и проекти на ЕС. Преподавател по управление на сценичните изкуства в Националната музикална академия, НБУ, НАТФИЗ и др.; ръководител на магистърската програма „Мениджмънт на музикалните индустрии“ в музикалната академия. Има четири книги и над 150 статии; член на бордовете на Европейската агенция по акредитация на висшето музикално образование (MusiQaE) и Европейската лига на работодателите в изпълнителските изкуства (PEARLE); на СБЖ, Съюза на българските композитори, Асоциацията на американските джазови журналисти и др.

Традиционният ни европоцентризъм често ни води в антична Гърция, когато потърсим корените на химновата епика. Но химните идват от по-дълбока древност, и то невинаги свързани с религията, така както и гумата няма ясна етимология и сигурен гръцки произход. Сходни са гуми като дитирамб и елегия, които са с негръцки произход и се отнасят до различни видове ритмично рецитирани текстове, които по-късно се развиват в песен. В античността и класицизма химният е бил литературен жанр. Поетите са пишели химни за свободата, за природата или за музите, без те да са били предназначени за официално държавно пеене.

Най-древните паметници на художественото изразяване са в индийската поезия – оттам славословията към боговете заемат значително място в литературата и на по-късни периоди. Химните са не по-малко значими в древните литератури на средиземноморския културен кръг: египетските и вавилонските химни към боговете поражават с яркостта на своите образи и емоционален подем. Подобни по тема и стил на вавилонските химни са древноеврейските химни към Яхве, разпръснати из книгите на Библията.

В Близкия изток арабската литература има рязък контраст с персийската литература по отношение на разпространяването и значението на химновата поезия. Химните на персийските суфи са несравнимо по-богати и артистични. Те са пропити с пантеистична символика и екстатични и еротични мотиви и се

изпълняват на гервишки церемонии. Химните в Далечния изток също имат отличителни форми. Китайската поезия наред със собствените химни, съдържащи призови към небето и възхвала на предците, също се отличава с подобна на химните форма на ода, която описва подвизите на основателите на древни династии. Тези оди предоставят богат исторически материал в епично повествование и някои от тях може да са служили като бойни песни.

В гръцката и римската поезия химните към боговете заемат сравнително незначително място; задължителното включване на химн в композицията на трагедията (както в древноиндийската грама) свидетелства за култовия произход на този жанр. В древногръцките химни за разлика от лиричния патос на източните епичният елемент често преобладава, понякога превръщайки химна в чисто разказвателно повествование („Омиррови химни“). От друга страна, гръцката поезия се отличава с форма на химн, чужда на източната поезия, посветена на обществени личности и празници – енкомии, епиникиите – свързани с имената на Ибик, Пиндар, Симонид и Вакхилид. От хекзаметровите химнови цикли са оцелели химните на Омир, Калимах, орфическите химни и тези на Прокъл и Синезий, докато от меликята на класическия и елинистичния периоди са оцелели само няколко произведения.

Християнската химнография в ранната си епоха, отразяваща мистичните настроения на икономически и политически

западащата Римска империя, се характеризира с разцвет на химновата поезия. Тази форма е особено устойчива и продуктивна във Византия, където се появяват такива химнотворци като Роман Сладковевец и Йоан Дамаскин. Чрез Византия тази форма заедно с християнството прониква в славянските църковни литератури. Някои латински химни (амброзианските и химните на Пруденций), по-късно включени в литургичните обреди на Католическата църква, оказват дълбоко влияние върху развитието не само на религиозната, но и на светската поезия в Късното средновековие на Запада. Тома Аквински в увода към своя коментар върху Псалмите дефинира християнския химн: „Химният е възхвала на Бога с песен; песента е радостта на ума, който се занимава с вечни неща, избухващ в гласа.“ Създаването на химни – първо на латински, а по-късно и на други езици, продължава през цялото Средновековие. Стратификацията на духовенството и появата на трубадуриите-ваганти пък пораждават пародийна форма на химн – сборникът „Кармина Бурана“ е най-обемният ръкопис от този жанр. Студентският химн *Gaudeamus igitur* донякъде също може да се причисли към тези песни – освен почитта към академичната общност и професорите, той ни подсеща, че трябва да се веселим, докато сме млади.

Ренесансът въвежда нови мотиви в химновите теми – като този на свети Франциск от Асизи „Брат Слънце“. Градската буржоазия, активна в движението на Реформацията, използва на-

рогната форма на религиозния химн като пропагандна литература, преработвайки стари католически химни, за да изразят протестантската идеология. Ein feste Burg на Лутер става бойната песен на германските протестанти; войските на Кромуел също отиват в битка, пеейки химни.

Използването на религиозен химн като бойна песен е основата на националния химн – тържествена нерелигиозна песен, изпълнявана при всички официални поводи. Сред националните символи – знаме, герб и химн, последният е с особено място, значение и въздействие в държавните и официалните ритуали. Някои от тези произведения отразяват националистически настроения (Die Wacht am Rhein, Das Lied der Deutschen, Rule Britannia) и революционен патос и колкото имат обединителен мотив, толкова и са насочени да плашат враговете („Марсилезата“ например е с доста кръвожаден текст, в италианския се споменават австрийци, поляци и казаци, а в полския Наполеон Бонапарт като съюзник).

Първият широко известен национален химн в Европа е британският God Save the King – с по-скоро молитвен характер на текста (съвсем доскоро десетилетия наред британците се молеха Бог да пази кралицата). Той никога не е бил одобрен със закон от краля или парламента, но скоро след набирането на неговата популярност през 1745 г. се появяват химни на други европейски страни, имитиращи го. Първоначално повечето от тях са били изпълнявани по музиката на британския (например в Ру-

сия до 1833 г. с текст на Василий Жуковски, американската „Моя страна, това е за теб“, германският имперски химн Heil dir im Siegerkranz, швейцарският Rufst du mein Vaterland и други – общо около 20 химна). След като химните започнали да се одобряват от монарси или парламенти, почти всеки химн получил своя собствена мелодия. Но God save the King и досега е рекордър – освен че се използва при официални кралски ритуали в Норвегия, е официален химн и в над 15 страни от бившата Британска общност като Нова Зеландия, Австралия, Канада, Ямайка и много островни държави, сред които и с републиканска форма на управление. В Лихтенщайн върху мелодията му си имат собствен текст (Oben am jungen Rhein), а Норвегия си има отделен химн за държавните ритуали. На спортни състезания между отделните части на Обединеното кралство проблемът с националния химн се решава по различни начини: шотландците излизат с Flower of Scotland за свой химн, а уелсите – Hen Wlad Fy Nhadau (Land of My Fathers). Английският отбор пък има варианти: God Save the Queen, Jerusalem, Rule Britannia или Land of Hope and Glory.

Изобщо твърде интересни са заемките на химни между държавите – например написаният от най-яркия национален композитор на Финландия Ян Сибелиус химн се използва и като химн на Естония. Може да се приеме за нормален такъв обмен и между Австрия и Германия – химнът на последната е написан от Хайдн за Франц Йосиф, но мелодията на Хайдн е възприета след обеди-

нението на Германия в средата на XIX век като официален химн с добре известния ни текст за Германия над всичко. И в Австрия през годините е била вадена или поставяна отново в държавните ритуали, но след Втората световна война и трагичния Аншлус Австрия се отказва и приема други текст и музика за химн. Докато Германия след дълги дебати го утвърждава, като днес официално се изпълнява само третият куплет – първият все още се свързва с употребата му по време на нацизма, а вторият – в пълен контраст – е значително по-весел и възпява германските жени, вяност, вино и песен.

През 1760 г. е утвърден почти единственият химн без текст – „Кралският марш“ на Испания. За него има версия, че е подарен на испанския крал Карлос III от пруския крал Фридрих II Велики – освен германски владетел е бил отличен композитор и флейтист. В историята са познати и случаи, когато закачливи песни са се превръщали в такъв сериозен национален символ – като случая с химна на САЩ The Star-Spangled Banner („Обсипаното със звезди знаме“). Авторът на текста Френсис Скот Кий е вдъхновен от победно развяващото се американско знаме над полуразрушената крепост на тежко бомбардирания от вражеската армада Балтимор през 1814 г. по време на британско-американската война. Куриозното е, че музиката е от популярната по онова време английска (вражеска!) и гуляйджийска песен To Anacreon in Heaven с автор органистът и композитор Джон Стафорд Смит, активен член на лондонското

Общество на последователите на Епикур. Два други куриоза са свързани със създаването на химн на още несъществуващи държави като Полша и Албания (текстът на последния е публикуван за първи път в издаван в София емигрантски вестник през 1912 г., а музиката му е от румънски композитор). Но историята на такива примери ясно ни показва каква обединителната и мобилизираща сила имат впоследствие такива песни.

Международните организации също търсят сплотяващата мощ на химните – такива имат ООН, НАТО, Международният олимпийски комитет и други. И Европейският съюз има свой химн от 1972 г. и това е част от „Огата на радостта“ от Девета симфония на Бетовен. В текста на Фридрих Шилер действително е заложена идеята, че всички хора ще бъдат братя, радостни и обединени, но при ритуали се използват само три кратки инструментални версии, подготвени от Херберт фон Караян. Но първият наднационален химн още от 1888 г. е пролетарският „Интернационал“, бил и химн на СССР до 1944 г., а и „удостоен“ с паметник през 1977 г. в горнооряхоското село Драганово.

Към другите видове химни можем да добавим корпоративните (особено в САЩ и Далечния изток – например на IBM, Walmart, KPMG, Panasonic, Samsung), нерядко изпълнявани в началото на всеки работен ден и внушаващи лоялност към компанията и екипен дух. Има и спортни – на футболни, баскетболни, бейзболни отбори, които да нагъхват играчите и феновете (като на „Бар-

селона“, „Рома“, „Ливърпул“, а у нас на ЦСКА и „Левски“ – София). Израз на местен патриотизъм и стремеж към сплотеност са тези на стотици градове като Ню Йорк и Варна, а химнът на Одеса се пуска при всеки новопристигнал влак на гарата. Към безбройните колежански химни по света от две години у нас бе добавена инициативата на „Музикаутор“ за химн на всяко българско училище и вече има създадени десетки такива.

Първият такъв у нас е „Върви, народе възродени“ (Химн на народната просвета или Химн на Кирил и Методий) и това е чак петият опит през XIX век за прослава на светите братя – този път с текст на Стоян Михайловски и музика на Панайот Пипков. Още през 1892 г. русенският учител по музика Божинов пише музикален съпровод на стихотворението, но 10 години по-късно силният текст вдъхновява Пипков за 15 минути да напише и да разучи песента със своите ловешки ученици и тя веднага става общоучилищен химн. Той е забележително явление в химновата литература – с възхвалата на просветата, която ни издига и ни води напред като българи. Претърпял идеологическа козметика по времето на социализма, днес той отново е с оригиналния си вдъхновяващ текст. Друг силно разпознаваем – сред множеството великолепни военни маршове (вкл. и на отделните рогове войски) и музика за различни видове ритуали, е яркият „Велик е нашият войник“ – официален химн на българската армия.

Преди историята за български-

те национални химни трябва да кажем, че сегашният „Мила Родино“ от музикална гледна точка е рядък пример, тъй като има два необичайни елемента в него, които го отличават от повечето национални химни – не е с маршов характер и е в 3/4 такт (а това е размерът на валса и с тази характеристика е в компанията на британския, полския и американския химни). Второ – той е в минор, а не в жизнеутвърждаваща и бодра мажорна тоналност. Въпреки това далеч не е тъжно-меланхоличен като израелския химн например, а началният кварталов интервал и фанфарните моменти са призивно-мобилизиращи в достатъчна степен.

Регуването на националните ни химни е драматично, макар и в рамките едва на век и половина държавност. След Освобождението за 30 години се е изпълнявал руският химн, а първата българска песен, избрана за такъв, е известният боен марш „Шуми Марица“ с автор Никола Живков. Този марш звучи още в боевете при Стара Загора и в Шипченската епопея, добре познат и любим е, но до 1908 г. не може да спечели битката с руския химн, включително и защото Живков полага текста си върху немска войнишка песен, което не се приема добре. Както видяхме по-горе, практика в онези времена на националноосвободителни движения е да има такива заемки навсякъде в Европа (така е и с доста от възрожденските ни песни), но все пак въпросът за национален символ е по-чувствителен. След обявяването на независимостта друг деликатен момент се предизвиква от Фердинанд,

комуто пък не допада, че в „Шуми Марица“ не се слави и споменава владетелят, както е в другите монархии. Възлага се създаването на химн на НВ царя (автори Емануил Манолов и Георги Азура), но той не може да се наложи и се изпълнява само в присъствие на величеството, а „Шуми Марица“ с литературна обработка на Иван Вазов от 1912 г. продължава да е национален химн до 1947 г.

След политическите промени и референдума, при който България вече е република, национален химн става песента „Републико наша, здравей!“ с автор на текста Крум Пенев и музика на Георги Димитров. Тя обаче не се възприема масово и се използва само между 1947 и 1950 г., след което се обявява конкурс. Представят се 31 стихотворения, но нито едно не е одобрено, затова се решава текст да се напише от Елисавета Багряна, Младен Исаев и Никола Фурнаджиев. Музиката е на Георги Димитров, Георги Златев-Черкин и Светослав Обретенов и на 1 януари 1951 г. песента „Българийо мила, земя на герои“ е обявена за химн. Но и този – съвсем в духа на времето – „плод на колективно художествено творчество“, не е химн за дълго, може би и за да докаже, че поръчководното и идеологически обременено създаване е преходно.

През 1962 г. ЦК на Българската комунистическа партия решава по повод 20 години от 9 септември 1944 г. да бъде направен нов химн. Поетът Георги Джазаров

предлага песента „Мила родино“ и това става факт официално през 1964 г., отново след големи дебати (пак се промъква поглед, че мелодията е чужда) с решение на специална комисия. Музиката и текстът са част от песента „Горда Стара планина“, която рожденият в Свищов Цветан Рагославов пише през 1885 г., докато пътува към бойното поле по време на Сръбско-българската война. На Георги Джазаров и Димитър Методиев е възложено да включат в текста куплети за ръководната роля на БКП и братската дружба с великия Съветски съюз. Направена е и допълнителна хармонизация от композиторите Филип Кутев и Александър Райчев. Това е първият ни национален химн, който е вписан в конституцията – до този момент знакови са гербът, знамето и сръбжавният печат. В аранжиринг на Георги Робев сега посрещаме и всеки нов ден в ефира на Българското национално радио.

След 10 ноември 1989 г. по време на дебатите по новата конституция се дават множество предложения за нов химн – например връщане на „Шуми Марица“ или „Върви, народе възродени“, но „Мила Родино“ все пак е запазен, като от него отпадат последните два куплета.

Много любопитна е периодично припламващата искра за „българска следа“ в химна на Южна Корея – смята се, че е изплагиатстван маршът „О, Добруджански

край“. Негови автори са поетът Любомир Бобевски и композиторът Александър Кръстев – през 1914 г. те пресъздават българската мъка по Южна Добруджа, откъсната от Отечеството след Междусъюзническата война. „Добруджанската марсилеза“ е единствената българска песен, увековечена с паметник в центъра на Каварна. Дали е използвана за основа на написаната през 1935 г. „Корейска фантазия“ от композитора Ан Иктхъ, сега не можем да кажем, но приликата е съвсем явна.

В днешно време жанровите граници на химните са доста размити и те на свой ред стават предмет на заемки от рецитация по изпълнители – Джими Хендрикс, „Бийтълс“, „Куин“, „Епизод“... Има и поп химни като тези на Пловдив, София и дори на Община Попово, любимата визитка на Париж и шансон на Едит Piaф, лондонският е в стил пънк. Но все пак да завършим с нещо отново куриозно и на народностна основа, близко и общобалканско едновременно. Въстаническият химн на Странджа „Ясен месец“ („Странджанската Марсилеза“ – тъжен неръкомворен паметник на въстанието в Одринско от 1903 г.) и невъзможното разделяне на мелодичната му основа между балканските комшии, описано последователно и иронично във великолепия филм на Агела Пеева „Чия е тази песен“.

Стоян Михайловски и честванията на Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност в архива на Българската телеграфна агенция

През 2026 г. се навършват 175 години от първото отбелязване на Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност. То се случва по инициатива на Найден Геров на 24 май 1851 г. (11 май – стар стил) в епархийското училище „Св. св. Кирил и Методий“ в Пловдив. Изборът на ден не е случаен, защото на 11 май е общият църковен празник на двамата светци. През 1857 г. празникът е почетен в българската църква „Свети Стефан“ в Цариград.

На 7 януари през 2026 г. се навършиха и 170 години от рождението на българския писател, поет сатирик, културен и обществен деец, Стоян Михайловски. През 1892 г. в списание „Мисъл“ за първи път е публикувано неговото стихотворение „Кирил и Методий“, което излиза с подзаглавие „Проект за български всеучилищен химн“. През 1901 г. Панайот Пилков написва музика към него и то става химн на славянските просветители, останал в историята със заглавието „Върви, народе възродени“ и като неизменна част от честванията на 24 май и до днес.

Самите чествания също търпят различни трансформации през десетилетията, за което свидетелстват и акценти от новините от архива на Българската телеграфна агенция, публикувани в списание ЛМК.

В началото на XX век характерът на празника е предимно училищен и църковен. Той се отбелязва с богослужения и тържества в училища и университети, включително сред българските общности в чужбина. След 1944 г. организацията на празника се поема от управляващата власт в страната, като вече честванията са с идеологическа окраска, а религиозните елементи са премахнати и се изтъкват социалистическите ценности и приноса на Кирил и Методий към славянските народи. Празникът е деполитизиран след 1989 г., което отново му дава възможност да съчетава културните и религиозните традиции, да бъде символ на българската идентичност и да разказва за приноса на азбуката ни към европейската култура. През десетилетията празникът се е наричал по различни начини. На страниците на изданието заглаваме разнообразните му наименования, за да предадем автентичния дух от новините, които отразяват характера на времето.

На 120 години е първата публикация, поместена в хронологията на списание ЛМК – тя е от 1906 г. и припомня божествената литургия, отслужена в църквата „Свети Стефан“ в Цариград по случай празника на светите братя Кирил и Методий. В изданието на БТА разказваме за развитието на празника оттогава до днес и за честванията в памет на Стоян Михайловски – създателя на училищния химн, познат на всяко дете.

1906

„Вчера по случай празника на св. Кирил и Методий в църквата „Свети Стефан“ в Галата се отслужи божествена литургия, последвана от молебен. Служи Н. Блаженство екзарха заедно със своя викарий архимандрит Борис, Н. Преосвещенство Неофит

Браницки и много свещеници“, пише в новина от Цариград от 12 май. В нея се посочва още, че на церемонията присъстват 2-н Начевич, секретарят на агентството 2-н Михайловски, целият персонал на агентството и българските делегати. Присъстват също и българските ученици от Галата-Сарай, от семинарията

и от българското училище с учителите си, главният лекар и персоналът на българската болница и много първенци.

1907

„По случай българския национален празник „Св. Кирил и Методий“ гнес в българската черква във Фенер се отслужи

литургия от Негово блаженство екзарха. Присъствуват дипломатическият агент г-н Гешов с персонала на агентството, персоналот на болницата и на училищата, българските делегати и първенците от местната колония“, пише в новина от Цариград от 11 май.

1908

На 12 май в Цариград по случай българския народен празник „Св. Кирил и Методий“ г-н Гешов и персоналот на българското дипломатическо представителство присъстват на тържествения молебен, който се отслужва в българската черква „Св. Стефан“ във Фенер. Негово преосвещенство г-н Авксентий, Битолският митрополит, подпомогнат от техни преосвещения Струмския владика г-н Герасим, Неофит Бранички и Верешко-дебърския митрополит г-н Милентий, който е ръкоположен за владика, отслужва литургия.

Между многобройните присъстващи са чиновници на екзархията, учителите и учениците от българските училища, директорът и персоналот на българската болница. Присъстват също проф. Панаретов с учениците българи от „Роберт Колеж“ и цялата българска колония, пише в новината от бюлетина на БТА.

1909

„Отпразнуването на Кирил и Методий тук стана не-обикновено тържествено“, пише в новина от Солун от 12 май. След черковната служба, извършена от Струмишкия митрополит Герасим, в салона на Мъжката гимназия има водосвет в присъствието на представители на цивилните агенти, на руския консул Комански, вицеконсула Агакиев, френския офицер Ламуш, представител на австрийския консул, агента г-н Шопов и всички солунски българи, включително студентите от тукашното правно училище. Директорът г-н Стоилов гържи прочувствена, подходяща за случая реч.

Следобед се провежда блестящо народно увеселение в градината Бешчинар, устроено от певческото благотворително дружество.

„Програмата бе твърде разнообразна. Освен българите присъстват и граждани от другите народности. Особено впечатление направиха хубавите игри на българското юнашко гружество. Увеселението продължи до късно през нощта“, пише в новината от деня.

1914

„По случай празника на св. равноапостоли Кирил и Методий в градската църква се отслужи литургия, след която духовенството ведно с всички граждани се отправиха за мястото на изгоре-

ната от гърците черква и тук се отслужи панихидата за падналите в освободителната война герои, а след това и молебствие. Оттук цялото шествие се упъти за мъжката гимназия, където директорът г-н И. Дечев гържи подходяща за случая реч. Ученическият хор под управлението на учителя г-н Борис Янишлиев изпя химна на равноапостоли и някои национални песни“, пише в новина от Струмица от 12 май.

Тържеството завършва с прием, устроен в гимназията.

„След плагне в местността Софитар бяха устроени народни игри и борби. Ентузиазмът у населението е неописуем. То живо участва в това празненство. Най-живо участие вземаха бежанците от Кукушко, които с игрите и с непристорната си радост внасяха гуша в празненството. Последните и днес продължават да празнуват в домовете си, тъй като тука този празник се чества цели три дни“, пише още в новината от деня.

***

„Вчера тук за първи път се отпразнува националнопросветителният празник на св. св. Кирил и Методий с най-голяма тържественост“, съобщава новина от 12 май от Василико.

Сутринта църквата е била преизпълнена с богомолци. След църковния отпуск е отслужен молебен в присъствието на ученици, чиновничеството и цялото гражданство.

След молебена един от учи-

Скопие, 24 май 1941 г. По време на честването на Празника на светите братя Кирил и Методий. Снимка: БТА/архив

телите гържи високо патриотична просветителна реч за празника и неговото значение за целокупния български народ в миналото, настоящето и бъдещето. Сред края на молебена започва величествено шествие из града, предвождано от музиката, която свири народния химн „Шуми Марица“. До мръкване се изроят български хора. „Правеше впечатление, че гърците вземаха наравно с българите участие в тържеството“, пише още в новината от деня.

1916

„Големият народен празник „Св. Кирил и Методий“ беше честван тази година в Букурещ с особена тържественост при грамадното стечение на членовете на българската колония. Сутринта имаше Божествена служба в българския параклис“, пише в новина от 24 май. На службата присъстват управляващият българската легация г-н Нейков с персонала на легацията, първенците от

колонията, много народ. След обяд има училищно празненство в градината на българското училище с литературно-музикална програма, много добре наредена от директора на училището г-н Порняков. Това празненство, което има голям успех, свършва с гимнастически упражнения от група ученици в юнашки костюми. Около хиляда души са поканени и участват в празненството.

1917

По случай народния празник „Св. св. Кирил и Методий“ на 24 май е изпратена от Добруджа до министър-председателя г-р В. Радославов следната телеграма:

„Като представител на Конгазката селска община чувствам приятен дълг да поднеса Вам, Господин министре, по случай гнешния празник „Св. Кирил и Методий“ нашите поздравии и чувства на благодарност за даруваната ни свобода. Ние сме напълно убедени, че вечно ще празнуваме

този празник с обединения български народ.“ Телеграмата е подписана от председателя на Тричленната комисия Ст. Николов.

***

На 25 май до народния поет г-н Иван Вазов е адресирано съобщение от командира на 31-ви пехотен полк: „Чествайки днес паметта на братята св. св. Кирил и Методий заедно с децата от тукашното българско училище „Иван Вазов“, изпращаме нашите сърдечни привети и благопожелания на поета ободрител, който с вечно звучащата си лира повдига духовете на героите от фронта и в най-критически времена, като му пожелаваме здраве и дълъг живот, за да може и за в бъдеще със своята мелодична гусли да подтиква героите от храбрата българска армия за по-славни подвизи, по-велики дела и нови победи над многобройните врагове.“

1923

Новина от Прага разказва, че на 22 май в двора Ланиновият български представител г-н Даскалов връчва при установения церемониал акредитивните си писма на председателя на републиката. В речта, която произнася, г-н Даскалов изтъква културните връзки, които са съществували още между двата народа в далечното минало на славянските апостоли св. Кирил и Методий. Той подчер-

тава, че още оттогава да-тират техните общи усилия в областта на славянската цивилизация.

1928

Новина от Париж разказва за началото на май, когато дружеството на българските студенти организира в Сорбоната конференция под председателството на професора от „Колеж дьо Франс“ г-н Миле. Професорът г-н Андре Мазон говори за участието на българите в славянската цивилизация през средните векове. Ораторът изтъква важната роля на българския народ, който чрез своите апостоли св. св. Кирил и Методий и техните ученици е положил началото на писмеността и културния живот на всички славянски народи. Многобройната публика горещо аплодира оратора.

* * *

На 31 май БТА цитира новина от Страсбург на агенция „Хавас“: „Дружеството на българските студенти устрои по случай празника „Св. св. Кирил и Методий“ едно събрание, едновременно с което се откри подписка в полза на пострадалите от землетресението в България – пише в съобщението. – Ректорът на университета г-н Грабр държи една сказка върху старото българско изкуство, придружена със светливи картини и изпълнение на български песни“, допълва се още в него.

1931

В новина от Рим се посочва, че в Деня на св. св. Кирил и Методий българската колония, пълномощният министър и персоналет на легацията полагат цветя на гроба на св. Кирил. Итало-българското дружество полага също цветя. След това е отслужен молебен в руската черква.

1932

На 24 май по случай училищния празник след молебна в българската черква „Св. св. Кирил и Методий“ в Букурещ е отслужен молебен в специалния павилион в двора на българското училище в присъствието на българския пълномощен министър г-н Кьосеиванов, персонала на легацията, учениците от училището, българските студенти и българската колония. След това хорът на учениците и студентите изпълнява химна на светите апостоли.

Скопие, 24 май 1941 г. Митрополит Софроний приема свещения огън при честването на Празника на светите братя Кирил и Методий. Снимка: БТА, архив

След пладне учениците имат забава в училището и е дадена закуска от Дружеството на българските дами. Вечерта в салона на училището българските студенти дават музикална вечер.

1935

На 24 май, празника на светите братя Кирил и Методий, е отпразнуван и 55-годишният юбилей на Българското академическо дружество „Шипка“ в Мюнхен. На тържественото събрание говорят българският генерален консул Пфлюгер, проф. Станишев, българският министър-председател г-н Зиберт и проф. Ньор. На тържеството присъстват още българският пълномощен министър на просвета-та, баварският министър на вътрешните работи, кметът на град Мюнхен, ректорът на университета, всички български студенти в Мюнхен и много гости.

Скопие, 24 май 1941 г. Отпразнуване на светите братя Кирил и Методий. Снимка: БТА, архив

1938

Новина от 23 май разказва за „всенародния празник на славянските просветители св. равноапостоли Кирил и Методий“, който ще бъде отпразнуван на следващия ден. „В 11 ч. сутринта в храм „Александър Невски“ ще се отслужи панихида молебен, след което учащата се младеж ще мине в шествие, което ще бъде прието и поздравено от министъра на просвещението проф. Манев. На тържеството ще присъстват министрите, официални лица, професорското и учителското тяло от столицата и студенти и ученици от всички видове училища“, пише в публикацията от деня.

1940

По случай 24 май, празника на българската просвета, на площада пред храм-памят-

младеж“, пише още в новината от деня.

1941

Свещеният огън, запален в храма на цар Симеон в престолния град Преслав, е донесен в 7 часа вечерта на 20 май в столицата. На Орлов мост става предаването на огъня от младежите туристи на петима младежи, облечени в национални носии. От моста по бул. „Цар Освободител“ се образува шествие към двореца начело с кандилата на свещения огън. В 7:30 ч. шествието влиза в двора на двореца, където представителните части от младежките организации и възпитаниците на Негово величество училище образуват каре. Присъстват редица министри и официални лица. Тук са и Техни величества царят и царицата и Техни царски височества княз Кирил и княгиня Евдокия.

Негово величество произнася следната реч: „С благоговение приемам свещения огън, запален в старопрестолния наш Преслав и с благоговение го предавам на вас, млади българи, да го разнесете по всички краища на новоосвободените български земи. Неговият пламък, светил през векове в Преслав, Търново и в Светата Рилска обител, нека в деня на св. Кирила и Методия се отрази с нов блясък във водите на Дунава, Варгара и Нишава, на Охридското езеро и Бялото море.

Нека този огън, символ на духовното единство на це-

ник „Александър Невски“ се отслужва молебен от Негово високотреосвещенство Софийския митрополит Стефан в съслужие на свещеничество. „Преди почването на молебна министър-председателят и министър на народното просвещение направи преглед на построените на площада възпитаници на военното училище и на всички столични училища. След молебна хорът на Музикалната академия изпълни химна на светите братя Кирил и Методий, след което учителят г-н Цветков държи реч за значението на празника. Смесеният хор на столичните гимназии изпя „Шуми Марица“, „Химна на Негово величество царя“ и „Химна на светите братя“. След свършването на молебна госпожа министрите и другите официални лица се отправиха към нарочно построената естрада пред Военния клуб, откъдето приеха шествието на учащата се

локупния български народ, да осветли душите, да стопли сърцата и да обедини около Божествения си пламък всички българи в името на нашите скъпи завети и светини, вековни копнежи и съкровени идеали.

Тази Божествена искра, която през хилядолетието на нашата история, всред величие и слава, в борби и покрусци, никога не загасна, създаде и кални несломимия български дух и неговия безспирен полет към свобода и напредък.

Нека този Божествен огън отново освети (...) наша свободна свещена земя. Нека възпламени душите и сърцата, за да изградим тая земя благородяваща и мощна.

Да живее и пребъде свободна и обединена България!"

***

В 6 часа след пладне на 23 май в аулата на Университета се състои академическо тържествено честване на празника на светите братя Кирил и Методий, уредено от университета съвместно с Академията на науките и изкуствата. Малко преди почването на тържеството пристигат Техни величества царят и царицата и Техни царски височества княз Кирил и княгиня Евдокия, които са причакани в преддверието на Ректората от министъра на просвещението и председател на Академията на науките г-н проф. Богдан Филов и от ректора на университета протопрезвитер

Горна Липница, 24 май 1952 г. Хорът на пионерската организация при училището открива тържеството по случай края на учебната година и Деня на славянската писменост. Снимка: Георги Викентиев, БТА

проф. г-р Ст. Цанков.

Тържеството започва с изпяването на „Шуми Марица“ и Химна на Негово величество царя – от Академическия хор при университета, след което ректорът на университета протопрезвитер г-р Ст. Цанков произнася уводно слово. „Празникът на светите братя е празник на духовното всебългарско обединение. Затова и 11 май е бил и остава и празник училищен, и празник народен, и празник църковен, и празник гържавен – празник на българската просвета“, казва той. По думите му такъв празник е той толкова поради неговото обективно значение, колкото и поради съзнанието на нашия народ за величието на лицата и на делото им, които се честват на този ден. „Нашият народ празнува паметта на светите братя Кирил и Методий от равно време насам, но особено всеобщо и

възторжено от времето на духовното ни възраждане и на борбата за рогната просвета и свобода“, казва още протопрезвитер Цанков.

1942

На 24 май по случай празника на българската просвета и култура министърът на народното просвещение г-н проф. Йоцов в 2 часа по обяд произнася реч по радио „София“. „Светлината от Солун, светлината на Кирило-Методиевския подвиг е толкова силна, постоянна, неугасваща, че озарява със своя блясък целия исторически път на българския народ. Солун и Цариград, Велеград, Венеция и Рим, Преслав и Охрид бележат живота и възхода на двамата велики българи, техните борби и усилия, въздействие и внушение – и то във време, когато княз Борис, светецът на българския престол, въз-

вежда своя народ към изворите на Христовата вяра. Преди повече от хилядолетие Константин Философ, наречен по-късно Кирил, и Методий, неговият мъдър брат, правят проби в, и то госта дълбок във фронта на затвърдената тогава в Европа култура – византийска, арабска и латинска, като отварят пролог в бъдещето на една нова култура, българска, чиято мощ изненадва света“, казва в словото си проф. Йоцов. Той допълва, че Кирил изобретява българската азбука, превежда сам заедно със своя брат и свои сътрудници, между които вероятно е и Климент, по-късно епископ и светия Охридски, необходимите свещени книги, и то на онзи език, на който са говорили българите в Солун и Солунско, така се полага основа на българската богослужба в църквата, на българската писменост и книжнина, на българското верско и народно съзнание.

1943

На 24 май по случай българския национален празник „Св. св. Кирил и Методий“ в двора на българското училище „Христо Ботев“ в Букурещ е отслужен молебен от протопрезвитер Цанков. На церемонията присъстват българският пълномощен министър г-н Петров-Чомаков с персонала на легацията, пълномощният министър г-н Светослав Поменов, членовете на българските делегации при смесените българо-ру-

мънски комисии, професорът от Софийския университет г-н Томов, деканът на Букурещкия богословски факултет г-н Попеску, проф. архимандрит Скрибан, проф. Галактион и цялата българска колония.

Учениците от училището изпълняват добре подбрана за случая литературно-музикална програма.

1944

На 24 май по случай празника на св. св. Кирил и Методий в православната черква във Виена се отслужва благодарствен молебен. „Вечерта в Градското казино бе дадена голяма българска литературна „музикална вечер с участието на най-добрите български артисти, намиращи се във Виена. Българският генерален консул г-н Ходжов говори за делото на светите братя“, пише още в новината по темата.

1945

В началото на месец май е съобщено, че в Министерството на народното просвещение е избрана Комисия с представители от Министерството и представители от всички софийски училища, която ще се занимава с подготовката за отпразнуване най-тържествено на всеславянския празник „Св. св. Кирил и Методий“.

***

В новина от 14 май се посочва, че Централният 24-ти майски комитет е издал следното окръжно №1 до всички ОФ комитети, до всички училища, училищни власти, просветни деятели, младежки, женски, културно-просветни и физкултурни организации. То започва с думите: „Другари и другарки, след десет геня ще бъде празникът на просветата „Кирил и Методий“ – народният славянски празник. Никога този ден не е празнуван напълно свободно. Никога не е бил подчертаван неговият истински смисъл, неговото значение. През годините на най-тъмна фашистка реакция у нас този празник беше забраняван.“ В съобщението се посочва още, че „празникът е български и славянски. Той е всенароден ден на просветата и културата, ден на учащата се младеж и на цялата наша младеж, на културно-просветните организации, на целия народ, на всички славяни“.

***

На 23 май в Народния театър се състои тържествено честване на паметта на славянските просветители св. св. Кирил и Методий. Хорът при Народната опера изпълнява „Шуми Марица“ и химна на солунските братя, след което председателят на комитета за отпразнуване на 24 май г-р Иван Пашов открива тържеството с кратко слово, а членът на Славянския

комитет г-н Вълко Червенков прочита доклад за делото на светите братя и славянското единство. Между другото той казва: „Ако ние, българите, има защо и трябва да се гордеем с Кирил и Методий, то е, че тъкмо у нас славянската писменост най-напред се разви, а от нас тя биде пренесена в Русия, та по този начин ние сме направили съществен принос в общославянската съкровищница.“

***

„Денят на славянските просветители свети Кирил и Методий – празникът на славянската просвета, гнес бе тържествено отпразнуван. Това бе първото свободно чествване на заслугите на двамата братя, които са знаме за обединение на всички славяни. Днешното тържествено чествване бе изява на непоколебимото желание на българската младеж да отдаде всички свои сили за славянското единение във вековете“, пише в новина от 24 май. Тогава в храм-паметник „Св. Александър Невски“ е отслужен молебен от Негово блаженство екзарх Стефан в съслужие със синогални архиепископи и свещеници.

На площада пред храма отрано са заели местата си учениците от столичните училища, студентите, възпитаниците на Народното военно училище и множество народ. Тържеството е открито от министъра на народното просвещение

проф. Станчо Чолаков, който в своята реч казва: „Денят на равноапостолите Кирил и Методий е един от най-големите и най-светлите наши и общославянски празници. Тези двама братя и техните ученици поставиха обективните основи на самородното българско и славянско обществено-културно изграждане.“

Както е известно, многобройни са племената и народите, които минаха през сцената на човешката история, но малко от тях можаха да си утвърдят едно трайно историческо съществуване, колкото храбри и дори колкото и безмилостни да бяха при военните си походи. Утвърдиха се в историята и се утвърждават онези народи, които са развили и развиват своите духовни сили и дарби, проявили са и проявяват собствено духовно творчество и са давали и дават своя дял за общото културно изграждане на човешкото общечитие.“

***

„Никога досега Денят на творците на славянската писменост – светите братя Кирил и Методий, не е бил така тържествено и всенародно отпразнуван като тази година. Учащи се, членовете на всички организации и гражданите свободно и възторжено честваха великото дело на двамата братя“, съобщават от Троян на 24 май.

В 8 часа сутринта е осветено знамето на народната гимназия „Васил Левски“, а на

Червения площад се състои голямо тържество, открито с изпълнението на славянския химн.

1946

На 24 май в столицата е честван с голяма тържественост празникът на всеславянските просветители Кирил и Методий. По този случай в храма-паметник „Св. Александър Невски“ в 9 часа сутринта е отслужен молебен от пребиваващия в страната ни Негово светейшество Всерусийския патриарх Алексий в съслужение с Негово блаженство екзарх Стефан I и други духовници.

В 9 часа преди пладне започва манифестацията с основно училище „Св. св. Кирил и Методий“, следвано от всички софийски училища и прогимназии. Живописните редици на учениците предизвикват всеобщ възторг сред десетките хиляди столични граждани, които са изпълнили площадите и улиците, през които минава манифестацията.

Учениците дефилират начело с музика, знамена и плакати, носейки знаците на славянската писменост и ликовете на Кирил и Методий. Те изпълняват и бодри възрожденски песни.

1947

На 13 май Министерството на народното просвещение е отправило нареждане до областните и околийските училищни инспектори, до

София, 24 май 1952 г. Отбелязване на Празника на славянската писменост. Снимка: Георги Киричев, БТА

директорите на народните гимназии, прогимназии, до главните учители и до директорите на висшите училища във връзка с тържественото и организирано тазгодишното отпразнуване на 24 май – празника на славянската писменост и култура.

Планира се на 23 май да се проведат в последните 1-2 часа общоученически събрания по училища, на които да бъде изнесен от подготвен учител обстоен, научно обоснован доклад за делото на Кирил и Методий и подходяща литературно-музикална програма.

На 24 май се очаква учащи от всички училища да участват на тържеството, където да се говори, също от учител, за делото на Кирил и Методий и се устрой манифестация според изработените по места планове.

Очаква се 24-майските комитети да положат всички усилия за едно образцово във

всяко отношение участие на учащите се във всенародното тържество. А на 24 май да се уредят на подходящи места – училища, площади, паркове и др., общонародни литературно-музикални забави, игри и др.

1948

Новина на БТА разказва, че чуждите делегации, пребиваващи в страната ни по случай тържествата за 70-годишнината на освободена София, присъстват и на манифестацията на столичната младеж в Деня на славянските просветители Кирил и Методий.

Запитан за впечатленията на чехословашката делегация от манифестацията, водачът на делегацията г-р В. Вацек, кмет на Прага, заявява, че впечатление е направила внушителната численост на школната младеж и студентите, участващи в манифестацията, както и отличният вид на бригадите и физкультурниците.

Водачът на югославската делегация Рато Дугонич, секретар на Белградския народен съвет, казва: „На цялата делегация направи силно впечатление подчертаният ентузиазъм на манифестиращата софийска младеж, която съставлява едно неразривно цяло със своя народ.“

Водачът на албанската делегация Ибрахим Сима казва, че на манифестацията дълбоко впечатление е направило въздушевлюението на българската младеж.

1949

Новина от 21 май съобщава, че Софийският градски акционен комитет за честване на всенародния празник на просветата – 24 май, е изработил план за манифестацията на учащите се. Планира се тази година в манифестацията на 24 май в София да участват учащите се от всички видове и степени учебни заведения, преподавателите и помощният персонал на учебните заведения, представителни групи от детските домове и детските градини и членовете и деятелите на народните читалища в София. Няма да участват само учениците от I и II отделение на първоначалните училища.

Манифестацията ще бъде приета от официалните лица от трибуната пред Народното събрание. Тя ще започне точно в 9 часа сутринта с изходен пункт Орлов мост, а краен пункт – площад „9 септември“, откъдето всички учащи се ще се отправят построй към училищата си.

На 24 май следобед във всички училища ще бъдат устроени тържества, на които ще бъдат поканени родители и граждани.

1950

„Днес в цялата страна бе тържествено честван празникът на прогресивната славянска писменост и култура. Под знака на укрепване дружбата между славянските народи и все по-засилващата се борба на нашия народ за мир

учащите се и дейците на изкуството и културата в нашата страна манифестираха постиженията си в овладяването на марксистко-ленинската наука“, пише в новина от 24 май. В нея се посочва още, че особено тържествено е честван празникът на славянската писменост и култура в столицата. Още от рано сутринта учениците от основните и средните училища и студентите се отправят към сборните пунктове, за да вземат участие в манифестацията.

По булевард „Руски“ са заели места хиляди столичани. А на трибуната на мавзолея „Георги Димитров“ са ръководителите на партията и правителството.

1951

„Радио Москва за Деня на славянската писменост“ е заглавието на новина, публикувана в емисия на БТА. „Днес, 24 май, в България се празнува традиционният празник – Денят на славянската писменост, култура и просвета. През този ден българският народ чества паметта на своите просветители Кирил и Методий, които дадоха писменост на славянските народи. Съвременен българският народ отчита резултатите от постиженията в областта на науката, културата и просветата. Българският народ има древна култура. Той винаги се е отличавал със стремеж към знания, към просвета“, цитира БТА радиото.

„В деня на Кирил и Методий – Ден на българската просвета и култура, в залата на Варшавската политехника, свързала името си с най-големите конгреси и тържества, станали през последните години, като например Първия общополски конгрес на защитниците на мира, българските студенти въз Варшава проведоха тържествена българска вечер“, разказва новина на БТА.

Обширен доклад за празника на просветата и културата изнася студентката Райна Печикова. В художествената част освен българските студенти, които изпълняват народни песни и стихотворения, вземат участие и работници от завода „Г. Димитров“ във Варшава, както и студенти от Варшавската политехника.

На 13 май следобед в големия салон на БАН се състои тържествено събрание, посветено на Деня на нашата народна просвета и култура и славянската писменост. На събранието присъстват академици, професори и научни сътрудници при академията и много културни дейци. За делото на Кирил и Методий и за славянската култура и писменост говори проф. Георги Цанов.

Вечерта в Клуба на културните дейци се провежда тържествена вечер на славянската култура. Вечерта е открита от г-р Иван Пашов, председател на СГНС на депутатите на трудещите се и председател на Славянския комитет в България. Доклад „Славянските народи в борба за мир“ изнася акад. Владимир Георгиев, ректор на Софий-

ския държавен университет. Изнесена е богата литературно-музикална програма от артисти от Народния театър и опера.

В аудитория №22 на Софийския държавен университет на уреденото тържествено събрание присъстват професори, преподаватели и много студенти. Доклад за деня на славянската писменост изнася проф. Емил Георгиев. Художественият самодеен колектив при Юридическия факултет изпълнява литературно-музикална програма.

1953

По случай Деня на славянската писменост, просвета и култура – 24 май, Българската академия на науките провежда тържествено събрание. В големия салон на академията се събират най-изтъкнатите представители на нашата наука, просвета и култура – академици, член-кореспонденти, професори от висшите учебни заведения и научни работници от институтите, политически, обществени и просветни дейци, учащи се и много граждани.

Доклад за великото историческо дело на славянските просветители – братята Кирил и Методий, изнася акад. Иван Гошев, който се спира на създаденото от тях писмо и на процеса на неговото по-нататъшно развитие в славянския свят. Той се спира и на откритите от него в културно-политическите селища на древна феодална България нови

надписи, които пръскат обилно светлина за изясняване историята на Кирилското писмо.

Той изтъква и „историческото значение на делото на Кирил и Методий за създаването на самобитна славянска култура и у западните, южните и източните славяни, като подчертава, че тази култура е запазила славянските народи през вековете на културната и политическата агресия на гърци, турци, немци и други“, се посочва в новината от деня.

1956

На 26 януари Съюзът на българските писатели и Институтът за българска литература при БАН устройват тържествено честване на известния наш писател-сатирик Стоян Михайловски по случай 100-годишнината от рождението му.

В Българската академия на науките се събират общественици, писатели, научни работници, студенти, близки на писателя и много граждани. Прег тях писателят Ангел Тодоров говори за живота и литературното творчество на Стоян Михайловски. Той очертава Михайловски като крупен писател-сатирик, автор на много бесни, сатири и епиграми. Макар понякога да проявява колебание и съмнение, Михайловски остро разобличава недъзите на буржоазното общество. Най-голяма ценност в цялото творчество на Михайловски имат неговите басни. В този

жанр той създава истински образци. Най-хубави басни, които представляват връх на творчеството му, са „Бухал и светулка“ и „Орел и охлюв“. Той пише и много сатири против поклонниците на западната култура, против геспотизма, грабежа и безгръбначието в буржоазното общество. Михайловски е голям майстор на кратката стихотворна творба – епиграмата. Няколко реда са достатъчни за писателя, за да очертае един образ, да внуши към него омраза или ирония и да покаже обществената му същност. Едно от най-значителните по-големи произведения на Михайловски е „Книга за българския народ“, която посвещава „на всички страдалци, на всички унижени, онеправдани и угнетени“.

А. Тодоров изтъква, че нашите съвременни писатели, особено в областта на хумора и сатирата, има какво да се учат от Михайловски.

След доклада артисти от столични театри изпълняват художествена програма, в която са застъпени произведения на Стоян Михайловски.

1957

„За студентската младеж 24 май беше някога не само празник на народната просвета и култура, но и ден на окървавени демонстрации, на арести и побоища. Въпреки полицейските заплахи всяка година народното студентство чествуваше делото на Кирил и Методий и заедно с

София, 24 май 1952 г. Тържество по случай Празника на славянската писменост и раздаване на свидетелства на успешно завършилите учебната година.
Снимка: Виолета Попова, БТА

това протестираше против реакционната мракобесническа политика на фашистките правителства“, пише в новина от 17 май, когато за тези дни си спомнят отново студентите от Софийския държавен университет, дошли в 272-ра аудитория да честват 100-годишнината от първото народно празнуване на светлия ген. Сред тях са и професорите и преподавателите от петте факултета на университета. В своето живо слово проф. Александър Бурмов ярко обрисова величието на Кирило-Методиевото дело и неговото огромно значение за съдбата на славянските народи. След словото е изнесена голяма концертна програма, в която участва и Държавният радиоквартет „Аврамов“.

***

От 17 май в цялата страна се провежда Седмица на българската книга. Планира се да бъдат организирани редица мероприятия за популяризиране на книгата сред милионите български читатели.

На 17 май Държавната библиотека „Васил Коларов“ открива изложба, посветена на делото на Кирил и Методий и развитието на българската писменост и книжнина. Във фотоси е показана историята на писмеността от пиктографското (картинно) писмо до кирилицата и глаголическата азбука. Изложена е литература за развитието на писмото, научни трудове от много славянски автори

за делото на Кирил и Методий. Тук се намират и фотокопията на образите на славянските първоучители Кирил и Методий.

В статията се посочва още, че имената им намират отражение и в заражданията се през XIX век българска журналистика. В уводната статия на първия български вестник „Български орел“ (1846 година) двамата братя са посочени като пример, който редакторът на вестника Иван Богоров иска да следва.

***

На 18 май в бюлетин на БТА е публикувано възванието на Централния акционен комитет за честване на Деня на българската народна просвета и култура и на славянската писменост към българския народ по случай стогодишнината от първото народно празнуване на Кирило-Методиевото дело.

„Кирило-Методиевите тържества са били винаги израз на горещо родолюбие и възвисени стремежи за повече просвета и култура. Празникът е оказал мощно възпитателно въздействие за сплотяването на народните сили в борбата за духовно и политическо освобождение, за национална независимост, за укрепване връзките на българите с другите славянски народи, най-вече е великият руски народ. На този ден през черното турско робство народът ни с патриотично въодушевление проявяваше своето национално

самосъзнание, подхранващо съкровени надежди за освобождение от турското иго“, се посочва във възванието. То допълва, че на този ден младият вдъхновен поет и революционер Христо Ботев гържи първата си бунтовна реч, а заточниците в Диар Бекир през зловещия звън на оковите поздравяват поробената си родина. „В годините на буржоазно-фашисткото господство делото на Кирил и Методий вдъхновяваше борците за народна просвета и бе яка твърдина срещу домогванията за духовно поробване на нашия народ и срещу мракобесието на Хитлеровия фашизъм. Светлият празник бе символ на единството на славянските народи в борбата им срещу фашизма, израз на братска любов и вяност на нашия народ към великия Съветски съюз“, пише още в текста, като се допълва, че днес, в условията на социализма, денят на Кирил и Методий се чества като всенароден празник на българската народна просвета и култура и на славянската писменост, като ден на българската книга и на българския печат. Според възванието делото на Кирил и Методий е дълбоко прогресивно и има огромно историческо значение за славянските народи.

***

Следобег на 20 май в най-голямата аудитория на Софийския държавен университет в присъствието на

академици, професори, преподаватели, студенти и граждани е открита тържествена научна сесия, посветена на Кирило-Методиевото дело.

Българската академия на науките и Софийския държавен университет организират тази първа по рода си сесия за изясняване в светлината на марксизма-ленинизма и последните достижения на историческата наука значението и ролята на Кирил и Методий.

Встъпително слово произнася акад. Сава Гановски. „Близо преди 1100 години солунските братя Кирил и Методий създадоха славянската писменост и книжнина и сложиха началото на нашата народна просвета и култура. Дълго време тяхното дело се схващаше като нещо исторически случайно. Всъщност Кирил и Методий отговориха на поставените обществено-исторически задачи на своето време“, казва той. Според акад. Гановски създадената от Кирил и Методий азбука и преведената от тях и техните ученици книжнина в къс срок изравнява културата на нашия народ с културата на Византия и Рим – най-културните тогава страни. „Ние не можем да не отбележим с особена радост, че българският народ е първият между новите европейски народи, който развива писменост на народен език и създава своя богата книжнина и литература“, допълва още академикът.

1958

На 21 май в Българската академия на науките се провежда събрание, посветено на Деня на българската народна просвета и култура, на славянската писменост и българския печат. Присъстват академици, член-кореспонденти на БАН, професори, научни сътрудници и служители при академията.

Проф. Георги Цанев, член-кореспондент на БАН, изнася

доклад за великото дело на двамата солунски братя Кирил и Методий. Той се спира на обстановката, при която се създава славянската писменост, и изтъква нейното огромно значение за развитието на славянската култура. „Наред със старата византийска и латинска култура – казва проф. Цанев, – на историческата сцена в Европа се явява нова, трета култура – славянската. Народите, които бяха смятани за варвари,

София, 24 май 1954 г. Тържествената манифестация по булевард „Цар Освободител“ по случай Деня на културата, народната просвета и славянската писменост. Снимка: Варвара Кирилова, БТА

Русе, 24 май 1960 г. Денят на българската просвета и култура, на славянската писменост и българския печат е тържествено отпразнуван от учениците и студентите от крайдунавския град.
Снимка: Рачо Стоянов, БТА

се нареждат между създателите на европейската култура.“ Докладчикът изтъква революционно-демократичния характер на Кирило-Методиевото дело. „Те прокламираха открито и категорично едно ново право – правото на всеки народ да създава култура на своя език. Тая демократичност на славянската култура е едно от обстоятелствата, които помагат за бързия ѝ развой в отделните страни“, пише още в новината от деня.

***

„Върви, народе възродени... Величествена манифестация на 24 май в столицата“ е заглавие на публикация в БТА от 24 май. Тя започва с думите: „Над града още в ранина звънна крилата песен – радостна и близка, вплела в безсмъртни-

те си слова неугасимия стремеж на цял народ да върви все напред и напред към разцвет и благоденствие, към ония светли бъднини, за които са мечтали най-великите синове на хубавата ни Родина. С вечно живата родна реч и писмеността по азбуката на Кирил и Методий възрожденците будеха и поддържаха някога народното съзнание, бранеха род, чест и култура, разпръскаха вековния мрак и сееха в душите на хората светлата вяра, че и над нашата страна ще грейне слънцето на свободата и народното добруване... След възрожденците в старата България хиляди нови борци с перо и слово воюваха смело за социално освобождение, за човешки правдини и по-добър живот, за широка и голяма народна култура. Хвърлените от тях здрави

семена не отидоха напразно. Свободата изгря и народът, станал творец на съдбините си, с усилие се ход върви към по-примамливите хоризонти, към по-нататъшния разцвет на Родината. Към върховете на науката, изкуството и културата днес за младежта са открити широки пътища. И тя върви смело и уверено напред, изляла в тази майска утрин своя възторг в песента за двамата славянски просветители... Пееха първолачета и зрелостници, пееха студенти и учители – всички, които крачеха под разветвите знамена към тихия все още площад „Девети септември“.

1959

„Нагиздена в майска премяна, днес столицата бе разбудена отново с песента за двамата солунски братя, дали на народа ни и на „вси славяни книга да четат“. Нейните крилати слова прокълтяха радостно над улици и площади, подети от хиляди ученици, студенти и работници на културния фронт, които излязоха да отгадат чест и хвала на безсмъртното дело на Кирил и Методий, да изразят своето горещо родолюбие и непоколебимата си готовност да вървят все напред под мъдрото ръководство на партията към „светли бъднини...“, пише в новина от 24 май за тържествената манифестация в столицата.

Фанфари възвестяват началото на манифестацията и на площада навлиза челната ко-

лона, над която пламтят ярко думите от родолюбивата песен „Върви, народе възродени, към светли бъднини върви“. От разцъфтялата като майска градина колона се отделят група пионери и поднасят на ръководителите на партията и правителството пролетни цветя. Просторът ечи от песни и възгласи, а високо над колоните се издигат портретите на двамата солунски братя...

1960

За тържествената манифестация в столицата по случай 24 май разказва публикация на БТА: „Звънни, любима песен! Звънни и разказвай за братята Кирил и Методий, които разпалиха с животворното си писмено слово народната свая, разказвай за минало давно и незабравимо, скъпано от малко и старо като скъп скрижал в сърцето, за бликналата в гърдите гордост, че „и ний сме дали нещо на света...“, за сбъднатите мечти на героите мъченици, за нашите светли бъднини. По-ясни от окъпания в слънце небосклон, към тези бъднини върви днес цял народ – възроден, заякнал и сплотен под знамето на своята партия – ръководителка.

„Напред! Науката е слънце, което във душите греї!“ – пееят сладкогласи пионери.

„Напред! Народността не пада там, гдето знанието живей!“ – пригласят средношколците от Трето политехническо училище, младежи и

възрастни, излезли по отколешна традиция на този ден да възнеят нетленното дело на двамата първоучители“, пише в новината от деня. В нея се посочва още, че напред е крилатият призив „Върви, народе възродени, към светла бъднина върви“, изписан на голямо платно, а зад него – манифестантите, залели като придошла река празнично украсения площад „Девети септември“.

***

Новина на БТА ни отвежда и на празничната манифестация в Пловдив – града, в който за първи път е честван 24 май. „Богатата традиция, която оставиха на Пловдив Найден Геров, Йоаким Груев, Христо Г. Данов, Иван Вазов, Константин Величков, Захарий Стоянов, днес цъфти както никога друг път – пише в новината от деня. – На днешната празнична манифестация начело преминаха с букети в ръце най-малките граждани – деца от детските градини и от основните училища. На плакатите им се четеше родното „А-Б“ и тяхната съкровена мечта „Мир!“, пише още в публикацията.

„Върви, народе възродени!“ – с тази възторжена песен дават воля на своята вечно пламтяща обич към науката, изкуството и културата колективите на новооткритото издателство „Христо Г. Данов“, потомците на първия български театър – артистите от Народния театър,

самодейците от художествените колективи при читалищата, които само в Пловдивски окръг наброяват вече 162.

„До късно през този хубав ден на май, когато цъфтят розите, когато зелените ниви хранят надеждите на трудолюбивия народ, пловдивчани празнуваха разцвета на българската култура и писменост“, допълва още новината от деня.

1962

С думите „Върви, народе възродени, към светли бъднини върви!“ започва публикацията за тържествената манифестация в столицата на 24 май. „Отекнала в небесната синева, събрала радостта и възторга на хилядите ученици и студенти, на народното учителство, на хората на науката и изкуството, на дейците на културата, песента, славеца великото дело на двамата славянски просветители Кирил и Методий, отново заля днес цялата страна“, пише в публикацията и се допълва, че за 105-и път българският народ чества като най-скъп празник делото на онези, които са събудили народната свая, чества огнените слова на Ботев и Вапцаров, на Вазов, Смирненски и Яворов, които разпалват пламъка на борбата, зоват народа към духовна и политическа свобода, към братско единство с всички славяни.

В деня на празника столичани изпълват празнично украсения площад „9 септември“,

София, 24 май 1967 г. Момент от тържествената манифестация, отразяваща празничната атмосфера.
Снимка: Симеон Ненов, БТА

окъпан от майското слънце, потънал в знамена и зеленина. Тържествен и внушителен в своята празнична премяна, площадът е притихнал в очакване. Открояват се ликовете на Кирил и Методий, на изтъкнати възрожденци и писатели.

1963

„Какво бихте ни казали във връзка с откриването на месеца на славянската писменост и българска култура?“ С такъв въпрос представител на Българска телеграфна агенция се обръща в края на април към проф. Петър Динев, зам.-ректор на Софийския държавен университет. „Тази година – казва проф. Динев, – празникът на българската просвета съвпада с едно голя-

мо събитие – 1100-годишнината от създаването на славянската писменост. Израснали в средата на българските славяни през 863 година, Кирил и Методий създават новата славянска писменост на едно от българските наречия. Тяната дейност бива оценена високо още от техните съвременници. Демократичните им традиции залягат в развитието на цялата българска литература. През епохата на Възраждането честването на паметта на двамата братя се превръща в светъл общонароден празник на българската просвета. Тази година нашата общественост ще отбележи с дълбока признателност 1100-годишнината на тяхното велико дело..“

***

Централно място в ценността на Славянския комитет в България сега заема подготовката за тържественото честване в чужбина на 1100-годишнината на славянската писменост, съобщава новина от 8 май и допълва, че в редица страни като Канада, САЩ, Австрия, Австралия, Аржентина, Уругвай и груги хиляди наши сънародници и приятели на славянството и България ще отпразнуват годишнината от великото дело на Кирил и Методий.

„През тези дни – разказва главният секретар на Славянския комитет в България Трифон Трифонов, – ние сме в постоянна връзка със съответните организации и институти на българите, живеещи в чужбина.“ Очаква се в дните пред всеславянския празник в страните, в които живеят българи и представители на груги славянски народи, да бъдат уредени фотоизложби за успехите на образованието и културата у нас и ще се прожектират български изградни и културни филми. В тържествата се предвижда да участват с лекции и беседи някои изтъкнати слависти – професори и преподаватели в университетите на тези страни.

***

На 20 май в Големия салон на БАН започва научна сесия, посветена на 1100-годишнината от създаването на

славянската азбука и писменост, организирана от Българската академия на науките и Софийския университет „Кирил и Методий“. Между присъстващите академици, професори, преподаватели, учители и студенти са почетният председател на БАН академик Тодор Павлов, председателят на БАН академик Любомир Кръстанов и дошлите специално за сесията професор г-р Тадеуш Лер Славински – академик и член-кореспондент на БАН, представител на Полската академия на науките, професор Юлиус Долански – член-кореспондент на Чехословашката академия на науките, професор Йозеф Хам от Виенския университет, член на Югославянската академия на науките в Загреб, и професор Борис Казаку – член-кореспондент на Румънската академия на науките и декан на Филологическия факултет в Букурещкия университет.

Доклад за делото на Кирил и Методий и развитието на българската култура изнася професор Емил Георгиев. „Тяхното дело полага основите на нашата култура и поради това то има особен смисъл и значение за по-нататъшното ѝ развитие – казва той. – Изключителното място на делото на Кирил и Методий както в нашия живот в миналото, така и в ново време се определя още от ролята му във възникването на едно огнище на славянската култура в страната ни, което озарява почти целия славянски свят.“ Проф. Георгиев изтъква, че българският народ е творил

своето историческо битие в тежки и сурови борби, затова характерът на неговата култура е борчески, Кирило-Методиевото дело изпълнява борческа мисия както в периода, когато възниква, така и през вековете. Писмото и книгата, които създават Кирил и Методий, се появяват, за да изпълнят най-важни задачи в историческия живот на славянството.

***

„Изминаха единадесет века от създаването на славянската азбука и писменост. Единадесет века от делото на двамата солунски братя Кирил и Методий, процъфтяло в България и открило възможност на нашия народ да гаде „на вси славяни книги да четат“. И затова тази година трудещите се у нас чествуват при особена тържественост 24 май

София, 24 май 1967 г. По време на тържествената манифестация в столицата за Деня на славянската писменост и култура.
Снимка: Димитър Ангелов, БТА

1964

„Тази майска утрин столицани отправиха отново възхвала към двамата славянски първоучители“, пише в новина от столицата от 24 май, когато два часа продължава тържествената манифестация. „Тържествено прозвучават фанфари, над площада еква песента „Върви, народе възродени, към светли бъднини върви...“, станала символ на непрестанния ни културен възход. В този момент през площада преминава представителна колона на учащите се, носеща огромни портрети на Кирил и Методий и високо развени червени, национални и светлосини знамена“, посочва още публикацията.

1965

„Тук бе написана и пята за първи път „Върви, народе възродени“, гласи заглавието на новина от Ловеч, публикувана на 24 май. В нея се посочва, че мелодията на тази безсмъртна творба на този ден отново залива улиците на града. „С нея хористите от представителния градски хор „Панайот Пипков“ откриха възторжената манифестация, посветена на светлия Празник на народната просвета и култура – 24 май“ – пише в публикацията. – На този ден преди 64 години учениците на един от трите класове на мъжкото петокласно училище в града изпяха за първи път песента за братята Кирил и Методий. Мелодията за нея написа в навече-

рието на празника учителят им по пеене Панайот Пипков. Сега тази песен се пее не от един клас и не от едно училище. С нея днес манифестираха учениците, студентите, просветните и културните дейци от цялата ни родина“, пише още в бюлетина на БТА.

1966

„Празникът на писмеността, на просветата и културата и тази година бе украсен тържествен слънчев ден. Градът, в който преди повече от столетие за първи път бе чествано забележителното Кирило-Методиево дело, се превърна в огромна градина от цветя, огласяна от чудни песни, озарена от младостта и красотата. Затова първият лозунг, който възторжената младеж носеше на днешната манифестация, бе от жизнеутвърждаващите думи на безсмъртния химн „Върви, народе възродени“, пише в новина от Пловдив от 24 май. В нея пише още, че „сила, красота, стремеж към необятните простори на знанието лъхат от стройните редици на възпитаниците от седемте гимназии, 34-те основни училища, 20-те техникума и професионални училища, от четирите висши учебни заведения в града“.

1967

„Ти идваш в този най-хубав месец, чист и светъл, лъчеза-

рен и велик. Идваш с цветя и усмивки, за да потопиш в своя блясък всяко кътче на земята ни българска, за да припомниш още веднъж, „че и ний сме дали нещо на света“. Ти си празник на нашата хилядолетна култура, на вечно живия български духовен гений“, пише в новина на 12 май – Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост. На този ден ученици и учители, дейци на просветата, културата и на печата, хора на изкуството, цял народ слави чувовния подвиг на братята Кирил и Методий.

Столичният площад „Девети септември“ зрее в ярки цветове. На червен фон са поставени портретите на нашите възрожденци, творците на българската реч, бранителите на родната култура. И между тях се открояват безсмъртните ликовете на великите солунски братя, чието неувяхващо дело възхваляваме.

„Възторжено посрещната, на площада навлиза представителна колона. Блясват крилатите слова: „Върви, народе възродени, към светли бъднини върви!“ Пионери носят буквите на Кирил и Методий: А Б В... азбуката, на която и до днес четат и пишат много от славянските народи, азбуката, която ни прави горди, че сме българи“, пише в публикацията.

1968

„Точно преди 105 години в града е организирано първото в този край честване на

Деня на славянската писменост“, съобщава новина от Гоце Делчев, публикувана в бюлетин на БТА на 23 май. В съобщението се припомня, че гръцкото духовенство и турската власт забранили празникът да стане в църквата, но стотици будни занаятчии и земеделци, както и много деца изпълнили българското училище. Тържеството се превърнало в трибуна за смъкване на двойното робство, за създаване на повече училища и даване пълна самостоятелност на българската църква в този край. Слово за великото

дело на солунските братя Кирил и Методий произнесеъл йеродякон Христофор, представител на Рилския манастир в Неврокоп (сега Гоце Делчев).

„Оттогава до днес 24 май е един от най-светлите празници за млади и стари в града и околните села“, пише в новината от деня.

1969

На 9 май в големия салон на Българската академия на науките се провежда тържествено заседание по случай 1100-годишнината от

смъртта на Константин-Кирил Философ, организирано от Светия синод на Българската патриаршия.

„Свещен и голям е празникът на солунските братя Кирил и Методий – отбелязва в своето изложение патриарх Кирил Български. – Този празник се тачи от цялата християнска църква и от всички културни народи, които знаят колко забележително е културното дело на тези два велики мъже. За нас, славяните, делото на Кирил и Методий е изключително велико, защото чрез славянската просвета народностно се утвърдихме и дадохме свой принос в културното богатство на тогавашния свят. Това важи най-вече за българския народ, тъй като църковно-богослужебното и книжовното дело на Кирил и Методий и техните ученици най-напред намери здрава почва за съществуване и развитие в тогавашна България. Но у нас, в България, ние считаме за благородна отлика, че братята Кирил и Методий се тачат не само от църквата като християнски светци и от културните институти като основоположници на славяно-българската просвета, а и от целия български народ, и то със спонтанност и искреност, което е доказателство за многовековната неразривна връзка на народа с неговите общославянски първоучители.“

* * *

Велико Търново, 14 октомври 1971 г. Тържествено честване на 600 години Търновска книжовна школа в университета „Кирил и Методий“.
Снимка: Димитър Дейнов, БТА

В навечерието на 24 май – Празника на българската просвета и култура, на славянската писменост и на българския печат, в годината, когато в целия свят по решение на ЮНЕСКО се чества гениалното дело на Кирил Философ, в столицата е открит симпозиум, посветен на 1100-годишнината от смъртта на славянския първоучител.

На симпозиума, организиран от Българската академия на науките, Софийския университет „Климент Охридски“ и Висшия педагогически институт „Кирил и Методий“ във Велико Търново, присъстват видни учени, дейци на просветата и културата. В работата на симпозиума участват и изтъкнати представители на славянството, на общата езикова наука, на историята и грузи науки от Съветския съюз, Англия, Полша, Гърция, Италия, Унгария, Румъния, Франция, ГДР, Швеция.

Представителният научен форум е открит от акад. Тодор Павлов. Сред фактите, заслужаващи по-особено внимание, той изтъква, че както по време на почти тривековното византийско иго, така и на почти петвековното османско иго езикът и писмеността, създадени от Кирил и Методий и техните ученици, изиграват ролята на един от най-мощните фактори за запазването и по-нататъшното развитие на българската народност и народностна култура.

* * *

„Към нови висини“ е заглавието на репортаж от Преслав от 24 май, който започва със следните думи: „В развалини е Велики Преслав, ала към двореца на Симеон, омайвал чужденците, пак се стича пълно множество. Пристигнали са пратениците на първоучителите и те трябва да намерят прием като най-желани и скъпи спасители. Те носят със себе си писмеността, която по-сетне преславските книжовници превръщат в меч, в желязна ризница срещу завоеватели и асимилатори...“

Близо 500 души участват в пресъздаването на това чаровно минало, което е всъщност и най-внушителната проява на традиционните майски културни тържества „Преславска пролет“, посветени на великото дело на Кирил и Методий и техните следовници. Те са допълнени и от вълнуваща манифестация на учащи се младежи и културната общественост.

1970

За първото честване на Кирил и Методий в Пловдив разказва публикация от 23 май. „Първите добре уредни училища в града се отнасят към средата на миналото столетие. В тях идвали да се учат българчета от всички краища на поробената ни родина“, се припомня в нея. През 1850 година било построено и открито най-голямото за онова време класно училище,

наричано още Народно средно училище, а от 1867 година и семинария, за да не бъде подложено под надзора на властите. То носело името на двамата славянски просветители Кирил и Методий. Неговите ръководители още от първите му години били такива светили на просветното ни дело през епохата на Възраждането като Найден Геров и Йоаким Груев.

По инициатива на неуморния книжовник Йоаким Груев тук през 1858 година станало първото официално честване на двамата славянски просветители, патрони на училището, по време на което той произнесъл забележително слово. Оттогава 24 май бил многократно честван и постепенно се превърнал във всенароден празник на българската просвета и култура и на славянската писменост.

1971

„Идеята да се чества делото на Кирил и Методий в определен ден е гадена за първи път у нас от панагюрца Велко Королеев“, заявява на 23 май пред кореспондент на БТА директорът на музеите в Панагюрище Лука Меченов. Преди това славянските просветители поотделно са чествани като светци още през XVII век в Русия на различни дати.

През 1853 година Велко Королеев отпечата с собствени средства в Цариград календар. Сега в музея се съхраняват три броя от календара, като единият екземпляр, намерен

в къщата на Иван Джугжев, е напълно запазен. На страница 47 в този оригинален календар дядо Велко е поместил данни за Кирил и Методий. Тук за първи път в България се печатат и предлага 24 (11) май да се чества като празник на заслужилите славянски просветители. Велко Королеев е избрал датата 11 май (стар стил), защото е сметнал, че двамата братя в заслугите си са равни – равноапостоли, а месец май като най-хубав месец от годината напълно отговаря на тяхната възродителна мисия.

Високопатриотичното дело по издаването на календара било подкрепено и от Георги Раковски, който внесъл 10 лири за отпечатването му. Съставителят Велко Королеев е пребродил цялата Турска империя, ходил е в Русия, знаел е гръцки, турски и руски език. Работил е при княз Стефан Богориди, а след това при Гаврил Кръстевич. Имал е близки връзки и с Раковски.

* * *

На 24 май хиляда слушатели за първи път чуват по Българското радио „Химн в чест на Кирил и Методий“ от Пьотр Илич Чайковски. Творбата на руския композитор е тържествена възхвала на делото на двамата братя, на забележителната култура на славянските народи.

Химнът е напечатан за първи път в Москва от музикалното издателство на Юргенсон през 1885 гог. Негова основа е старинен славянски

мотив, който Чайковски е заимствал от сборник с песнопения. Авторът на текста не се споменава, вероятно за да се подчертае народностният характер на произведението.

Внушително и красиво прозвучава изпълнението на химна от ансамбъла за песни при Българското радио и телевизия под диригентството на Михаил Милков. „След „Върви, народе възродени!“ и „Да прославим с песни родни солунските братя“ това ще бъде другата хорова песен, която ние с радост ще слушаме в деня на нашия и всеславянски празник“, пише в новината от деня.

1972

Тази година празникът на Кирил и Методий ще бъде честван в по-тържествена обстановка. 1972 година е обявена за Международна година на книгата. По решение на ЮНЕСКО в целия свят човечеството демонстрира своето признание към книгата – това чудо на човешкия дух. Социалистическа България отговаря на благородния призив, подготвяйки широка програма от инициативи, които се осъществяват, съобщава новина от 22 май. В навечерието на светлия Празник на българската просвета и култура, на славянската писменост и българския печат тържествено събрание имат библиотекарските работници. Слово произнася председателят на Комитета за изкуство и култура Павел Матев, народен

деятел на културата. „Ние, служителите на книгата – заявява той, – заедно с народа си, неотделими от него, плът от неговата плът отправяме отново взор към делото на Кирил и Методий. Нашето отечество първо пое светилника, който двамата солунски братя запалиха в мрака на IX век. Благодарение на тяхното велико дело българският народ пръв измежду новите европейски народи усвои и разви културното наследство на човечеството, създаде книжовни школи, които станаха средища на духовното ни развитие през следващите векове. От България славянската писменост, книжовност и култура преминаха далеч заг нейните предели в другите славянски страни...“

* * *

На 23 май в бюлетин на БТА е публикувано приветственото слово на министъра на народната просвета професор Стефан Василев по случай 24 май – Празника на българската просвета и култура, на славянската писменост и на българския печат, произнесено по телевизията и радиото. „Утре из цялата наша, на китена в пролетна премяна родина ще екне песента „Върви, народе възродени!“ 24 май е най-хубавият пролетен празник, най-очакван, най-весел и най-радостен за всички ученици, за целия народ.

24 май е не само празник на славянската писменост и култура, но и на вечната

младост и творчество. Той изгрява в сърцето на народа като надежда, разпалва искри, зове към светли бъднини и вдъхновява.

На този празник ние славим високопатриотичното и дълбоко хуманно дело на братята Кирил и Методий, които с перо и бойко слово преди 11 века положиха здравите основи на българската култура и славянската писменост“, казва той. В своето слово министърът допълва, че „по своя високо хуманен характер и прогресивен дух, по своя културен размах и особено по силата на борбата срещу средновековния догматизъм делото на Кирил и Методий принадлежи на цялото човечество. То е ранен предвестник на Ренесанса.“

***

„Роден от жаждата на българина за светлина и знание, празникът на братята Кирил и Методий идва всяка година, за да ни напомни апостолския подвиг на нашите геди, да извиси народността ни дух, да озари днешния ни път към нови висини“, пише в новина на БТА на 24 май във връзка с манифестацията в столицата. Сред гостите са и пратеници на кубинския народ начело с първия секретар на ЦК на Кубинската комунистическа партия и председател на революционното правителство на Република Куба Фидел Кастро. Той заявява пред представител на Българската телевизия и радио, че за

София, 24 май 1974 г. На празнично украсения площад „Девети септември“ се провежда манифестация на учащите се от средните училища и висшите учебни заведения. Снимка: Стефан Тихов, БТА

него е голямо удоволствие да присъства на такъв празник като 24 май. „Това е красива традиция – ваша българска. Аз не зная друга страна да има такъв празник и да изразява по такъв начин своето преклонение пред творците на културата и създателите на писмеността“, казва той.

1973

„Площад „Девети септември“ утихва за секунди и после се изпълва от тържествения химн „Върви, народе възродени“. Отново е 24 май и в столицата започва манифестацията по случай Деня на българската просвета и култура, на славянската писменост и на българския печат“, пише БТА на 24 май. В новината от деня се посочва, че при манифестацията в столицата в левия край на Националната художествена галерия грезят като пламък трите

букви А, Б, В, символизиращи вечния стремеж на българина към знание и просвета. Сред ликовете на възрожденски дейци, на изтъкнати творци на българското слово се извисяват фигурите на двамата велики братя Кирил и Методий, дали писмо и четмо на славянския род.

1974

Новина от Стара Загора припомня, че през май 1858 година родолюбивото население тук провежда едно от първите тържества в прослава делото на славянските просветители братята Кирил и Методий. То е намерило широк отзвук и подкрепа и за него разказва Цариградски вестник от 31 май 1858 година. Пламенните патриоти чествали празника в Стара Загора и Казанлък и през следващата година.

От 1860 до 1871-ва в много

селища на този край се провеждат тържества за Кирил и Методий, с които се поставя началото на голямото дело на нашия народ, създал и обогатил традициите на оригинален национален празник на българската просвета и култура, на славянската писменост и на българския печат.

1975

На 24 май в София е открит паметникът на Кирил и Методий. „Пред храма на българската книжнина, носещ тяхното име, в центъра на столицата, днес признателна България издига паметник в тяхна прослава. В Деня на българската просвета и култура, на славянската писменост и българския печат паметникът бе тържествено открит“, пише в новината от деня.

Градината пред Народната библиотека и околните улици са изпълнени с хиляди столічани, дошли да отгадат почет към великото начало – началото, което открива пътя на България към висините на световната цивилизация. Прочувствено слово произнася председателят на Комитета за изкуство и култура Павел Матев. „Делото на Кирил и Методий неизменно ще подхранва нашето национално достойнство, основано на съзнанието, че „и ний сме дали нещо на светът – и на вси славяни книга да четат“. Защото да можеш в мрачината на оня далечен век да прозреш чак до нашите дни, да разбереш с какво може да се

победи времето, да надмогнеш обстоятелства, които те ограничават с догматично триезичие, да създадеш писмена, чрез които да се запазва, да се обезсмъртява и осъществява народната история, да видиш културното поле като поле на сътрудничество и братство – това означава да притежаваш черти, които ти предричат и осигуряват вечен живот, не тленност, чието друго име е гениалност. Такова гениално, сиреч нетленно е делото на двамата братя“, казва той.

Паметникът е дело на известния скулптор Владимир Гиновски, а архитектурен оформител е заслужилият деятел на изкуствата Иван Иванчев. Четириметровите бронзови фигури са поставени върху монолитен гранитен блок.

1976

На 14 май по случай 120-годишнината от рождението на бележития поет-сатирик, автор на всеучилищния химн „Върви, народе възродени!“ Стоян Михайловски, в родния му град Елена са открити Дни на политическата сатира. Гости на тържествата са група столічни писатели, представители на културната общественост от Търновски окръг и от страната. На тържествено общоградско събрание писателят Ангел Тодоров прочита доклад за живота и делото на Стоян Михайловски, чието литературно творчество проехтява в българската литература като мощен глас от съвестта на народа.

Изпълнен е и рецитал от

Рим, 27 юни 1975 г. Гробът на Константин-Кирил Философ в храма „Сан Клементе“. Снимки: Божидар Тодоров, БТА

сатирични творби на поета юбиляр. Пред паметника на Стоян Михайловски са положени венци и цветя на признателност.

1977

За 75-годишнината от създаването на песента „Върви, народе възродени“ разказва публикация от 21 май от Ловеч. В нея пише следното: „В един майски ден на 1902 година, от широко отворените прозорци на петокласното мъжко училище в града прозвучава нова песен – „Върви, народе възродени“...“

Часът по пеење е свършил, но никој от третокласниците не мисли да напуца класната стая. Станали на крака, те с увлечение изучаваат мелодията, която учителят им по пеење Панайот Пипков току-що е написал върху черната дъска. Пред вратата на класната стая се скупчват учители и ученици от другите класове. Всички слушат със захлас, но никој от тях не предполага, че присъства на раждането на химна, който ще възвеличи навеки делото на двамата славянски просветители – братята Кирил и Методий.“

***

Отговор на въпроса „Откога се чества 24 май“ търси публикация в бюлетин на БТА от 23 май. Според нея Празникът на славянската писменост и просвета се е чествал за първи път през 1856 година по идея на видния общественик и кул-

турен геец Найден Геров. По време на борбата за църковна независимост той решил да използва народния празник на 11 май за прослава на делото на славянските първоучители. От Виена Геров изпратил на брат си в Пловдив специално написано слово с молба да го прочете пред учениците си.

На следващата година грузвиден просветител – Йоаким Груев, накарал учениците си да изпят пред иконата на двамата братя няколко църковни песнопения, с което те отдали почит към безсмъртното им дело. През април 1858 година Йоаким Груев изпратил покана до Цариградски вестник, в която приканва всички учители от българските училища да отбележат този ден. „Народен дълг ни е да почетем и славим паметта на нашите първи учители“, пише той в поканата.

През 1860 година Великден в пловдивската църква „Света Богородица“ църковната служба се извършва за първи път на български език. Няколко дни след това, на 11 май, Йоаким Груев произнася в църквата затрогващо слово за великото дело на Кирил и Методий. Йоаким Груев написва и песента „И след тиссящи години“, която е първият химн-възхвала на славянските първоучители. Дълги години на „даскалския празник“ учениците пеели възторжено химна.

В началото на май 1902 година учителят по музика в ловешкото петокласно училище Панайот Пипков написва

мелодия по стихотворението на Стоян Михайловски „Върви, народе възродени“. Песента била изпълнена за първи път на 11 май – празника на двамата просветители.

Възприемайки новия стил на календара, от 1916 година честването на Кирил и Методий става на 24 май.

***

За първото честване Деня на Кирил и Методий в Шумен разказва новина на БТА от 23 май. В нея се посочва, че идването на Сава Доброплодни за учител в града дава нов тласък в развитието на учебното и просветното дело. Но неговото име е свързано и с още едно голямо събитие – честването за първи път Деня на Кирил и Методий. Това става на 11 май (стар стил) 1856 година.

По повод на този забележителен случай ученикът на Сава Доброплодни – Васил Стоянов, пише: „Нея година на 11 май за първи път се отпразнува славната памет на светите славянски просветители Кирил и Методий с великолепно тържество...“

Никола Желязков – друг ученик на Сава Доброплодни, добавя в бележките си: „Срещу 11 май същата година той (Доброплодни) съобщи на всичките ученици, че на другия ден ще се отпразнува паметта на Кирила и Методия...“

1978

На 19 май в Софийския университет „Климент Охридски“ се провежда събрание, посветено на Деня на българската просвета и култура, на славянската писменост и българския печат 24 май.

Слово за значението на делото на братята Кирил и Методий произнася акад. Петър Динеков. Той посочва, че повече от 130 години нашият народ изразява през май своята гореща признателност към славянските просветители.

Делото на Кирил и Методий не е само дело на един век. То надхвърля столетия и хилядолетия, звучи от словата на Климент Охридски и Георги Димитров. За Кирил са казани най-хубавите думи „... Изгря на земята като слънце...“.

Поднесено е приветствие от името на чуждестранните студенти в Софийския университет.

Присъстващата на тържеството поетеса Елисавета Багряна импровизира свои стихове.

1979

В новина от 9 май от Кюстендил се припомня, че повече от 117 години ни делят от оня 11 май 1862 година, когато в града за първи път се чества празникът на братята Кирил и Методий. Но докато първите няколко години тържеството било отбелязвано с богослужение в черква, то честването през 1876 година се премества в тогавашното училище. За

Рим, 27 юни 1975 г. Българска делегация, водена от Тодор Живков и Людмила Живкова, на посещение на гроба на Константин-Кирил Философ в храма „Сан Клементе“. Снимки: Божидар Тодоров, БТА

това честване се съобщава в дописката на неизвестен автор до редактора на вестник „Македония“, издаван в Цариград от Петко Р. Славейков, поместена в брой 43 от 14 юни 1867 година. В нея четем: „Тържеството на празника на българските първоучители у наш град (Кюстендил) тая година надмина много първите. Училището се преправи, за да свети по-добре, то се украси, измаза, разписа с бои отвън и отвътре, географически и геометрически чертежи украсиха средния отдел на голямата зала.“

На главната врата на ремонтираното училище бил поставен надпис „Кюстендилско общонародно българско училище, посветено на българо-славянските просветители и първоучители св. Кирил и Методий“. Силно впечатление на неизвестния автор е направило присъствието „не само на голям брой градски жители, но и от села-

та доволно народ се бе събрал и от двата пола. Радостта, която се изобразяваше на лицата на празниколюбците, бе неопишуема“.

***

Само три години след първото гражданско честване на празника на Кирил и Методий в Пловдив подобни тържества се провеждат и в Силистренския край, пише БТА на 22 май. През 1860 година въпреки съпротивата на гръкомана Язджиги Георги силистренци честват Кирил и Методий. Тази тяхна проява е била представена пред турските власти като бунт на българите, за което съобщава вестник „България“. На следващата година празникът е отбелязан отново, а през 1866 година подобно тържество тук отбелязва вестник „Турция“ в броя си от 4 юни.

По-подробни сведения се съдържат в дописка във вест-

София, 24 май 1984 г. Манифестация по случай Деня на славянската писменост и българската просвета и култура.
Снимка: Стефан Тихов, БТА

ник „Право“ от 29 май 1872 година. В нея се подчертава, че тържеството е преминало в остри борби между млади и стари, бил пуснат и паметен балон с надпис „Тържествуването на свети Кирил и Методия, Силистра 11 (24 май) 1872 година“. През тази година делото на двамата братя почитат и учениците от влашкото училище в града.

За първи път този празник е отбелязан в Тутракан през 1863 година, тогава името на първоучителите получава и местната църква.

В новина от Шумен от 14 май се съобщава, че за увековечаване и популяризиране делото на славянските първоучители Кирил и Методий и на техните ученици, живели и творили по време на Първата българска държава, е приета план-програма за изграждането на мемориален комплекс в историческата местност Патлейна в близост до Симеоновата столица Велики Преслав. Предвижда се строителството на храм-паметник, музей на славянската писменост и

1980

представителна сграда.

Изграждането на мемориалния комплекс е възложено на Комитета за култура, Шуменския окръжен народен съвет и други институти. Строителството на този единствен по своите мащаби в страната паметник на славянската писменост и книжнина ще завърши през следващата петилетка.

1981

Сред именитите синове на възрожденска Елена ярко се откроява фигурата на големия български поет-сатирик Стоян Михайловски, съзателя на безсмъртния общоучилищен химн „Кирил и Методий“. На 19 януари признателните му съграждани честват тържествено 125 години от неговото рождение.

За живота и богатото писателско дело на Стоян Михайловски, за неговата честна и смела гражданска позиция в борбата срещу монархическия институт и отрицателните обществени прояви на буржоазната върхушка говори Лиляна Кънчева от Градския исторически музей.

Изпълнен е рецитал по произведения на писателя. Пред бюст-паметника на Стоян Михайловски, издигнат в центъра на Елена, са положени венци и цветя на признателност.

***

В новина от 14 май е съобщено, че честването на Деня на славянската писменост и на българската просвета и култура и тази година ще се различава значително от традиционните празнувания по-рано на 24 май. Причината ще бъде неговото съвпадение с отбелязването на третия ден от юбилейните дни в чест на 1300-годишнината от създаването на българската държава, наречен „Творчеството на България“, както и съвпадането му с върховите прояви в програмата „Константин-Кирил Философ“.

Планира се в навечерието на 24 май да бъде организиран преглед на ученическото техническо творчество. Да бъдат представени изложби за ролята и значението на българските книжовни школи и българската книга през вековете.

Голямо културно събитие се планира да бъде откриването на изложбата „Образите на Кирил и Методий в изкуството“, в която ще бъдат събрани оригинални произведения и репродукции от много страни по света.

Следобед на 23 май представители на всички училища и висши учебни заведения в столицата ще участват в шествие до монумента „Знаме на мира“, където с камбанен звън и с изпълнение на „Върви, народе възродени“ ще бъде оповестено настъпването на Деня на българската просвета, култура и славянската писменост – „Творчеството на България“. Същия ден

вечерта с тържествен концерт в зала „България“ ще бъде открита програмата „Константин-Кирил Философ“.

24 май както и по-рано ще бъде честван като всенароден празник с манифестации в столицата и страната.

„Главни задачи на празничните прояви ще бъдат откриване на хилядолетните традиции на българската култура и очертаването на техния принос за духовното развитие на славянските народи и на Европа“, се посочва в новината от деня.

***

В средата на май се съобщава и че Комбинатът за грамофонни плочи и касети „Балкантон“ ще пусне в навечерието на 24 май луксозен двоен албум с песни, прославящи делото на Кирил и Методий. В него са събрани 29 творби, повечето от които са малко известни или напълно непознати в България.

Четири от химните са от чужди автори – Чайковски, Соловьев, Лист, Главач, и са писани преди края на миналия век. От XVII век датират трите тропара, между които е популярният „Български роспев“.

Създатели на мелодиите на повечето песни са учители по музика и музикални дейци, работили в края на миналия и началото на XX век. „Химн за Кирил и Методий“ Добри Войников е написал още през 1882 година. Особено интересна е песента „Кирилу Методию“ по текст на Любен Каравелов,

за когото се предполага, че е автор и на музиката. Сред композиторите са и Добри Христов, Емануил Манолов и Александър Кръстев. Някои от текстовете са на Йоаким Груев.

Песните се изпълняват от Българската хорова капела „Светослав Обременов“.

1982

„1860 година. На майя 11 пръв път направих да се празнува денят на святиите Кирила и Методия, гето стана тържествен“ – така преди 122 години учителят Марин Софрониев е отбелязал първото честване в Севлиево на празника на славянските просветители, припомня новина на БТА от 23 май.

За голямата почит на севлиевици към братята Кирил и Методий през Възраждането разказва и надписът върху фасадата на откритата тук в Деня на славянските просветители през 1870 г. нова църква. Той гласи: „Съградися тази свята църква в името на Света Троица, святиите български просветители Кирила и Методия и св. Йонна Рилски..“

През шестдесетте години на миналия век в Севлиево се получила като дар от живеещ в Русия севлиевец и една книга, за която тук дълго говорили и млади, и стари. Това била книгата на А. С. Князева „Светые равноапостольные Кирил и Методий, просветители славян, Санкт Петербург, 1866 г. Богато илюстрирана със седемнадесет големи

гравюри, всяка на цяла страница, тя проследява живота и дейността на славянските просветители. В продължение на десетилетия била четена с интерес от учители и ученици и още се пази тук като свята реликва.

1983

България отново празнува деня на първоучителите – светите братя Кирил и Методий, Деня на българската книжовност, на българския дух. Пак чества 24 май – вечния символ на стремежа на българина към знание и красота, към светли бъднини. Новината на БТА от деня разказва за започващата празничната манифестация в столицата.

Върви, народе възродени!... Звучи химнът на българското национално съзнание, химнът, който величае делото на най-тачените от народа светци – гордост и слава на славянския род, на хилядолетната българска държава.

София, 10 май 1986 г. Подготовка за честванията на Деня на българската просвета и култура в училище „Юрий Гагарин“ в столицата. Снимка: Емил Иванов, БТА

„Напрег! Науката е слънце... – пеят децата от столичните училища. И песента им се носи възторжено и гордо, защото те са бъдещите строители на нашата родина, защото те са приемници на първоучителите, на Климент и Наум, на Ботев и Каравелов, на Славейков и Вазов, на Смирненски и Вапцаров, и защото живеят в златния век на българската социалистическа култура“, пише още в публикацията.

1984

Създателите на славянската азбука Кирил и Методий, постигнали хармония между действения хуманизъм и порива на народите към книжовност и просвета, са едни от най-ярките фигури в европейската култура. Ето защо личността и делото на двамата братя са обект на проучвания на много чуждестранни учени българисти. На тях е посветил книгата си професорът по старобългаристика

в университета в Сегед, Унгария, Имре Том. Той е наш гост по време на колоквиумите по старобългаристика и с увлечение говори за своята творческа работа, пише БТА на 21 май.

„Кирило-Методиевото дело има действително епохално значение и това ме накара да се заема с неговото изследване. Константин е бил наричан Философ, защото е бил изключително надарена и знаеща личност. С високото си научно равнище той е нахвърлил мащабите на своето време. Без енциклопедичния характер на знанията си той не би могъл да създаде славянската писменост, да преведе най-важните християнски богослужбни книги на говорим български език. Затова винаги, когато говорим за Константин, трябва да изтъкваме неговата богата култура, която е в основата на цялостната му дейност“, казва проф. Том. В публикацията се посочва още, че „чрез своята народополезна дейност първоучителите дадоха възможност на славяните да се включат в световния културен процес, да опознаят и да обогатят световната духовна съкровищница. В знак на благодарност и признателност на 24 май целият български народ отново ще сведе чела, ще окичи ликовете на светите братя Кирил и Методий с венци и цветя“.

***

На 22 май кореспондент на БТА предава от Археологическия резерват „Плиска“. При системните проучвания в първата ни престолнина напоследък заедно с другите многобройни находки са намерени бронзови и железни писала, някои от които са украсени в горния си край. Археолозите и другите специалисти ги свързват с началото на славянското просвещение в България. Според тях писалата потвърждават досегашните сведения, че първите следовници на Кирило-Методиевото дело Климент, Наум и Ангеларий, приети тържествено от княз Борис, са побързали да създадат свое училище в непосредствена близост до църквата, в която се предполага, че е станало покръстването на владетелското семейство и приближените му боляри.

Научните работници от шуменския филиал към Археологическия институт и музей на БАН твърдят, че тогавашните ученици, наричани азбукарчета, са изписвали буквите с писало върху глагка плоча с втвърден на нея пчелен восък. На базата на постъпилите сведения от изследванията се доказва, че първото славянско училище в Плиска е просъществувало до 983 година – времето, когато столицата на българската държава се премества в Преслав.

1985

„Сене 1867“ – тези цифри е издълбала върху камъка ръ-

София, 24 май 1988 г. Учениците от община „Оборище“ отбелязват Деня на славянската писменост на тържество пред паметника на славянските просветители Кирил и Методий. Снимка: Стефан Тихов, БТА

ката на неизвестен майстор и е датирала изработването на паметника, посветен на славянските първоапостоли Кирил и Методий, предава новина от 11 май от Килифарево.

Сред десетките паметници, въздигнати в чест на първоучителите из Великотърновския край, този е най-старият. Издялан от сив пясъчник и тържествено открит през 1867 година в село Големаните, този паметник е едно от ярките доказателства за будната духовна съвест на населението в Килифаревския край, където е пламтяло огнището на прочутия Килифаревски манастир с неувяващото дело на Теодосий Търновски и неговия прославен ученик Патриарх Евтимий.

Изработен с неподозирано майсторство, той свидетелства за развитието на възрожденската каменна пластика.

***

Международна научна конференция, посветена на 1100-годишнината от смъртта на Методий, събира на 21 май в аулата на Софийския университет, който носи името на Климент Охридски – един от най-големите ученици на двамата солунски братя, десетки учени от повече от 20 страни. Присъствието на най-видни наши и чуждестранни изследователи на Кирило-Методиевото дело превръща конференцията в едно от централните събития в поредицата от многобройни прояви, с които нашият народ отбелязва годишнината.

Учените са поздравени от председателя на Българската академия на науките академик Ангел Балеvски, който се спира на саможертвата на славянските първоучители. „Такава жертва се прави в името на идея, превърнала се в същност на човешкия живот. За нас жертвата на двамата солунски братя значи

много. Тяхното дело е записано в генетичния код на българина от 11 века, от времето, когато учениците им жадуват за България, откогато в България се създават двете велики школи – Преславската и Охридската, откогато България става люлка на славянската култура“, казва той.

1986

Няма българин, който да не знае и да не пее всенародния химн на славянските просветители Кирил и Методий. Само него да беше написал в своя бурен и трънлив път гражданинът, поетът, писателят и общественикът Стоян Михайловски е достатъчно, за да остане името му в българската духовна съкровищница. Неспокойна, темпераментна, високообразована и гневна личност, Стоян Михайловски извисява ръст на

един от най-големите български сатирици с будна гражданска съвест и етика, непримирим към всяко зло и насилие, пише в публикация на БТА от Велико Търново на 28 май.

Да отбележи по достойнство 130-те години от неговото рождение, обществеността на старата престолнина, където роденият в град Елена Стоян Михайловски прекарва своето светло юношество, идват на тържествено събрание, организирано от Съюза на българските писатели и Окръжния комитет на партията. Тук са първият секретар на ОК на БКП Никола Цонев, председателят на ИК на ОНС Христо Станев.

За живота и творческия път на Стоян Михайловски, за неговата многостранна, противоречива и ярка личност доклад прочита литературният критик проф. д-р Иван Попиванов, секретар на

Съюза на българските писатели. Като проследява неговото развитие и оформяне под влиянието на баща му – видния възрожденски просветител Никола Михайловски, и на чичо му – бореца за църковна независимост Иларион Макариополски, докладчикът обрисова трънливия и бурен път на писателя и общественика. Заплашван, гонен, тормозен, уволнен, даван под съд, този горд и силен човек не скланя глава. С яркото си творчество той е безпощаден изобличител на социалните недъзи. Забележителни са невероятната смелост и твърдост, с които Стоян Михайловски воюва срещу Фердинанд и реакционната му политика. Неговият гняв е мощен като вулкан, възискателността и непримиримостта му нямат граници. С дарованието си на баснописец Михайловски възпитава цели поколения с ненадминатите си по сила и красота басни – „Орел и охлюв“, „Бухал и светулка“, „Секура и търнокоп“.

Като истински голям поет, хуманист и демократ, родолюбец и гражданин, заключава докладчикът, Стоян Михайловски вярва в създаването и творчеството във всяка област на живота и ни е оставил като свещен завет веруюто: „На работа – и без почивка!... Напред, бащи, напред, деца!“

1987

На 24 май – Деня на славянската писменост, на нашата просвета и култура, е посве-

тено тържество в Българската академия на науките, организирано на 21 май. Празничният повод събира изтъкнати български учени, творци от различни клонове на знанието, дошли да отгадат почит към името и делото на братята първоучители.

В словото си при откриването заместник-председателят на БАН акад. Пантелей Зарев подчертава българския принос за разцвета на културата и просветата на цялото славянство. „Сътворено от Кирил и Методий и от техните следовници и днес е извор на законна гордост и самочувствие. Трайна основа на националната ни историческа памет. Няма друг народ в света, който така да тачи своята писменост, да се прекланя пред нейните създатели – духовни водачи и будители“, казва той.

***

На 22 май в своя репортаж от Шумен кореспондент на БТА предава, че старобългарските надписи – на кирилица и глаголица, открити досега по нашите земи, са вече над стотина. Около половината са намерени в Плиска и Велики Преслав или близо до техните дворци и манастири, край крепостните им стени и кули.

Това твърдят специалистите от шуменския филиал към Археологическия институт на БАН. Надписите на кирилица са оставени върху надгробни паметници, на амулети, на пластинки и кръстове от

олово, върху глинени прешлени за вретено, върху керемиди и керамични съдове. Съдържанието им е свързано с обикновени имена, с дарителство, има текстове с богослужебен, молитвен и ежедневен характер. Авторите са богомолци – учители и техните ученици.

Палеографските и езиковите особености според н.с. Казимир Попконстантинов определят за вероятно най-ранен надпис на кирилица, оставен от „Божия раб Лазар“ в некропола на Голямата плисковска базилика – края на IX и началото на X век. Той е и най-близо до времето, когато в първата ни столица са учениците на Кирил и Методий. Последни – от края на X и началото на XI век, са надписите на кирилица върху оловни пластинки-амулети с пожелания за здраве и дълголетие или със заклинания против болести и неприятели.

1988

Новина от 21 май разказва за неизвестно досега писмо на изтъкнатия арменски историк и етнограф през Възраждането Минас Пъжъшкян, което не оставя място за съмнение къде и кога у нас е документирано честването за първи път на Деня на славянските първоучители Кирил и Методий. Това според автора става на 22 май (по нов стил) 1813 година в Шумен, където по същото време той посещава добре организираното вечерно зрелище (театро). Посочват се също

София, 30 август 1989 г. Етюдна снимка по повод началото на учебната година. Снимка: Емил Иванов, БТА

и последвалите го български танци, които присъстващите играят в кръг.

Гостът на града споделя в писмото си и казаното му след тържеството от шуменеца Стоян Мавродиогулу: „По пътя той ми обясни, че вечеринката е по случай българския празник на писмеността и че никои не смеел да говори за този празник на Кирила и Методия, тези, които са написали азбуката, защото гърците не разрешавали да го правят на български...“

Видно е, че в писмото става дума за вечер в чест на създателите на славянската азбука. Ясно е и това, че паметта на двамата първоучители извежда българите на публично място не в църквата или училището, а в нарочно подготвен салон с организирана програма. Така писмото на Минас Пъжъшкян дава достатъчно основание да се твърди, че честването на Деня на Кирил

София, 24 май 1988 г. Момент от концерта, посветен на Деня на славянската писменост. Снимка: Живко Ангелов, БТА

София, 24 май 1990 г. Благодарствен молебен в храм „Александър Невски“, посветен на делото на равноапостолиите Кирил и Методий.
снимка: Живко Ангелов, БТА

и Методий преди 175 години в Шумен е най-ранното засега документирано отбелязване на този най-български празник, посочва новината от деня.

1989

За празничната манифестация в столицата в чест на 24 май разказва репортаж на БТА. „Скъп, прескъп е този ден за всички нас – от най-малкия българин, току-що научил буквите на Кирил и Методий, до възрастния, спомнил си с умиление първия училищен празник с портретите на светите братя, оброчени с божур и здравец... С това чувство, неподвластно на описание с думи, расте всяко поколение от народа ни. А вече втори век всяка пролет на 24 май повече от друг път имаме основание да бъдем горди, че „и ний сме дали нещо на светът и на вси славяни бук-

ви да четат“, пише в новината от деня.

„Горди сме, че в писмеността на първоучителите намерихме онова мощно оръжие, което запази висок духа ни и в най-граматичните моменти от многовековната история на отечеството. Затова като никой друг народ в света имаме празник на равноапостолиите Кирил и Методий, Ден на буквите.

Това обяснява вълненето на всички, които в този ден излизат на улиците, отиват в първото си училище, поднасят цветя на онзи, който ги е научил да четат и да пишат. Това обяснява и радостта, с която в празничните шествия отново се включват стотици и стотици първокласници и студенти, учени и преподаватели, хора на изкуството. Родолубивата традиция приобщава всеки българин към големия празник – една от най-светлите дати в духов-

ния напредък на родината“, допълва още репортажът. В него се посочва и че огромен гирлянд, носен от детски ръце, води първата колона на манифестиращите. Всяко училище, всяко висше учебно заведение, научен институт или театър са потърсили най-верен изобразителен знак, който да отличи тяхното място, присъствието им в духовния път на нацията.

1990

„Отколешна традиция е християнският празник на светите братя Кирил и Методий да се чества на 11 май като проява на всенародната почит към първоапостолиите и създателите на славянската азбука. Преклонението към буквите и словото, което ни свързва с нашите предци и поддържа националното ни самочувствие, доведе днес много столичани в църквата „Свети Седмочисленици“ на тържествената служба в чест на учителите“, пише БТА на 11 май. Поканата е отправена от Радикалдемократическата партия, защото на този ден в началото на века се е отбелязвал и патронният празник на организацията. Председателката на Радикалдемократическата партия Елка Константинова съобщава, че с проявата се възстановява една забравена традиция, без да се противопоставя на 24 май – Деня на българската просвета и култура.

***

„На колене пред писмеността“ е заглавието на репортаж от 24 май. Той започва с думите: „Денят на славянските първоучители светите братя Кирил и Методий днес отново ни върна към една от най-старите и хубави български традиции – към Деня на народното единство, ден на почит и преклонение.“

Водени от дълбока обич и преклонение пред делото на славянските първоучители и равноапостоли, столичани и гости на София се стичат в храм-паметника „Св. Александър Невски“, за да присъстват на благодарствения молебен за светите братя. Ученици и учители, студенти и преподаватели, работници и интелектуалци, граждани от всички поколения се обединяват около общочовешките идеи на солунските просветители. Защото само единението и добродетелта може да ни направят достойни за хуманните завети на нашите първоучители, да ни посочат пътя за изграждането на демокрацията, за бъднините на България. Думи в прослава на великаните на духа светите братя Кирил и Методий, в прослава на благочестието и красотата прозвучават от олтаря на храма.

Благодарственият молебен е отслужен от Негово високопреосвещенство митрополит Геласий – главен секретар на Светия синод на Българската православна църква, в съслужие на свещеници от храма.

Почитта и преклонението

пред свящото дело на първоучителите изразява и президентът на републиката Петър Младенов. „Нека пребъде през вековете делото на светите братя Кирил и Методий. Дълбок поклон от българския народ“, пише той в Златната книга на храма.

След молебена множеството се отправя към паметника на свети свети Кирил и Методий пред Народната библиотека. Съпроводени от звъна на камбаните на храма и посрещнати с националния химн и безсмъртната „Върви, народе възродени...“, стотици граждани се включват във всенародното тържество.

***

На 24 май е публикувана и статия със заглавие „Празник на всички ни!“. В нея пише: „Такъв красив 24 май като че ли не си спомняме. Толкова слънчев от светлината на освобод-

гените ни души, от радостта, че празникът идва при нас този път с чистотата на възрожденската традиция, за да покани всички българи.

Защото буквите, които ни оставиха светите братя Кирил и Методий, са на всички ни за вечни времена. И за първокласника, който започва от А, и за студента, търсещ в знанието смисъла на живота си, и за учителя и учения, отдали се на благословения труд да създават човека и неговото бъдеще. И за целия ни народ, защото с буквите на св. св. Кирил и Методий пишем всички.

В училището, в библиотеката, в университета, в храмовете на знанието, просветата и културата днес хиляди, милиони българи отидоха с цветя в ръка и с мисъл за величието на духа. Този наш български дух, който ни преведе през всички изпитания на историята ни. Духът на нацио-

София, 24 май 1991 г. По време на честването на празника пред паметника на Кирил и Методий слово произнася президентът г-р Желю Желев.
Снимка: Цветан Поломски, БТА

налното самосъзнание и единение, който сега ни е така нужен.

Когато са творили писмеността, солунските равноапостоли са мислили за всички ни, търсили са неподвластна на времето спойка помежду си. За да оцелеем, за да пребъдем въпреки бури, въпреки насилие отвън. И азбуката на Кирил и Методий наистина ни съхрани и още преди векове откри погледа ни към Европа, сроди ни с други цивилизации.

Защо в ден като днешния всички заедно не си спомним за първоучителите? Не можем ли да забравим трудностите на ежедневието, да оставим встрани политическите страсти? И да се вслушаме в разума. Нека мъдростта диктува стъпките ни. Културата е преди всичко нравственост. Велик пример за това ни оставиха св. св. Кирил и Методий“.

1991

На 6 май на заседание на Инициативния комитет за честването е съобщено, че празникът на светите братя Кирил и Методий тази година ще бъде под патронажа на президента на републиката Желю Желев. Обещанието на политическите сили да не организират никакви прояви на 23 и 24 май вдъхва надежда да възвърнем всенародния облик на Деня на славянската писменост и на българската просвета и култура.

„След като отпаднаха заглажителните манифеста-

ции, на които дейците на културата и децата „спонтанно“ приветстваха партийните и гържавните ръководители, сега училищата сами ще избераат как да празнуват. Някои може би ще предпочетат не-режисирани веселия на гвора, други ще се обърнат към дълголетните традиции на водосветите и благодарствените молебени“, пише още в новината от деня.

* * *

Точно в 9 часа на 11 май камбаните на храм-паметника „Св. Александър Невски“ забиват ведно, за да поканят столичани на тържествена литургия по случай празника на братята св. св. Кирил и Методий.

„Божествената света заштоуствова литургия протече молитвено и благодатно на този пресветъл празник, когато се чества паметта на светите равноапостоли братя Кирил и Методий“, казва пред репортер на БТА висш духовник от Светия синод. Литургията завършва в 12,30 часа. Тя е отслужена от двама патриарси – патриарх Максим и вселенския патриарх Димитрий в съслужение с архиереи и клирици на Вселенската и на Българската патриаршия. Сред присъстващите е президентът г-р Желю Желев и съпругата му.

* * *

„С химна на българския национален дух“ е озаглавена но-

вината от 24 май.

На този ден край отрупания с венци и цветя паметник на светите братя Кирил и Методий пред Народната библиотека, носеща тяхното име, столичани отново се събраха, за да почетат делото на първоучителите, да се преклонят пред техния подвиг. Погледът на присъстващите привлича голямата картина с ликовете на Кирил и Методий, направена по икона на Захари Зограф. Тя е дар от живеещия в Швеция български художник Васил Симитчиев.

Двадесет и четвърти май се вписва в нашия духовен живот и без него не можем да си представим историческата приемственост в националната ни култура. Празникът символизира най-чистите и светли пориви, заложили в основите на българския национален дух. Прозвучават стихове на Патриарха на българската литература Иван Вазов, песни и химни в прослава на славянските първоучители и техните следовници, които напомнят за изконните ни традиции, когато и в най-тежките моменти народът е изразявал дълбоката си признателност към създателите на славянската азбука. С Кирило-Методиевите букви се приобщихме към християнската култура и цивилизация, усвоихме и доразвихме техните най-високи постижения.

Затова винаги когато сме се опитвали да правим нещо ново, ние винаги се връщаме и ще се връщаме към делото на светите братя, за да търсим

опорни точки в него, в неговия дълбок хуманизъм и истински демократичен характер. Тези думи са част от словото на президента на републиката Желю Желев, произнесено на тържеството. „Затова и сега – продължава той, – през противоречията и политическите борби търсим в него основата на нашето национално единство и духовно единение, общия знаменател, който може да обединява усилията за изграждане на демократично и хуманно общество. Затова не се съмняваме, че и в третото хилядолетие нашият народ ще навлезе и ще просъществува с безсмъртния си химн на духа „Върви, народе възродени...“

1992

Тържественото честване на 24 май – Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост, започва рано сутринта в столицата с благодарствен молебен в храм-паметника „Св. Александър Невски“.

Безсмъртното църковно-просветно дело на светите братя Кирил и Методий е възхвалено от Негово светейшество българския патриарх Максим, който извършва молебена в съслужение с главния секретар на Светия синод – Левкийския епископ Неофит, с Крупнишкия епископ Натанаил и с храмовото духовенство.

За първи път от 133 години насам, откакто в София се чества този изконен за всеки българин празник, от храма

е изнесена извънкултовата икона с образите на двамата първоучители. Рисувана от големия видински стенописец и зограф Господин Бояджиев, иконата, обкичена с венец от цветя и здравец, е показана на стотиците столичани, дошли на тържеството.

По-късно пред паметника на св. св. Кирил и Методий пред Народната библиотека са поднесени венци и цветя.

1993

С тържествена литургия и благодарствен молебен в храм-паметника „Свети Александър Невски“ на 11 май е отбелязан празникът на светите братя Кирил и Методий и 40-ата годишнина от възстановяването на Българската патриаршия.

След завършването на службата Негово светейшество българският патриарх Максим отправя послание, което ще бъде прочетено във всички енорийски църкви в страната. В него се припомня, че след почти 600 години на историческата дата 10 май 1953 година е била възстановена и призната самостоятелността на Българската православна църква.

В новината от деня се припомня, че от 1851 година за първи път 11 май започва да се чества и като празник на българската просвета по инициатива на видния български възрожденец Найден Геров в Епархийското училище „Св. св. Кирил и Методий“ в Пловдив.

* * *

Научна конференция, посветена на делото на Кирил и Методий и на 1100-годишнината от Преславския събор, се провежда на 17 май в Съюза на учените. Целта на форума, организиран от секция „История“ при съюза, е с нови научни аргументи да се защити истината за делото на солунските братя.

„Кирило-Методиевото дело принадлежи на европейската култура, на целия славянски свят, но на първо място – на България, защото средновековната българска държава бе инициатор на разпространението на това дело – казва при откриването на конференцията нейният председател проф. Василка Търкова-Замимова. – Всеки народ има своя зvezден миг в историята – казва още тя и посочва, че за нас това е създаването на българската азбука и разцветът на книжнината ни. – Този исторически момент издигна България на завидна висота в европейската култура, затова трябва често да си го припомним, особено в навечерието на 24 май.“

* * *

За участие в честването на 24 май – Деня на св. св. Кирил и Методий и на славянската култура, на 21 май за Рим заминава българска културна делегация. Тя ще бъде водена от председателя на Народно-то събрание Александър Йорданов, който ще пристигне в

Рим от Токио. На 24 май българските депутати ще бъдат приети от Негово светейшество папа Йоан Павел II.

***

На 24 май е съобщено, че председателят на парламента се е завърнал от Рим, където участва в честването на празника на св. св. Кирил и Методий. „Това бе наистина забележителна среща. Повече от половин час разговаряхме с Негово светейшество папа Йоан Павел Втори, при това на родния му език“, заявява Александър Йорданов. Разговорът е засянал много проблеми на днешния сложен и противоречив свят, на културата, на делото на светите братя. „Папата – посочва г-н Йорданов, – поднесе послание към нашата страна, към българския народ, в което изтъкна великото дело на първоучителите св. св. Кирил и Методий и каза много добри думи за волята и стремежа на нашия народ към демокрация.“ Г-н Йорданов е изтъкнал големия културно-исторически смисъл на създаването на старобългарската азбука, нейното разпространение сред славяните и това, че тя не разделя, а свързва народите, приобщава ги и към Божието слово, и към ценностите на хуманизма.

1994

„На среща с над 200 столични училища Столичната голяма община реши да

бъдат възстановени тържествените шествия в столицата по случай 24 май – Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост“, казва на пресконференция на 19 май началникът на управление „Култура и вероизповедание“ Лазар Хадживълчев. Той припомня, че през 1858 година за първи път в София се е чествал денят на българските просветители, през 1880 година е било първото шествие, посветено на празника.

Столичната община приканва българските ученици, студенти, преподаватели, интелектуалци и граждани да участват в тазгодишното шествие. То ще започне от булевард „България“ и ще завърши с литературно-музикална програма пред паметника на светите братя Кирил и Методий.

***

„Националното честване на 24 май – Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост, в столицата започна с тържествено ученическо шествие. С него след шестгодишно прекъсване бе възстановена една стара традиция“, пише в новината от деня.

„С нашето „Аз Буки Веди“ българският народ премина през всичките изпитания и превратности на времето и съхрани своята народност през вековете“, заявява столичният кмет проф. Александър Янчулев, който от-

крива тържеството. На него присъстват президентът на републиката г-р Желю Желев, председателят на Народното събрание Александър Йорданов, депутати, министри, както и чуждестранни дипломати.

Под звуците на „Върви, народе възродени“ са положени венци от името на президентството, парламента и други институции, както и цветя от много деца и възрастни софиянци.

1995

Изложба, посветена на 24 май – Деня на българската просвета, култура и на славянската писменост, ще бъде открита на 19 май в Париж, съобщават от Българското посолство там.

Българската експозиция от фотоси и книги е също така в програмата за честванията на 50-годишния юбилей на ЮНЕСКО тази година. В сепаратното на световната организация ще бъдат показани снимки на българските паметници, включени в Списъка на световното наследство, факсимилета от старинни славянски ръкописи, съхранявани в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, както и френски преводи на книги от съвременни български автори.

Изложбата е под патронажа на генералния директор на ЮНЕСКО Федерико Майор и ще бъде открита от българския посланик във Франция и постоянен представител на

България в международната организация Симеон Ангелов.

***

Свежи пролетни цветя обкичват паметника на Кирил и Методий на празничния 24 май. Деца и учители, студенти, преподаватели, дейци на науката и изкуствата се събират да почетат паметта на първоучителите на тържество по мотото „И ний сме дали нещо на света“. Президентът Желю Желев, министър-председателят Жан Виденов и председателят на Народното събрание Благовест Сендов застават един до друг пред паметника пред Националната библиотека. „24 май е естествен повод да осмислим днешното си битие от висотата на делото на двамата братя“, казва в словото си Благовест Сендов. Той приканва присъстващите да се вър-

нат към корените на българската духовност и да видят силата ѝ в образците, дадени от нашите предшественици в повратни за историята ни моменти. „България на цар Борис Първи и цар Симеон бе едновременно културна и силна“, посочва председателят на парламента и напомня, че грижата за съвременна българска култура е въпрос на патриотичен дълг, на чест, етика и професионален морал на всекиго от нас.

Военен духов оркестър изпълнява националния химн, а под звуците на „Многая лета“ и „Върви, народе възродени“ официалните лица, гостите на тържеството, родители и деца погнасят венци и цветя пред паметника на братята просветители.

1996

На 24 май президентът Желю Желев, председател-

ят на парламента Благовест Сендов, патриарх Максим, министри, политици, дипломати, ученици и граждани погнасят венци и цветя пред паметника на светите равноапостоли Кирил и Методий в столицата.

„Българският народ със законна гордост чества делото на светите братя – казва пред събралото се множество Благовест Сендов. – Велик шанс за България бе, че тяхното дело намери реализация чрез учениците именно на територията на нашата страна.“ Г-н Сендов посочва, че през Възраждането Кирило-Методиевата традиция е била превърната в стремеж към познание, към просвета. „Това дело е общославянско постижение и с пълно основание папа Йоан Павел Втори обяви братята Кирил и Методий заедно със св. Бенедикт за покровители на Европа“, казва председателят на парламента.

1997

На 22 май българска делегация, водена от вицепрезидента Тодор Кавалджиев, заминава за Ватикана за поклонение пред паметника на славянските първоучители св. св. Кирил и Методий и пред гроба на Константин-Кирил Философ. Посещението е по случай Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост.

„Делото на светите братя Кирил и Методий остави дълбок отпечатък в духов-

През май 1997 г. президентът Петър Стоянов и съпругата му дават прием в резиденция „Бояна“ по случай 24 май. Присъстват учители и преподаватели във висши учебни заведения, творци на българската култура и изкуство, министри, депутати. Снимка: Мартин Георгиев, БТА

ната и културната история на Европа“, заявява на 24 май папа Йоан Павел Втори, приемайки българската делегация по случай Деня на славянската писменост. Светият отец изтъква определящата роля на просветителската дейност на двамата братя за съдбата на славянските народи. Като нарича Кирил и Методий образец на църковно единство както за Изтока, така и за Запада, папата посочва, че делото на двамата просветители има огромен принос за единството на Европа както в религиозно, така и в гражданско и културно измерение. „В дейността и наследството на светите братя може да си открият ценностите, които моделираха идентичността на Европа в миналото, но които и днес са в състояние да обновят лицето на континента“, изтъква Йоан Павел Втори.

В заключение светият отец произнася на български: „Аз вярвам, че давайки една нова съвременност на Кирило-Методиевото наследство, всички могат активно да допринесат за преизграждането на вашата държава и на Европа.“

***

„24 май е наистина най-светлият български празник и може би единственият от големите наши национални празници, който не бе помрачен от превратностите на времето – нито революционният ентузиазъм, нито идеологическото

София, 11 май 1998 г. Ученици от столицата поднасят Венци на паметника на св. св. Кирил и Методий пред Народната библиотека.
Снимка: Мартин Георгиев, БТА

мракобесие успяха да хвърлят сянка върху него“, казва президентът Петър Стоянов на 24 май в резиденция „Бояна“ в приветствието си към учители от цялата страна, преподаватели във ВУЗ, писатели, художници, артисти, режисьори, музиканти, творци на българската култура и изкуство, наука и образование. Те са гости на приема, който държавният глава и съпругата му дават

по случай Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост.

По думите на президента 24 май е най-светлият празник за нас може би защото след майчината песен в нашите детски спомени се досещаме за „Върви, народе възродени, към светли бъднини върви“, за първия училищен чин и за първата учителка, за първото обкичване с цветя на портретите на

светите братя Кирил и Методий. „24 май е не само национален празник, но и празник на нашето детство, на нашата младост и вероятно това е причината, поради която толкова много го обичаме“, казва президентът.

1998

Химнът на светите братя Кирил и Методий „Върви, народе възродени“, изпълнен от детски хор, както и изпълнения на мажоретен състав под звуците на духова музика, са част от тържествената програма по случай 24 май пред Народния театър „Иван Вазов“.

Министърът на образованието и науката Веселин Методиев посочва, че това е най-хубавият празник за българите.

По-късно преподаватели и студенти от Софийския университет поднасят венец пред паметника на светите братя Кирил и Методий.

Ректорът на СУ проф. Иван Лалов поздравява преподаватели и студенти на тържествено събрание в Аулата на университета.

„Не ми се иска да си припомняме за българското слово един път в годината, тъй като то е навсякъде и е документ за самоличността ни“, посочва Владимир Атанасов в доклада си на тема „Словото – тайната власт“.

***

Силистренският краевед и изследвач на местната история Пирин Бояджиев предлага промени в текста на известния химн за славянските просветители, създаден от Стоян Михайловски и Панайот Пипков. Предложението си силистренецът прави в брой на ежедневника „Спектър-Силистра“ от 29 май. В публикацията Пирин Бояджиев припомня, че през годините на тоталитаризма „текстът на Стоян Михайловски бе идеологически цензуриран“. Вместо оригиналните стихове „Духовно покори страните/, които завладя със меч“ в недалечното минало гражданственост има редакцията „Ведно със другите славяни/ кръстосай дух със огнен меч“. Силистренският изследвач предлага друг текст: „Духовно възвиси славяни/, които освободи със меч“.

Пирин Бояджиев счита, че такава редакция ще бъде в съзвучие с историческата истина. „С такъв текст ние сме чисти пред съвестта си, защото само българският народ не може да бъде обвинен в завоевателски и асимилаторски стремежи“, пише силистренецът.

1999

На 24 май Иван Костов и Любчо Георгиевски заедно се поклонят на гроба на свети Константин Кирил Философ в Рим. За първи път министър-председатели на България и Македония са заедно, за да почетат празника на сла-

вянската писменост в базиликата „Сан Клементе“. Новината от деня припомня, че трийсет и седем години на 24 май България изпраща в италианската столица делегации, водени от политици и държавници.

В тържествената служба, отслужена пред гроба на свети Кирил от игумена на Рилския манастир епископ Йоан и от митрополит Неофит, са отправени молитви за благоденствие на православните народи на България и Македония. След това прозвучава химнът на българската просвета и култура „Върви, народе възродени“. Иван Костов и Любчо Георгиевски поднасят венци на гроба в базиликата.

На този ден Папа Йоан Павел Втори, глава на Римокатолическата църква, призовава всички българи да ползват светлия пример на великите светци – солунските братя Кирил и Методий, като човешки и християнски модел. „Нека българите бъдат призвани винаги да са в първите редици редом с техните братя от региона в търсене на мир и помирение и да дават принос в една Европа на нациите“, казва папата пред ръководената от министър-председателя Иван Костов българска делегация. Министър-председателят Иван Костов и делегацията са приети от папа Йоан Павел Втори и му връчват подарък – икона на св. св. Кирил и Методий. В приветствието си светият отец посочва, че присъствието и на католически отци в

българската делегация говори ясно, че наследството на солунските братя е по-дълбоко и по-силно от всякога като демонстрация, че източната и западната традиция са родени под знака на единната Христова църква.

Папа Йоан Павел Втори подчертава специално, че като са разпространявали Светото евангелие, св. св. Кирил и Методий са уважили автентични човешки и морални ценности и културни различия, като са оставили на всеки народ правото на своя оригиналност и са открили път към единството на различните култури.

2000

Вицепрезидент Тодор Кавалджиев и придружаващата го българска делегация са се поклонили на предполагаемото място, където е погребан свети Методий в село Микулчице, Чехия. Това съобщава на 14 май вицепрезидентът Кавалджиев при завръщането си от Чехия, където участва в събора, посветен на 120-ата годишнина от създаването на българското землячество по чешките земи, на организациите на българите, живеещи в Централна Европа, и на духовните патрони на Европа св. св. Кирил и Методий.

В Микулчице са открити и експонирани останките от голямо славянско селище. Предполага се, че тук са работили братята Кирил и Методий в средата на IX век по време на моравската им

мисия. Тук са превеждали книги и чешките учени имат основание да предполагат, че в една от 12-те църкви, чиито останки са запазени, за първи път са били отслужени литургии на славянски език.

Учените предполагат, че в Микулчице през 885 г. е починал и е бил погребан Методий, съобщава вицепрезидентът и отбелязва, че за първи път Микулчице се посещава от българска делегация на гържавно равнище.

***

На 3 август паметникът на славянските първоучители Кирил и Методий е преместен на нов постамент пред сградата на Ректората на Великотърновския университет.

Близо 2-тонната скулптурна композиция, висока 3.60 м, е транспортирана от задния двор на университета със специален кран, предоставен безвъзмездно от Висшето военно общовойсково училище „Васил Левски“.

Бронзовият монумент на проф. Димитър Бойков е създаден през 1978 г. за Дом „Витгешайн“ във Виена. Негова отливка е поставена през 1980 г. в задния двор на Великотърновския университет, защото пред него вече била издигната внушителната скулптура на патриарх Евтимий.

Двата паметника да оформят нов мемориален комплекс, символизиращ приемствеността между делото на първоучителите и основателя на Търновската книжов-

на школа Патриарх Евтимий, е идеята на проф. Иван Харалампиев, ректор на Великотърновския университет.

2001

В навечерието на 145-ата годишнина от рождението на бележития български писател и поет-сатирик Стоян Михайловски е учредена литературна награда на негово име с решение на Общинския съвет в родния му град Елена, съобщават на 3 януари от общинската администрация в града.

Според приетия регламент отличието ще се присъжда всяка година на български автори с безспорни заслуги в областта на сатирата, философско-морализаторската и религиозната поезия и проза, характерни за творчеството на класика.

За първи път с приза е удостоен проф. д-р Иван Славов, преподавател по естетика в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Авторът на „Речник на глупостта“, „Кичът“ и сборника с вицове „Златната решетка“ ще получи наградата по време на тържествата, с които Община Елена ще почете на 7 януари юбилея на Стоян Михайловски.

***

Паметник на светите братя Кирил и Методий е открит на 24 май в двора на гимназията в Пловдив, носеща техните имена.

Премиерът Иван Костов,

кметът на града Иван Чомаков, областният управител Андон Андонов и много граждани са на тържеството пред училището, където за първи път по инициатива на Найден Геров е честван Денят на славянската писменост.

***

С призова да се гордеем, че сме българи, защото малко народи могат да се похвалят, че са създали своя писменост, столичният кмет Стефан Софиянски открива на 24 май тържеството пред Народния театър „Иван Вазов“ за Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост.

Десетки състави от столичните училища участват в празника, организиран от Столичната община, Министерството на образованието и науката и Министерството на културата.

След като приключва тържеството под звуците на

духовата музика, от театъра тръгва шествие, което поднася цветя и венци на паметника на светите братя Кирил и Методий пред Народната библиотека.

„Това е най-хубавото честване досега“, казва пред БТА заместник-министърът на културата Райна Гаврилова. „Без да има задължение за това, градинката и площадът са пълни и настроението на хората е чудесно“, казва заместник-министърът на образованието и науката Красимир Николов.

2002

Сатирикът Йорган Попов, писател-хуморист от вестник „Стършел“, е новият носител на литературната награда „Стоян Михайловски“, е решено на сесията на Общинския съвет в Елена на 6 януари.

Отличието ще бъде връчено на тържествена вечер по повод 146-годишнината от рождението на автора на „Върви, народе възродени“ в неговия

При посещенията си в София папа Йоан Павел Втори поднася венец пред паметника на Кирил и Методий по случай Деня на славянската писменост и култура. Снимка: Тихомир Пенов, БТА

роген град. В рамките на празничната програма в града ще бъде открита изложба с отличените творби от Националния детски конкурс за сатирична рисунка по басни на Стоян Михайловски.

Литературната награда на неговото име се присъжда на български автори с безспорни постижения в областта на сатирата, философско-морализаторската и религиозната поезия и проза.

***

Папа Йоан Павел Втори пристига на 23 май на официално посещение и Апостолическо пътуване в България. Това е първото посещение в страната на глава на Римокатолическата църква. България е шестата източноправославна държава след Румъния, Грузия, Гърция, Украйна и Армения, която папа Йоан Павел Втори посещава.

Той ще бъде в България до 26 май и ще участва в специални прояви по повод 24 май – Деня на българската просвета и култура и славянската писменост.

В приветственото си слово към папа Йоан Павел Втори на официалната церемония по посрещането му на площад „Александър Невски“ президентът Георги Първанов отбелязва, че визитата на папа Йоан Павел Втори съвпада с най-светлия празник в България – 24 май, денят на равноапостолите Кирил и Методий, деня на славянската писменост и българската култура и

Асеновград, 24 май 2005 г. С атрактивен спектакъл за буквите, учениците честват Деня на славянската писменост и българската култура.
Снимка: Владимир Янев, БТА

че това е празник, който ни изпълва с национална гордост, че сме българи, че сме негеделима част от Европа.

„Изборът на светите братя за небесни съпокровители на Европа е дълбоко символичен факт. Това е признание за европейските измерения на тяхното дело. Светите братя Кирил и Методий са покровители на Европа, защото ни дават първия исторически урок по изкуството как да живеем заедно. Защото основната идея в тяхната християнска мисия е правото на всеки народ да прославя Бога на своя говорим език, както те преведоха Свещеното писание на родния си славяно-български език. Защото проповядват, че уважението към различията по никакъв начин не е пречка, а напротив – стимул народите да се отворят едни към други и съвместно да работят за общото благо“, казва президентът.

В приветственото си слово

на 24 май към представителите на българската наука, изкуство и култура в Зала 1 на НДК папа Йоан Павел Втори казва: „Много бих желал тази наша среща да се превърне в тържествен общ акт на почит и благодарност към светите Кирил и Методий, които през 1980 година провъзгласих за покровители на Европа заедно със свети Бенедикт Нурсийски. Те все още и днес имат на какво да научат нас – хората от Изтока и Запада.“ Той отбелязва специалните заслуги на светите братя, които разпространяват Евангелието сред народите със своеобразна култура, чрез гениалното и оригинално сътворяване на нова писменост. За да отговаря по-добре на тяхното проповедническо служение, те преведоха на разбираем език свещените книги с литургична и вероучителна цел, като по този начин положили литературните основи на съответните национални езици.

Затова те са наречени съвсем справедливо не само славянски апостоли, но и основатели на славянската култура.

По думите на светия отец мисията на Кирил и Методий се затвърждава посредством техните ученици. Той определя делото на Кирил и Методий като велик принос в оформянето на общите християнски европейски корени, които поради своята дълбочина и жизненост определят една от най-важните ориентировъчни културни точки, а от тях не може да не тръгне всеки сериозен опит за просъществяване по нов начин на сегашното обединяване на континента.

Основният критерий, вдъхновявал значителното дело на Кирил и Методий, е християнската вяра, се казва в приветствието на папа Йоан Павел Втори. По думите му културата и вярата не само не влизат в противоречие, а създават помежду си отношения, подобни на отношенията между гървото и неговите плодове.

2003

Писателят Георги Данаилов е новият носител на литературната награда на името на сатирика Стоян Михайловски. Отличието, което е присъдено с решение на Общинския съвет на град Елена, ще бъде връчено на 7 януари на тържество по повод 147-ата годишнина от рождението на възрожденския творец, автор на сатирични творби и на химна

на светите братя Кирил и Методий, съобщават от общинската администрация в Елена.

Обществеността на град Елена отличава Георги Данаилов като един от най-популярните съвременни творци, признат белетрист, драматург и сценарист, който продължава традициите на възрожденеца, се посочва в мотивите за решението на общинските съветници.

***

„Отговорните държавни мъже да обявят науката и образованието за приоритет“, призовава председателят на БАН акад. Иван Юхновски в словото си по случай тържеството за 24 май – Деня на българската просвета и култура и славянската писменост, пред народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ в столицата.

„В такива дни като 24 май наистина имаме основание за повече национално самочувствие, за по-възвишен национален дух – каза по-късно президентът Георги Първанов пред журналисти. – Това се крепи на факта, че и ние сме дали нещо на света – писменост, култура, която е в основата на европейската, и днес можем да кажем, че върху нея се гради онова, върху което ще израсне и единна Европа“, допълва още той.

***

Денят на българската писменост и култура бе от-

белязан в Страсбург с прием в резиденцията на постоянния представител на България в Съвета на Европа, съобщава във факс до БТА постоянното представителство на България към СЕ.

На приема по случай 24 май присъстват българи, живеещи в Страсбург и района на Елзас, университетски преподаватели и студенти, членове на сдружението „Алианс Франция-Елзас-България“. За празничното настроение допринасят изпълненията на децата от фолклорния ансамбъл „Орфей“ от град Смолян с художествен ръководител Мария Кисьова. Родопските песни и гайди са развълнували гостите, които се включват в празничните танци в градината на резиденцията. Кулминация на честването е импровизираното изпълнение на „Върви, народе възродени...“

2004

„Делото на светите братя Кирил и Методий нареду българите завинаги в Европа, накара Европа да приема славяните не само асимилационно, но и цивилизационно“, казва проф. Кирил Топалов от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ в празничното си слово на тържеството за 24 май пред Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ в столицата. Той припомня основополагащото значение на делото на светите братя за развитието на българската култура и духовност през вековете, за

опазването на „българския род и език“ – от Средновековието през Възраждането до наши дни.

Президентът Георги Първанов полага цветя и се поклоня пред паметника на светите братя Кирил и Методий. Държавният глава пристига пред Народната библиотека с шествието на ученици, учители и дейци на културата, организирано от Столичната община. То започва от градинката пред Народния театър „Иван Вазов“.

Първокласник от столично училище рецитира стихотворението на Вазов „Аз съм българче“. Звучат възрожденски песни и химнът на св. св. Кирил и Методий „Върви, народе възродени“. Тържеството завършва с националния химн на България.

2005

Нов български университет издаде всеучилищния химн „Върви, народе възродени“ на 22 езика – български, гръцки, английски, френски, немски, италиански, румънски, естонски, малтийски, литовски, латвийски, фински, холандски, полски, чешки, словенски, словашки, датски, унгарски, португалски, испански и шведски. Това съобщават на БТА от НБУ на 16 март.

Изданието е направено по идея на министъра по европейските въпроси Мелена Кунева. В изготвянето на книгата е помогнал и националният фонд „13 века България“.

Химнът на св. св. Кирил и

Методий е публикуван в пълния си нецензуриран вариант. Целта на книгата е да изведе химна извън границите на България и да му придаде рикарско-гжедайска мощ, или както казва в предговора министър Кунева: „Езикът възстановява прекъснатите връзки между поколенията, той е гарант за срещата и взаимното опознаване между родното и чуждото, крепител е на традицията. Това е посланието, с което българите идваме в Европейския съюз. На него се основава и вярата ни, че Европа никога няма да бъде застрашена, докато в нея говорят нации и хора с цветни езици.“

***

На 3 май в празнична обстановка пред ученици и граждани в Русе детската вокална група „Евроталант“ с ръководител Александър Джамбазов изпълнява за първи път химна на българската просвета и култура на всичките 22 езика в ЕС.

Събитието се състои близо до училище „Христо Ботев“, в което като учител през 1892 година Стоян Михайловски написва текста на химна.

Министърът по европейските въпроси Меглена Кунева благодари на децата за прекрасното изпълнение и заявява, че химнът „Върви, народе възродени“, който е бил отначало химн на Русе, после на цяла България, сега става достояние на цяла Европа.

2006

В Римската библиотека са намерени документи за първото театрализирано честване на светите братя Кирил и Методий, състояло се в Шумен през 1813 година, съобщава на 6 април Рада Спасова – директор на шуменския драматично-куклен театър „Васил Друмев“. Тези и други факти ще бъдат огласени на конференцията „Българският театър: проблемът за началото“ на 7 и 8 май в село Мадара, Шуменско. С нея ще бъдат открити националните чествания по повод 150-годишнината на българския театър.

***

„Днес се навършват 155 години от първото честване (1851 г. на 11 май по стар стил) на Деня на Българската просвета и култура и на славянската писменост, пише в новина от 24 май, в която се припомня, че за първи път празникът в памет на делото на светите братя Кирил и Методий, създатели на славянската писменост, се чества в епархийското училище „Св. св. Кирил и Методий“ в Пловдив по инициатива на Найден Геров. На 11 май 1856 г. Йоаким Груев извежда за първи път на манифестация учениците от Пловдивското класно девическо училище.

През 1857 г. денят на светите братя е почетен в българската църква „Свети Стефан“ в Цариград заедно със служба

и за свети Иван Рилски. През 1857 г. този ден е отпразнуван и в Пловдив в църквата „Света Богородица“. Учителят Йоаким Груев произнася възбудящо слово за живота и делото на двамата братя.

С въвеждането на Грегорианския календар (1916 г.) 24 май се отбелязва като църковен, училищен и всенароден празник. След 1969 г. църковното честване е отделено и остава на 11 май – на Деня на светите равноапостоли Кирил и Методий.

За официален празник 24 май е обявен с решение на Девотото народно събрание на 30 март 1990 г.

***

Папа Бенедикт Шестнайсети приема на 23 май на аудиенция в личната си библиотека българската делегация за тържествата по случай 24 май във Ватикана и в Рим, водена от министър-председателя Сергей Станишев.

Според приетите преди седмица нови правила на Светия престол, аудиенция се дава само на държавни и правителствени ръководители. Всички останали могат да разчитат на среща с папата само на обща аудиенция на площад „Свети Петър“.

След аудиенцията при папа Бенедикт Шестнайсети премиерът разговаря с държавния секретар на Светия престол – кардинал Анджело Солано, след което българските представители се поклонят на гроба на папа Йоан Павел Втори.

С това започват най-големите извън България тържества, посветени на празника на Светите братя Кирил и Методий.

Планира се на следващия ден тържествата да продължат с поклонение и молебен в базиликата „Сан Клементе“, където е погребан свети Константин-Кирил Философ. След това делегацията ще поднесе венец на българската плоча в базиликата „Санта Мария Магжоре“ в Рим.

2007

Паметник на светите братя Кирил и Методий ще бъде открит в Одеса на 26 май. Автор е българският скулптор Валентин Василев, работил в Холивуд. Паметникът е дарение за българската общност в Украйна от „Приста ойл“ АД – Русе, съобщават инициаторите на пресконференция в началото на май.

Скулптурата е изпълнена от бронз и е висока 2,40 м. Паметникът ще бъде разположен пред хуманитарния корпус на Одеския национален университет „И. И. Мечников“.

Идеята ми е кръстовете върху църковните одежди на Кирил и Методий да светят геноночно в червено, защото светите братя дават светлина – това е визуалното послание, обяснява Валентин Василев. По думите му акцентът ще бъде върху свитъка с буквите от българската азбука – най-яркото „петно“ в скулптурата.

Преди отпътуването на

скулптурата от Русе за Одеса на 11 май – деня, в който българската църква чества светите братя Кирил и Методий, Русенският митрополит Неофит ще освети паметника на площада пред операта.

Идеята на организаторите е да се възроди празникът на св. св. Кирил и Методий така, както се е чествал през Възраждането. Представителни групи от русенските училища ще участват с програма. Специален гост ще бъде министърът на културата Стефан Данаилов. Поканени са губернаторът и митрополитът на Одеска област.

***

„Убеден съм, че на 24 май ние постигаме най-широкото си народностно единение. Където и да се намира по света, на този ден всеки български гражданин чува със сърцето си училищния химн „Върви, народе възродени!“, казва министърът на културата Стефан Данаилов на 24 май на тържеството за Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост. Честването е пред паметника на светите братя Кирил и Методий пред Народната библиотека, която носи техните имена в София.

„Свято е делото на равноапостолите Кирил и Методий, сътворили азбуката с буквите български. Епохалният им труд ги обезсмърти и ги въздигна до високото признание – съпокровители на Европа. Възможността да създаваме

културата и науката си чрез златните кирилски букви ни е извела горди и просветени в много трудни и тъмни моменти от нашата история“, допълва Стефан Данаилов. Той припомня, че България е зачената с пробуждането на училището през Възраждането и пак в училището Стоян Михайловски изрича веруюто на народа ни: „С книжовността да погновим съдбата си!“

2008

С тържества в цялата страна България отбелязва 24 май – Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост. На тържествената церемония пред Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ по случай празника президентът Георги Първанов заявява, че не трябва да се гледа на средствата, инвестирани в науката и образованието, като на бюджетно бреме.

Софийският епископ Наум, секретар на Светия синод, и Знеполският епископ Йоан водят тържествения водосвет. Химна на светите братя първоучители „Върви, народе, възродени“ от Панайот Пипков изпълнява хорът на Националното музикално училище „Любомир Пипков“. Първокласници рецитират стихотворението „Аз съм българче“ от Иван Вазов. Президентът Георги Първанов поднася венец на паметника на св. св. Кирил и Методий.

В церемонията пред Народната библиотека участва и

академичното ръководство на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, където по-късно се провежда тържествено събрание.

Честването на 24 май започва с празнично шествие, в което участват над 1300 ученици от цялата страна, осем ученически духови оркестъра и осем мажоретни състава. Шествието водят президентът Георги Първанов, министрите на образованието и науката и на културата – Даниел Вълчев и Стефан Данаилов. Начело на празничната колона са семинаристи от Софийската духовна семинария, които носят икона на светите братя Кирил и Методий. Към шествието се присъединяват учени от БАН, млади учени от академията, преподаватели и студенти от Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

2009

На 23 май завършва държавното посещение на президента Георги Първанов, придружен от съпругата си Зорка Първанова, във Ватикана и в Суверенния военен хоспиталиерен орден на свети Йоан от Ерусалим, Родос и Малта.

Вторият ден от визитата преминава в отдаване почит на светите братя Кирил и Методий на свързаните с тяхното дело места в Рим. Рано сутринта президентът и г-жа Първанова се отправят към базиликата „Сан Клементе“ заедно с официалната делегация, в която са включени

Рим, 23 май 2009 г. Държавното посещение на президента Георги Първанов, придружен от съпругата си Зорка Първанова, във Ватикана. Те посещават и базиликата „Сан Клементе“ заедно с официалната делегация. Снимка: Владимир Шоков, БТА

министърът на културата Стефан Данаилов, заместник-министърът на външните работи Любомир Кючуков, постоянният представител на България в ЮНЕСКО Ирина Бокова. Те присъстват на молебна на гроба на св. Кирил.

По традиция това поклонение увенчава най-голямото извън България честване на Деня на славянската писменост и на българската култура и просвета.

След това е поднесен венец на възпоменателната плоча в базиликата „Санта Мария Маджоре“, където представените от св. Кирил славянски книги са получили признание.

* * *

„24 май би трябвало да е не само отношение към миналото, но и да ни зарежда с енергия днес с ново отношение към културата, образованието и науката“, казва пре-

зидентът Георги Първанов след официалната церемония за празника пред Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ в столицата. Той допълва, че делото на светите братя Кирил и Методий е реално основание за нашето самочувствие и достойнство, защото създаването на азбуката има държавотворен характер, укрепването на българската държава е неразривно свързано с разпространението на кирилицата. „Това по неповторим начин ни приобщава към Европа, неслучайно светите братя Кирил и Методий са били почитани и тогава, към тях има уважително отношение до ден-днешен, те са небесни съпокровители на Европа според решение на папа Йоан Павел Втори“, отбелязва още президентът.

2010

На 22 май папа Бенедикт Шестнайсети приема на аудиенция в Апостолическия дворец на Ватикана министър-председателя Бойко Борисов и води с него разговор на четири очи.

В края на разговора двамата събеседници позират за официална снимка, след което премиерът Борисов представя на светия отец членовете на водената от него делегация за най-големите извън България тържества по случай Деня на славянската писменост и на българската просвета и култура.

Папа Бенедикт Шестнайсети произнася приветствено слово. „Щастлив съм, че мога да кажа едно сърдечно „добре дошли“ на всеки един от почитаемите членове на официалната делегация, дошли в Рим по празничния повод на литургийно възпоменание на светите Кирил и Методий.

Чрез неуморната евангелизаторска дейност, осъществена с истински апостолски плам, светите Кирил и Методий пророчески вкорениха християнството в душата на българския народ, така че той е здраво свързан с онези евангелски ценности, които неизменно укрепват идентичността и обогатяват културата на един народ.

България е призвана да остане вярна и да съхранява безценното наследство, което обединява онези, които изповядват една и съща вяра, както православни, така и ка-

толици“, изтъква папата.

На следващия ден – 23 май, министър-председателят Бойко Борисов разглежда исторически места в Рим, свързани с България. Той полага венец пред възпоменателната плоча в базиликата „Санта Мария Маджоре“, където представените от св. Кирил славянски книги са получили признание. Това е една от четирите папски базилики в Рим, от които само „Свети Петър“ е разположена във Ватикана, а другите три се ползват с териториална неприкосновеност. Известна е още като Либерийската базилика по името на папа Либерий, който през 360 година нарежда тя да бъде построена на римския хълм Ескуилино. Строежът завършва между 432-440 година по времето на папа Сикст Трети.

Новината от деня припомня, че през 867 година светите братя Кирил и Методий са призвани в Рим на дискусия с папа Николай Първи относно културната употреба на славянския език. Пътът им участват в дебат във Венеция с местния клир, който настоява за богослужение единствено на трите езика – латински, гръцки и иврит. Свети Кирил и Методий понасят в Рим откритите от тях в Крим реликви на свети Климент, а папа Николай Първи одобрява превода на Библията на славянски.

На 24 май министър-председателят Бойко Борисов полага венец и се покланя пред гроба

на св. Кирил в базиликата „Сан Клементе“ в Рим. След това е отслужен традиционният молебен в памет на светите братя Кирил и Методий.

2011

Кръгла маса, на която ще се обсъжда в Шумен или в Пловдив се е състояло първото честване на Деня на св. св. Кирил и Методий – 24 май, ще организира общинската администрация в града. Това съобщава на 3 май зам.-кметът по култура и образование Живка Тонева. По време на майските тържества по повод Деня на Шумен се очаква да пристигне кметът на Пловдив, с когото ще се водят разговори за участието на пловдивчани в кръглата маса, уточнява Тонева.

В новината от деня се посочва, че е известно, че първите свидетелства за честването на празника са открити в арменска летопис от 1813 г. Там се споменава за честване на светите братя на 22 май 1803 г. в Шумен. Според „Христоматия славянско езика“ от 1852 г. на Неофит Рилски празникът е отбелязан за първи път на 11 май 1851 г. в епархийското училище „Св. св. Кирил и Методий“ в Пловдив по инициатива на Найден Геров. През 1857 г. този празник започва редовно да се отбелязва в Пловдив, Цариград, Шумен и Лом.

* * *

Със славянската писменост се ражда великата европейска

идея за равнопоставеност на народите, посочва на 23 май министърът на външните работи Николай Младенов при откриването на фотоизложбата на Държавния културен институт към МВНР „Български паметници под закрилата на ЮНЕСКО“.

Изложбата е открита в централата на Европейската комисия в Брюксел от министър Младенов, генералния директор на ЮНЕСКО Ирина Бокова и еврокомисаря по международното сътрудничество, хуманитарната помощ и реакцията при кризи Кристилина Георгиева.

В навечерието на утрешния празник на българската просвета и култура и на славянската писменост министър Николай Младенов отдава дължимото на делото на светите братя Кирил и Методий, както и на хората, посветили се на образованието на поколенията.

Изложбата, чийто домакин е комисар Кристилина Георгиева, е представителна колекция от 16 мащабни фотографии на автора Александър Нишков. Тя показва деветте български обекта, включени в Списъка на ЮНЕСКО на световното културно наследство.

2012

На 23 май по инициатива на българските депутати социалисти в Европейския парламент в Страсбург е открита изложбата „Посланието на св. св. Кирил и Методий към съвременна Европа“, посвете-

на на празника на българската просвета и култура и на славянската писменост 24 май.

На събитието присъстват зам.-председателят на ЕП Джани Питела и евродепутати. В своето слово проф. Аксиния Джурова от БАН отбелязва, че създадената във Велики Преслав втора славянска азбука – кирилицата, се превръща в общославянско писмо, чрез което българите и славяните се приобщават към голямото семейство на християнските народи.

По нейните думи появата през IX век на кирилицата води до обособяването на нов литургичен език, както и до това, че Европа днес е континент от много гържави, но с три основни азбуки – латинската, гръцката и кирилицата. Тя допълва, че общата основа на градежа на нашия континент е многообразието, стъпило върху гръцко-римската античност, християнската култура и трите основни азбуки, чрез които това наследство носи своята памет.

В изложбата е представено Асеманиевото глаголическо евангелие, в което се съдържат сведения за отбелязването на паметта на светите братя Кирил и Методий, създатели на глаголицата. Посетителите имат възможност да видят също ръкописи на глаголица и на кирилица от X-XI до XVIII век, подбрани от колекцията на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

***

На 24 май президентът Росен Плевнелиев пристига на официално двудневно посещение за честванията на 24 май във Ватикана и Рим. Веднага след приземяването в правителствения сектор на военновъздушната база в римското предградие Чампино гържавният глава се отправя към Ватикана, където има аудиенция при Негово светейшество папа Бенедикт XVI, като двамата водят насаме разговор на немски език.

„Папата отправи най-топли поздрав и пожелания към българския народ по случай празника на светите братя Кирил и Методий, които са вечен мост на културата. Той изтъкна ролята на България за опазването и развитието на тяхното дело“, споделя президентът Плевнелиев пред българските журналисти след срещите в Апостолическия дворец. „България има изключителна репутация във Ватикана. Тя се дължи на усилията на много хора, преди всичко обаче на това, което българският народ прави. Българският народ има с какво да се гордее. Тук, във Ватикана, получихме изключително признание“, казва още гържавният глава.

Вечерта в Българското посолство в Рим се състои прием по случай 24 май. След встъпително слово на временно управляващия Тодор Стоянов президентът се обръща с приветствие към присъстващите. Той се спира на

делото на светите братя Кирил и Методий и на заслугите на България, Италия и Ватикана за неговото съхраняване и развитие.

„Ние говорим един език независимо от различните азбуки. Да не забравяме този език на културата и на ценностите, които ни свързват. Нека не позволим на материалното да заличи духовното“, казва президентът, след като погнася венец пред паметника на Кирил и Методий в двора на посолството.

2013

На 28 февруари е съобщено, че с научна конференция Ватикана отбелязва 1150-годишнината от началото на мисията на св. св. Кирил и Методий сред славянските народи. Конференцията е организирана от Папския институт за Изтока и от Папския грегориански университет.

В интервю за официалния ватикански всекидневник „Осерваторе романо“ префектът на Конгрегацията за Източните църкви кардинал Леонардо Сангри изтъква, че Кирил и Методий са „истински предтечи на екуменизма, защото са работили в служба на единството и пълноценността на църквата в нейното многообразие, олицетворявайки самите те духа на първоначалната неразделена църква“.

„Великото прозрение на Кирил и Методий бе да помогнат на покръстените от тях славянски народи да славят

Бога на собствения си език и според собствените си културни специфики, като едновременно с това (двамата братя) наблягат върху единството на всички християни от Изтока и Запада в единствената и универсална Христова църква. Тяхното дело и до днес е призив за динамична визия на католицизма като симфония от различните литургии на всички езици по света, като хармоничен хор от различни гласове и модуляции. Дълбокият дух на хуманизъм и универсалност на тяхната мисия подлежи на преоткривания и създава благодатна почва за по-нататъшно задълбочено вникване“, подчертава кардинал Сангри.

***

Бургас ще направи заявка за рекорд за масово пеење на „Върви, народе възродени“, съобщават от пресцентъра на общината на 11 март. Инициативата за най-масовото пеење на химна на светите братя Кирил и Методий ще бъде посветена на Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост.

Идеята за всенародното пеење е на диригента на хор „Родна песен“ Левон Манукян и Община Бургас. Към момента желание за участие вече са проявили почти всички учебни заведения от града.

***

Президентът Росен Плевнелиев участва в отбеляз-

ването на 1150-ата годишнина от Великоморавската мисия на светите братя Кирил и Методий в германския град Елванген, четем в новина от 26 май.

Държавният глава, който е на двудневно работно посещение във федералната провинция Баден-Вюртемберг, поднася венец на паметната плоча на св. Методий на площада „Св. Методий“ в града, поставена от признателни българи. От 870 до 873 година Методий е заточен в бенедиктинския манастир в Елванген.

В словото си президентът Плевнелиев посочва, че се гордее да бъде президент на нация, на която най-светлият празник е 24 май – това по думите му е поредно доказателство колко специален е българският народ, чийто най-голям празник не е празник на спечелени битки, а е празник на победата на духа и книжовността.

2014

Поетът и драматург Стефан Цанев е тазгодишният носител на литературната награда „Стоян Михайловски“ на Община Елена, съобщават от общинската администрация в града на 7 януари.

Отбелязването на 157-годишнината от рождението на възрожденския творец Стоян Михайловски в родния му град Елена и присъждането на почетния знак на негово име през тази година е една от проявите в региона в подкрепа на кандидатурата на

Велико Търново за Европейска столица на културата, уточняват от администрацията.

Новината от деня припомня, че литературната награда „Почетен знак „Стоян Михайловски“ за философско-морализаторска и религиозна поезия и проза“ е учредена през 2001 година. Неин пръв носител е проф. Иван Славов. През 2002 г. почетният знак е връчен на писателя-хуморист Йордан Попов, а през 2003 г. – на писателя Георги Данаилов. С решение на Общинския съвет в Елена от 21 декември 2013 г. се възстановява връчването на наградата и за неин носител за 2014 г. е удостоен Стефан Цанев.

***

С тържествено шествие до паметника на светите братя Кирил и Методий в столицата започва честването на Деня на българската просвета и култура – 24 май.

В шествието, което тръгва в 10.30 ч. от Националния археологически музей, се включват президентът Росен Плевнелиев и министърът на образованието и науката проф. Анелия Клисарова.

Писателят и драматург Теодора Димова припомня в своето обръщение думите на св. Константин-Кирил Философ „Голи са народите без книга...“ и апелира да насочим умовете и сърцата си към светите братя, които по думите ѝ „виждат и разбират по-добре нас от своя галечен IX век, отколкото ние тях от нашия XXI век“.

София, 24 май 2014 г. С тържествено шествие до паметника на светите братя Кирил и Методий започва честването на Деня на българската просвета и култура. В него се включва и президентът Росен Плевнелиев.
Снимка: Минко Чернев, БТА

От името на официалните лица на паметника на св. св. Кирил и Методий са поднесени венци и цветя от гвардейци.

2015

Писателят Георги Господинов е удостоен с литературната награда „Стоян Михайловски“ за философско-морализаторска и религиозна поезия и проза“ за 2015 година. Отличието му е връчено на тържественото честване по повод 159 години от рождението на големия български писател и общественик Стоян Михайловски в град Елена, съобщават на 9 януари от общинската администрация в балканския град.

***

Паметник на кирилицата открива президентът Росен

Плевнелиев в Улан Батор в двора на 118-о училище в монголската столица. Откриването на монумента, което се състои в рамките на държавното посещение на българския президент в азиатската страна, символично съвпада с църковния празник на светите братя Кирил и Методий – 11 май.

Монголия е единствената неславянска страна, която пише на кирилица.

Тук, макар и на хиляди километри от България, ние се чувстваме у дома, заобиколен от познатото и скъпо на сърцето ни четмо и писмо. Тук най-ясно си даваме сметка за величието на делото на Кирил и Методий и техните ученици, казва в приветствието си президентът Плевнелиев.

***

На крака и със сълзи в очите българите в Молдова пеят химна „Върви, народе възроде ни“, с който започва празничният концерт по повод Деня на българската просвета и култура и славянската писменост на 24 май. Гост на празненствата е председателят на БСП Михаил Миков, който е поканен от българската общност в Тараклийския район.

„Когато по улиците на България ечи този химн, тук, на стотици километри от културното огнище, откъдето е тръгнал онзи огън в началото на XIX век, който вашите предци са донесли в Бесарабия, Молдова, Твърдица, особено радостно е, че вие почитате светите братя Кирил и Методий“, заявява Михаил Миков по време на посещението си. Той припомня, че солунските братя са дали на всички славяни букви да четат, но подчертава, че са дали и нещо повече – културната връзка и усещането за идентичност на една култура, която е част от световната. Той благодари на присъстващите за усилията им да запазят тази идентичност.

2016

На 8 март е съобщено, че Община Ловеч обявява прием на художествени творби за участие в създаването на Алманах за поезия „Ехо от Мелта“. Изданието излиза за трета поредна година. Този път се посвещава на делото на св. св. Кирил и Мето-

дий, които са покровители на Ловеч, и е по повод 115-годишнината от създаването на музиката на химна „Върви, народе възроде ни“ от Панайот Пипков по стиховете на Стоян Михайловски. Алманахът е включен в Календара на културните събития за 2016 г.

***

За пета поредна година Синдикатът „Образование“ към КТ „Подкрепа“ ще връчи на 11 май наградата „Стоян Михайловски“ – за особени заслуги в областта на просветното, културното и синдикалното дело, съобщават по-рано от синдиката.

Наградата се връчва на отличени учители и преподаватели, като чрез нея се популяризира сред обществото техният професионализъм, граждански принос, талант и постижения.

***

„Днес възраждането на българското образование, наука и култура повече от всякога трябва да бъде национален приоритет – дългосрочен, нагпартиен и стратегически“, заявява президентът Росен Плевнелиев по време на официалната церемония пред Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ по случай 24 май. Росен Плевнелиев призовава родителите никога да не забравят Българското възраждане, когато образо-

ванието на децата е било лична цел на всеки. Той се обръща и към децата със съвета да обичат словото. „Нека никога не забравяме, че векове наред България е оцелявала заради своята просвета и култура“, казва държавният глава.

2017

Русе се гордее с рисувана от български художник картина с лика на братята Кирил и Методий и с текста на химна „Върви, народе възроде ни“, написан в крайдунавския град от Стоян Михайловски. Това заявява през май в интервю за БТА Мариана Димитрова – уредник в отдел „Най-нова история“ към Русенския исторически музей. Тя разказва, че в Русе е живял на три пъти Стоян Михайловски. Той работи в Русе като член на Апелативния съд през 1887-1888 година. Михайловски е завършил право във Франция. Това е основната му професия и по негово желание го разпределят в крайдунавския град. Тук се запознава с дъщерята на известния поборник Георги Петрович – Райна Петрович, с която създават семейство. „Михайловски е имал госта непокорен нрав, като не бил одобряван в средите на българското правосъдие. Той е уволнен от съда заради несъгласие със законопроекта, пише и саркастични статии във вестниците. След това заминава за София, но много скоро се връща като учител по френски език в елитната

Пловдив, 24 май 2017 г. В Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост на площад „Централен“ е направено мащабно изпълнение на песента „Върви, народе възродени“. Повече от 320 хористи от всичките 13 хорови формации на Пловдив изпълняват заедно популярната песен.
Снимка: Владимир Янев, БТА

Русенска мъжка гимназия през 1888 година. Тогава е описван като строг, но много благороден, мълчалив, но като заговори – много сладкоумен, изразителен и културен. Този период е и най-плодотворен за него. Тогава написва и текста към химна „Върви, народе възродени“, чиято музика през 1901 г. създава композитора Панайот Пипков, обяснява Димитрова.

***

Вече 116 години химнът на българската просвета и култура „Върви, народе възродени“ оглася площадите на страната ни на 24 май. С особен патос и вълнение той звучи в Ловеч, защото именно в града на люляците на 9 май 1901 г. в час по музика учителят Панайот Пипков написва на черната дъска музиката на химна по стихове на Стоян Михайловски. „Панайот Пипков оставя дълбока следа в историята на Ловеч“, припомня за БТА през

май уредникът Христо Тодоров от секция „Нова история“ при Регионалния исторически музей в Ловеч.

В музея съхраняват спомени за Панайот Пипков. Институцията разполага с два нотни преписа на „Химн на св. св. Кирил и Методий“. Първият препис е от 1902 г. и е дело на Виктор Гутт – диригент и активен музикален деец в Ловеч от началото на ХХ век. Вторият препис е от периода след създаването на музикално дружество „Кавал“ в Ловеч, като то е създадено през 1915 г.

***

Президентът Румен Радев, който оглавява българската делегация за традиционното посещение на Ватикана по повод Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост, е приет на 26 май на аудиенция от папа Франциск.

Президентът Радев казва

пред журналисти, че е имал много интересен и откровен разговор със светия отец. Според президента визитите във Ватикана са признание за принос на българския народ към европейската цивилизация като хранител, разпространител и продължител на делото на светите братя Кирил и Методий. Папата е изразил своята увереност, че тази традиция е необходима и тя ще продължава.

„Издадохме удовлетворение от състоянието на отношенията между Светия престол и България“, посочва президентът Радев. Държавният глава ще награти директора на протокола на Ватикана с орден „Св. св. Кирил и Методий“ за неговия принос за развитието на двустранните отношения.

2018

Писателят Недялко Йорданов ще получи почетния знак „Стоян Михайловски“ на Община Елена, съобщават от пресцентъра на общинската администрация на 4 януари.

Наградата ще бъде връчена на твореца на предстоящото честване, посветено на 162 години от рождението на видния еленски възрожденец Стоян Михайловски, което ще се състои през втората половина на януари.

До момента носители на отличието са проф. д-р Иван Славов, редакцията на вестник „Стършел“, писателите Георги Данаилов, Стефан Цанев, Георги Господинов, Георги Мишев и Христо Медникаров.

***

„Ако искаме децата ни да растат в страна на знание и просветата, трябва да сме непримирими към невежеството“, казва държавният глава Румен Радев в слово си на тържеството пред Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ по повод Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост – 24 май.

„Днес празнуваме знанието и просветата. Невежество няма празник, но то заема всеки сантиметър, опразнен от културата“, отбеляза държавният глава. В тази вечна битка на светлината с тъмната Румен Радев пожела на всички българи да бъдат сеятели на правдата, грамотни, свободни и достойни. „Поклон пред святото дело на българския учител, успех по пътя към знанието на вас, скъпи ученици“, казва още държавният глава.

2019

Единадесет века словото на Кирил и Методий определя духовното развитие на славянството и на Европа, казва вицепрезидентът Илияна Йотова на международен научен форум за 1150 години от кончината на Константин-Кирил Философ през февруари. Конференцията се организира от Кирило-Методиевския научен център при БАН и е под патронажа на президента Румен Радев.

„Преди 11 века двамата бра-

тя и техните ученици сътворяват свещени букви, с които словото и познанието достигат до хиляди славяни на родния им език, наредил се като трети след гръцкия и латинския. Писаното слово преодолява идентичността и ценностната система, дали своя отпечатък за векове напред. Писмеността и словото слагат началото на третата християнска цивилизация – славянската. Те раждат независимостта на славянските държави, създават културни модели“, отбелязва Илияна Йотова. Тя изтъква, че от политическа мисията на светите братя Кирил и Методий се превръща в мощна културна експанзия, която слага началото на нови просветни школи, духовни средища, на книжнина и духовно развитие, съизмерими само с Античността.

***

„Дълбоко в темелите на нашата държавност са вградени писмеността и духовността“, казва на 24 май президентът Румен Радев в слово си по повод Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост пред паметника на „Св. св. Кирил и Методий“ пред Националната библиотека в столицата.

С днешната все по напреваща глобализация всяка година угасват езици, а с тях чезнат и култури, казва Радев и напомня, че ние българите сме призвани да пазим нашия език, защото нашата българска кирилица не е достояние

единствено на нашия български народ, а осветява голямо пространство и свързва милиони хора.

„Езикът е нишката на нашето човечество“, казва генералният директор на ЮНЕСКО Огре Азуле и допълва, че езикът е това, посредством което съществува историята. Знанието, науката и културата отекват в дългата история на България и са коз за нейното бъдещо развитие, казва Азуле. Тя допълва, че всеки език носи наследство и знание, които го превръщат във фундаментален елемент на многообразието на човечеството. ЮНЕСКО се основава на абсолютното убеждение, че характерните особености на всяко общество позволяват да се изкове всеобщото, че служим толкова повече на голямото човешко семейство, колкото повече опазваме многообразието на неговите езици, отбелязва тя. Между подводните камъни, които крият уеднаквяването на човечеството и затварянето му в себе си, културното многообразие ни предлага друг път – този на всеобщото, посредством диалога и знанието, допълва Азуле.

2020

На 24 май президентът Румен Радев поздравява за Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост учителите, децата, учените, духовниците, творците. „Това е нашият неповторим светъл български

празник, това е преди всичко празник на духа“, казва пред журналисти той.

Вицепрезидентът Илияна Йотова поздравява за празника всички наши сънародници зад граница и им благодари за това, че мащабно са се включили в инициативата ѝ „Голуби без книги всички народи“.

По случай Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост президентът Румен Радев и вицепрезидентът Илияна Йотова поднасят цветя пред паметника на светите братя Кирил и Методий пред Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“.

Патриарх Неофит взема молитвено участие в Светата литургия за 24 май в патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“, а след това отслужва тържествен молебен. В края на молебена Негово светейшество се обръща със слово за празника, в което казва: „Светлият празник на нашата просвета и култура и на славянската писменост отново ни събира, за да изразим вечна благодарност и признателност към светите братя Кирил и Методий, които в съдбовни за народа ни дни и години изнамериха азбука и положиха началото на писменост, пребъдваща и до днес и определяща духовния и културния облик на православна България.“

***

Писателят Владимир Зарев е тазгодишният носител на

София, 24 май 2020 г. Президентът Румен Радев и Вицепрезидентът Илияна Йотова полагат цветя пред паметника на светите братя Кирил и Методий пред Националната библиотека в столицата. Снимка: Асен Тонев, БТА

литературната награда на името на Стоян Михайловски, съобщават от пресцентъра на възрожденската община. Тържественото връчване на отличието ще се състои на 29 октомври. Церемонията по традиция е на 24 май, но заради епидемичната обстановка тази година тя ще се състои в навечерието на Деня на народните будители.

Новият носител на литературната награда ще бъде представен от режисьора Станимир Трифонов, негов приятел, с еленски корени, почетен гражданин на град Елена, а наградата ще бъде връчена от кмета на общината Дилян Млъзев.

2021

В Елена с поднасяне на венец бяха чествани 165 години от рождението на Стоян Михайловски, съобщават от възрожденската община на 7 януари. Бележитият еленчанин е от ярките представители на критическия реализъм в българската литература, майстор е на баснята и епиграмата, статиите му са сред най-блестящите примери в публицистиката. Пише стихове и проза, философски трактати, създава грами, а през последните години от живота си и религиозна лирика. За всеки българин името на Стоян Михайловски е свързано с всеучилищния химн „Върви, народе възродени“ по неговото стихотворение „Кирил и Методий“, припомнят от общината.

***

Писателят Люгмил Станев е тазгодишният носител на литературната награда „Стоян Михайловски“, съобщава новина от 25 януари. Присъждането на най-високото отличие на Община Елена на талантиливи български писатели и публицисти е с решение на Общинския съвет на сесия през януари и е във връзка с рождената дата на Стоян Михайловски.

С оригиналното си творчество, с мястото, което заема в съвременната българска литература, Люгмил Станев е сред авторите и личностите, които без-

спорно може да се нарекат продължители на делото на Стоян Михайловски, се посочва в мотивите за присъждането на наградата, която тази година ще бъде връчена на 24 май заради епидемичната обстановка.

***

Ораторията „Кирил и Методий“ от Живка Клинкова (1924-2002) ще прозвучи в Софийската опера на 23 май, пише в новина от април. Представянето ѝ е в чест на 40-годишнината от обявяването на светите братя за спокровители на Европа от папа Йоан Павел Втори. Този жест на Римската църква и на самия папа е показателен за това, че Европа е една прегръдка от две ръце и две сърца, от Запада и от Изтока, и в тази прегръдка са

нейните ценности, разказват от операта. Папа Йоан Павел Втори отличава творбата на Живка Клинкова със специална грамота. Той лично аплодира концертното ѝ изпълнение в Бидгошч, Полша, през 1986 г.

В представлението участват солисти, оркестър и хор на Софийската опера. Диригент е Игор Богданов, а хорът се ръководи от Виолета Димитрова.

***

Изложба, посветена на 165 години от рождението на Стоян Михайловски, организира Централната библиотека на Българската академия на науките, съобщава пресцентърът на БАН на 20 май.

Експозицията в Централното фоайе на БАН представя личната библиотека на Стоян Михайловски, негови първи

София, 23 май 2022 г. Президентът Румен Радев при посещането на Светите мощи на равноапостолните братя Кирил и Методий в митрополитския катедрален храм „Св. Неделя“ в столицата. Светините, които се пазят в Есфигменската света обител на Атон, са за първи път в България. снимка: Цветомир Петров, БТА

публикации на страниците на „Периодическо списание“ и „Сборник за народни умотворения“, както и първи издания на негови произведения.

Личната библиотека на Стоян Михайловски постъпва в Централната библиотека на БАН през 80-те години на ХХ век. Тя съдържа около 3000 тома – художествена, правна и религиозна литература на различни езици, речници.

Специален акцент в изложбата е първата публикация на всеучилищния химн „Върви, народе възродени“ на страниците на списание „Мисъл“. През тази година се навършват 120 години от първото му изпълнение през 1901 г.

2022

На 23 май президентът Румен Радев и вицепрезидентът Илияна Йотова посрещат Светите мощи на равноапостолните братя Кирил и Методий в митрополитския катедрален храм „Св. Неделя“ в София. Светините, които се пазят в Есфигменската света обител на Атон, са за първи път в България. Те ще бъдат изложени за всенародно поклонение, което ще продължи до обяд на 25 май.

Светите мощи на светите равноапостолни братя никога не са били изнасяни на поклонение – в православна, в католическа или в славянска държава, съобщава за БТА Белградският епископ Поликарп – викарий на патриарх Неофит.

Десетки миряни участват

в официалното посрещане на светините, което започва в 12:00 часа от кръстовището на бул. „Христо Ботев“ и бул. „Александър Стамболийски“. С литийно шествие по булеварда Светите мощи бяха пренесени в храма „Св. Неделя“, където ще има молебен и всенародно поклонение пред светините. Те са посрещнати с празничен камбанен звън от митрополитския храм.

Нека да благодарим на Българската православна църква и на манастира Есфигмен от Света гора за това, че за първи път мощите на светите братя се изнасят в славянска държава и това е България, казва президентът Румен Радев пред журналисти на влизане в храма „Св. Неделя“. „Това е безспорно признание за огромния принос и неразривна свързаност на България, на нашия народ, със святото дело на братята Кирил и Методий – заявява гържавният глава. – Нека днешният знаменателен ден ни напомня, че България е била и ще пребъде като държава на духа. Нека има просветеност, разум, мир и благогенствие. Честит празник“, пожелава президентът.

***

За 24 май пред Националната библиотека прозвучава най-масовото изпълнение на химна „Върви, народе възродени“. Денят на светите братя Кирил и Методий, българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност е тържествено

почетен на церемония пред Националната библиотека. На празника се отбелязват и 130 години от написването на химна „Върви, народе възродени“ от Стоян Михайловски в чест на двамата братя. За първи път песента прозвучава в цялост – изпята от сборен ученически хор от софийските училища с диригент маестро Славил Димитров. Към изпълнението се присъединяват и гражданите, присъстващи пред библиотеката.

2023

„Ние, българите, сме неделима част от Европа не по милост, а по принос, не за услуги, а заради заслуги. Днес ние трябва да се гордеем с това“, заявява гържавният глава Румен Радев в своето слово на тържеството пред Националната библиотека в столицата, където се провежда церемонията по отбелязване на 24 май.

„От България тръгват значими културни процеси в Европа. Българската азбука, славянската книжовност и богослужбена традиция, богомилството са взградени в културния ког на континента“, допълва още българският гържавен глава.

Според Румен Радев в „българското културно поле на нашата кръстопътна родина“ е попило много влияние. „Смея да твърдя, че има неща, които остават недостъпни за хладния ум, но които нашият народ разбира тъкмо

поради своя древен, сложен, понякога болезнен, но богат духовен опит. На 24 май всички българи имаме повод да почувстваме уюта на нашия роден език. В него се завръщаме като в свой дом дори когато сме сами в мислите си или далеч от родината. Нека не забравяме, че живеем в езика и той живее чрез нас, както и че всички заедно подкрепяме този единствен общ дом. Нека бдим над него, нека го изговаряме с любов и не пилеем думите, а ги пазим“, казва още в словото си Радев.

2024

Майските празници в Елена са наситени със събития. На 24 май ще бъде връчен Почетният знак „Стоян Михайловски“, съобщават от администрацията в града.

Събитието е под патронажа на Министерството на културата, а тази година отличието се присъжда на проф. Димитър Михайлов – един от най-значимите изследователи на делото на Стоян Михайловски. Автор е на много книги и статии, от които значителна част са посветени на бележития еленчанин: „Стоян Михайловски“, „Емюги за самотника: 70 години от смъртта на Стоян Михайловски“, „Сериозната“ против „смешната“ сатира – Стоян Михайловски – Алеко Константинов, „Стоян Михайловски. Поетически текст и национален контекст“. Съставител е на книгата на Стоян Михайловски „Бог. Религиозни стихо-

творения“ – първо и единствено издание на религиозната лирика на Михайловски.

***

„Две са датите, които Българската академия на науките (БАН) чества с особена тържественост. Това е денят на своето създаване 12 октомври и денят на първоучителите – 24 май. На едната дата отдаваме почит към онези, които създадоха институцията заради добруването на българския род и равняването му с напредналите европейци, а на другата почитаме паметта на светите братя Кирил и Методий, положили основата на третата европейска писмена култура – славянската, и дали на българите самочувствието на книжовен народ“, казва в приветствието си на тържественото събрание в БАН за 24 май

председателят на академията акад. Юлиан Ревалски.

Той подчертава, че делото на светите братя Кирил и Методий е явление, приобщило към европейската християнска цивилизация славянските региони на Средна и Югоизточна Европа. „Глаголицата, фонетично писмо, създадено от светите братя върху основата на източнобългарските говори от районите на Странджа, на Родопите и Солунско, разчупва през IX век гръко-латинския модел на европейската писмена култура и прави книжовен един народен език. И ако двамата апостоли са неизменен признат знак на нашата древна, макар и все по-слабо присъстваща в съвремието ни книжовност, то академията е първообразът на по-сетнешните форми в развитието на духовната ни култура и наука, на стремеж към обновление и на-

Рим, 23 май 2025 г. Министър-председателят Росен Желязков е на посещение във Ватикана и Рим в навечерието на Деня на светите братя Кирил и Методий. Той присъства на тържествената литургия, водена от Западно- и Средноевропейския митрополит Антоний в базиликата „Сан Клементе“. Снимка: Благой Кирилов, БТА

София, 24 май 2025 г. Участници в 20-а Световна среща на българските медии провеждат тържествено шествие до паметника на св. св. Кирил и Методий пред Националната библиотека.
Снимка: Минко Чернев, БТА

предък и изначално заложена способност за служба в името на обществото. Тези два символа винаги са били неотменно свързани, а настоящата година ги преплита в две забележителни годишнини – 1155 години от кончината на Константин-Кирил Философ и 155 години от основаването на академията“, заявява акад. Ревалски.

2025

Тазгодишният носител на литературната награда „Почетен знак „Стоян Михайловски“ е историкът, писател и общественик проф. Пламен Павлов, съ-

общават от пресцентъра на Община Елена на 24 април.

Носител на наградата през 2001 година е проф. д-р Иван Славов; през 2002 г. – редакцията на в. „Стършел“; 2003 г. – Георги Данаилов; 2014 г. – Стефан Цанев; 2015 г. – Георги Господинов; 2016 г. – Георги Мишев; 2017 г. – Христо Медникаров; 2018 г. – Недялко Йорданов; 2019 г. – Теодора Димова; 2020 г. – Владимир Зарев; 2021 г. – Людмил Станев; 2022 г. – проф. Иван Станков; 2023 г. – проф. д-р Анчо Калоянов и Виктория Бешлийска, 2024 г. – проф. д-р Димитър Михайлов., припомнят от общината.

„Празникът на славянската книжовност 24 май е повод да си припомним колко много сме дали и ние на света, колко съществен е приносът на българската държава към книжовността, културното развитие на европейските народи“, заявява министър-председателят Росен Желязков в словото си пред гостите на официалния прием по повод 24 май в Посолството на България в Рим.

Министър-председателят е в Италия в навечерието на 24 май с официалната българска делегация, която отдава почит на светите

места, свързани с делото на първоучителите.

В състава на официалната делегация, начело на която е премиерът, са включени министърът на културата Мариан Бачев, заместник-министърът на образованието и науката Таня Михайлова, митрополит Антоний и епископът на Софийската католическа епархия Петко Вълв.

„Подобна среща е изключително преживяване, което наистина трудно може да се разкаже с думи“, казва пред журналисти министърът на културата Мариан Бачев след аудиенция при папа Лъв XIV във Ватикана. По думите му папата е изключително благ човек.

„Поговорихме дори и за изкуствения интелект и неговите измерения за това как човешките добродетели да не бъдат заместени от виртуалната среда“, казва след срещата премиерът Росен Желязков.

„Благодарение на делото на светите братя Кирил и Методий и на делото на техните ученици множество народи се приобщават към християнството“, заявява министър-председателят Росен Желязков в словото си по време на тържествената литургия в базиликата „Сан Клементе“ по повод Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност.

Базиликата е най-свещено-то за всеки българин място

в Рим, защото там се пазят мощите на Константин-Кирил Философ.

***

На 24 май се открива 20-ата Световна среща на българските медии, която Българската телеграфна агенция организира в София. Темата на тазгодишното издание на събитието е „Медии и знание“. Във форума – присъствено и онлайн, участие ще вземат български журналисти от 25 държави. „С Божията помощ се събираме за двадесети път отново като първия път през 2005 г. в София – града, който носи името на Божията премъдрост, и отново на Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност, където и когато е най-естествено да говорим за знанието, каквато е темата на тази среща“, казва генералният директор Кирил Вълчев при откриването. „На празника на азбуката, на който се събираме за двадесети път, служещите в медиите трябва да си отговорим на много по-големия въпрос как използваме буквите, които празнуваме днес“, допълва той.

***

На 24 май се провежда традиционният прием, домакинстван от гържавния глава Румен Радев и съпругата му

Десислава Радева по повод Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност.

Събитието е в Националния исторически музей в София и на него присъстват общественици, дейци на културата, просветата и науката, депутати, конституционни съдии, журналисти и други.

„България е разпознаваема и ценена заради приноса си към бъдещето, а българите впечатляват със своята сила на духа и иновативност, и със своите научни постижения“, казва президентът Радев. „Ето защо от малкото селско училище до най-престижните ни университети и академии днес заставаме единни с преклонение към просветата и знанието и с вярата, че нашето отечество ще пребъде“, допълва още той и честити празника на присъстващите.

2026

В Елена през цялата година ще бъдат чествани 170 години от рождението на Стоян Михайловски, съобщават от пресцентъра на Общината на 7 януари.

Творецът с остро сатирично перо, философ, общественик и автор на химна на просветата „Върви, народе възродени!“ е роден във възрожденския град Елена. Идеята на организаторите на честването е то да бъде мащабно – през цялата година, да обхване много организации и да привлече като участници

Русе, 15 април 2026 г. В крайдунавския град се провежда историческа възстановка по повод на 134 години от написването на българския всеучилищен химн от Стоян Михайловски.
Снимка: Бисер Тодоров, БТА

и зрители хора от различни възрасти.

Началото ще е на 20 януари, когато е рождената дата на писателя по стар стил. Ще гостуват ученици от две училища с патрон Стоян Михайловски – от Пловдив и Варна.

Предстои да бъде обявен конкурс за красиво изпълнение текста на басня от Михайловски и илюстрация към творби от този жанр.

Кулминацията на честванията ще е на 24 май. Тогава по традиция се организира шествие от ученици от

Даскалоливницата до площада „Христо Ботев“, където се провежда тържественият концерт. Точно в 12:00 на обяд всички присъстващи ще изпълнят химна „Върви, народе възродени!“.

В същия ден в Художествената галерия ще бъде връчена литературната награда „Почетен знак „Стоян Михайловски“.

***

Литературоведът проф. Калин Михайлов ще бъде носител на по-

четния знак на името на Стоян Михайловски в Елена. Номинацията на твореца беше гласувана единодушно на заседанието на Общинския съвет в Елена, пише в новина от 27 февруари.

Проф. Калин Михайлов е преподавател в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и дългогодишен изследовател на творчеството на Стоян Михайловски. Той е автор на книгата „Творчеството на Стоян Михайловски в християнска перспектива“, както и на други публикации, посветене-

ни на литературното творчество на Михайловски.

***

„Думите, които изричаме, чертаят пътя ни един към друг. Много рядко се замисляме за тази връзка“, заявява президентът Илияна Йотова в приветствието си на 25 март на третия Международен форум за кирилицата на тема „Духовното наследство в дигиталния век“. Събитието е по инициатива на гържавния глава.

Президентът акцентира върху отговорността да пазим и развиваме българския език в дигиталната епоха. По думите на Йотова азбуката и езикът са най-ценното наследство на България и основа на националната ни идентичност. „Наша грижа

е да пазим българския език“, призовава тя. Президентът посочва, че целта на форума е да се чуе гласът на една „изключително гревна култура“ и да се даде видимост на българистиката и славистиката по света. Според Йотова днес повече от всякога е необходимо да се говори за духовното наследство и неговото значение за бъдещето.

***

„Днес е много специален ден, защото празнуваме не просто създаването на всеучилищния химн. Това е текстът на химна на българската култура“, казва на 15 април в Русе служебният министър на културата Найден Тодоров. Той присъства на възстановка по повод 134 години от написването на текста на българския

всеучилищен химн от Стоян Михайловски в Русе. Тя се състои пред сградата на Средно училище „Христо Ботев“ – бившата Мъжка гимназия, в която писателят е бил учител и където създава текста на химна.

Найден Тодоров припомня, че през тази година се навършват и 170 години от рождението на Стоян Михайловски. „Един човек, който с това, което е написал, е променил нашето отношение към миналото. Онова, което всички ние трябва да знаем, е как можем да изградим бъдещето. Защото за миналото всички говорят, а бъдещето зависи от нас“, добавя служебният министър на културата.

Кметът на Русе Пенчо Милков споделя, че крайдунавският град ще бъде пазител на духовната енергия. „Затова и днес направихме възстановка, за да може децата да почувстват това, което ни събира и ни прави силни“, заявява Милков.

Миглена Войнова – началник на общинския отдел „Култура, духовно развитие и изкуство“, обяснява, че идеята за възстановката е да помним делото на Михайловски и на Любомир Пипков, който написва музиката на всеучилищния химн. „Защото това е символ на българщината. При този химн трепва всяко сърце“, казва още Войнова.

Във възстановката участват представители от национално дружество „Традиция“.

София, 7 ноември 2022 г. Вицепрезидентът Илияна Йотова организира Международен форум за кирилицата „... И ний сме дали нещо на света“. Събитието се провежда в Зала 6 на Националния дворец на културата.
Снимка: Цветомир Петров, БТА

ИВАН ДИМИТРОВ, ДИРЕКТОР НА „МУЗИКАУТОР“: УЧИЛИШНИТЕ ХИМНИ НИ ОБЕДИНЯВАТ ОКОЛО ЦЕННОСТИ, КОИТО НОСЯТ ПРОСПЕРИТЕТ

„Целта на училищните химни днес е да се обединим около ценности, които носят просперитет, развитие и добруване на хората в този ключов период от живота им, свързан с начално и средно образование“, казва в интервю за списание ЛИК изпълнителният директор на „Музикаутор“ – организация на автори и музикални издатели за управление на авторски права. Димитров допълва, че националната инициатива за даряване с химни българските училища „Светилник“, иницирана от „Музикаутор“, допринася за по-смыслена и перспективна среда за децата.

Иван Димитров е роден през 1977 година в София. Висшето му образование е свързано с два университета – в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ завършва „Право“, а в Университета за национално и световно стопанство – „Бизнес администрация“. Юридическата му практика е като адвокат и правен експерт в банковия сектор. Част от професионалния му път е и мениджърска позиция в търговско дружество в чужбина в сферата на текстилната промишленост. От 2012 година Иван Димитров е изпълнителен директор на „Музикаутор“.

Пред списание ЛИК той разказва за началото на инициативата „Светилник“, като Българската телеграфна агенция се откроява като един от първите партньори, повярвали в нея. Димитров коментира и как идеята се развива през петте години от своето съществуване и споделя кои са моментите, които са го развълнували най-силно по време работния процес. Той разказва и за творческите екипи, които стоят зад създаването на училищните химни, както и за спецификите при създаването на музиката и текста за такъв химн.

„Музиката има обединяваща сила, а когато е насочена към подрастващите в тази конкретна форма на химна, тя сама по себе си има възможно най-положителния ефект – създава силна споделена емоция и енергия, които раждат чувство на единство, солидарност и усещане за общностна принадлежност, с която децата се идентифицират“, казва пред ЛИК Иван Димитров.

Иван Димитров
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Г-н Димитров, през 2021 г. „Музикаутор“ стартира инициативата за създаване на авторски училищни химни „Светилник“ със съдействието на Националното музикално училище „Любомир Пипков“ и БТА. Как се роди идеята за кампанията?

– Идеята за „Светилник“ се за rodi от преплитането на три отделни нишки във времето. Преди години професионалният ми път ме отведе във Виетнам. В свободното време подкрепих като доброволец социален проект за местни ученици, които изучаваха английски език. Децата имаха интерес и желание да учат, но бяха много срамежливи. Търсейки подходяща форма да ги предразположа, тествах изучаването на популярни и мелодични песни, които впоследствие децата пееха върху оригиналното произведение. И така съвсем естествено, спонтанно и без притеснение, с огромна емоция и отгаденост 50 деца научиха няколко песни на английски за много кратко време. Този процес на израстване – желанието, с което пееха, самочувствието, което придобиха, свързването и сплотяването им през музиката, е един от най-красивите спомени, които имам от този период.

Като втора нишка за „Светилник“ отчитам наблюденията ми в училището на дъщеря ми при всяко откриване на учебната година. Много шум и енергия по време на фрагментиран и формален протокол, който не успяваше да свърже емоцията на деца, родители и учители в един

общ празник. Запитах се как може да няма нещо, което да фокусира едновременно вниманието на всички присъстващи поне за минута в този вълнуващ и важен ден за всички.

Третата нишка е свързвана със скъпия на сърцето ми Хайгашо Агасян, дългогодишен член на Управителния съвет на „Музикаутор“. Един ден той дойде в офиса и на въпроса как си с голяма усмивка отговори: „Спасявам гушата!“ Колкото нетрадиционен, толкова и характерен за него отговор. Каза, че работи с една детска градина и композира химн за нея.

Тогава си казах: „Това е!“ Ние от „Музикаутор“ може да създаваме химни за училища, които да финансираме чрез културния фонд на сдружението. По този начин може да насърчим не само творчеството и авторите, което е част от нашата мисия, но и използването на българския език, да свържем децата, учителите, родителите чрез ценности, които са важни за тях, за училището, за образованието, за културата, за нас, а и за музиката.

Следващата стъпка беше да структурираме процес, който да решава всички предизвикателства. Имахме серия от срещи с колегите и постепенно форматът започна да се избистря. С оглед особеностите на колективното управление на авторски права, което извършва „Музикаутор“, успяхме на намерим няколко елегантни решения. Сдружението представлява 3900 автори – текстописци, композитори, аранжори и музикални издатели. Нямаме право да предпочитаме даден автор

пред друг. Затова агресирахме избора за химна към училищата и техните ръководства. Второто нещо беше да намерим партньори, чрез които да популяризираме тази инициатива, като разширим аспектите ѝ. Освен аудиозаписа, който ние можеше да организираме, искахме да се създават видеоклипове към химните, изпълнявани от учениците на съответното училище.

Първи в каузата ни повярваха от Българската телеграфна агенция в лицето на генералния директор Кирил Вълчев. В представената концепция той успя да разчете една автентична идея, ползата от нея и може би амбицията и капацитета на „Музикаутор“ да я разработи като дългосрочен проект.

Следващата стратегическа стъпка бе привличането на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“. Важна роля за това изигра Кирил Вълчев. Благодарен съм и на проф. Елена Тренчева, която презгърна идеята. С нея постигнахме съгласие студентите от факултета по „Екранни изкуства“ да изработят безвъзмездно първите видеа. Взаимодействието с НАТФИЗ е най-естественото и органично партньорство, което „Музикаутор“ и „Светилник“ може да има. Над 150 студенти – сценаристи, оператори, режисьори и продуценти, са работили с огромен хъс и талант досега.

Разбира се, създаването на химните не е достатъчно. Тържественото представяне на обща сцена е ключов елемент от „Светилник“. Искахме инициативата да стигне до повече хора, да се съберат учениците, да представим достойно тру-

София, 15 септември 2021 г. В Националния пресклуб на БТА „Музикаутор“ и БТА подписват договор за партньорство по инициативата за създаване на училищни химни „Светилник“. В събитието участват Иван Димитров – изпълнителен директор на „Музикаутор“, Кирил Вълчев – генерален директор на БТА, и Столина Добрева – директор на НМУ „Любомир Пипков“.
Снимка: Минко Чернев, БТА

да на творческите и на филмовите екипи. Затова решихме, че ще организираме един финален концерт. Това е мястото, където „Музикаутор“ символично дарява химните на училищата. Първият концерт, който организирахме, се състоя в амфитеатралната зала, която към този момент беше изградена в Борисовата година. След този концерт, на който присъстваха 700 деца, учители, родители и творци, стана ясно, че сме на прав и доста светъл път.

Инициативата носи името „Светилник“, а всяко издание има свой слоган, вдъхновен от българската поезия. Каква е символиката за това?

– Културата и образованието носят светлина и оптимизъм на хората. България има всеобщ училищен химн с огромен заряд и традиция – „Върви, народе възродени“. Създаването на индивидуален химн за всяко училище, който да отразява неговите история, специфика, традиции, ценностите на неговия патрон, стремежа за развитие и израстване, е допълнителен стимул и катализатор за вдъхновение по пътя.

Всяко издание има оригинален слоган от българската поезия, защото всяко издание награжда и обогатява предходните. От една страна, това дава дълбочина, която ние постепенно осъзнаваме, както и усещането за неповторимост на самото

издание. От друга страна, чрез тази дългосрочна инициатива успяваме да вдъхнем и нов аспект в живота на произведенията, които са създали нашите поети и творци. Например думите на Иван Вазов – „И моите песни все ще се четат“ за третото издание; или тези на Пейо Яворов – „Музика – Лъчи“. Настоящото пето издание е вдъхновено от стиховете на Дамян Дамянов – „Че какво без песен е светът“.

Какво означава „Светилник“ за вас, спомняте ли си момента, в който почувствахте, че тази инициатива наистина има смисъл? Има ли история или момент от тези пет издания, който особено силно ви е развълнувал?

– Никога няма да забравя сълзите на публиката по време на първия концерт. Може би най-красивото на „Светилник“ е, че децата от различните училища се подкрепят.

За тези пет години всяка дейност по „Светилник“ е свързана с вълнение. Ние, екипът на „Музикаутор“, сме дълбоко, екзистенциално свързани с този проект. Той е в ДНК-то на организацията ни. Вълнуваме се така, както се вълнуват директорите и децата от училищата, и пеем техните химни. Получавали сме признания от много хора – журналисти, директори, учители, ученици, партньори, включително и от официалните гости, които връчват наградите. Радва ни, че „Музикаутор“ се възприема по този начин и сме благодарни, че можем да бъдем инструменти да се случва толкова положителна инициатива.

Как се разви „Светилник“ за тези пет години? Как измервате успеха на инициативата – чрез броя участници, обществения отзвук или нещо по-дълбоко, носещо емоционален заряд?

– „Светилник“ е позитивна инициатива, която се разви в няколко посоки. Първо, тя обединява много партньори. Изключително щастливи сме, че всички обществени медии – в лицето на Българската телеграфна агенция, Българското национално радио и Българската национална телевизия, застанаха зад тази кауза.

Невероятно е, че имаме партньор в лицето на НАТФИЗ „Кръс-

то Сарафов“. След първото издание НАТФИЗ официализира инициативата, като включи изготвянето на видеоклиповете в програмата на студентите. Реално студентите от факултета по „Екранни изкуства“ се дипломират с видеоклиповете за „Светилник“. Това е много съществен атестат за нас и за инициативата.

Имаме дългосрочно партньорство с Народния театър „Иван Вазов“. През последните години той е домакин на тържествения концерт, с който увенчаваме усилията на всички, включени в този процес, и представяме заедно химните на голяма част от обществото.

Има много кандидатури. Стартирахме в София, защото искахме да сме сигурни, че можем да отговорим на всички логистични предизвикателства, които възникват, а такива има много. Но след като първото издание беше успешно, разширихме обхвата и в други малки и големи населени места. Към настоящия момент „Светилник“ се превърна в дългосрочна, устойчива, национална, творческа, и партньорска инициатива, която е насочена към изграждането на ценности, общности и перспективи за младите чрез образование, изкуство и култура. Към днешна дата достига до 31 000 ученици, 2300 педагози в 40 училища в 19 населени места в България и едно в Украйна.

Това, че през последните години получаваме патронажи от Министерство на културата и Министерството на образованието и науката, също ни дава увереност, че в дълбочина „Све-

тилник“ отразява основните цели на тези две министерства. Нашата мотивация е всяко следващо издание да става все по-добро и да привлича още повече съмишленици.

Според изследователите в края на XIX и началото на XX век идеята за училищните химни е да се изгради национална идентичност. Каква е тяхната цел днес, каква е „невидимата“ стойност на инициативата, която остава във времето?

– Целта на училищните химни днес е да се обединим около ценности, които носят просперитет, развитие и добруване на хората в този ключов период от живота им, свързан с начално и средно образование. „Светилник“ допринася за по-смислена и перспективна среда за децата ни.

Бих казал на едно дете, че ако иска да е силно, трябва да умеє да се свързва, да открива своите силни страни и да цени тези на другите. Музиката има силата да обединява. Тя е могъщ инструмент. Училищният химн може да направи децата по-силни, когато са изправени пред предизвикателства и трябва да избират, включително да отстояват обща позиция по важни теми.

Кои са творците, които пишат и композират химни днес?

– Авторите, които пишат и композират химни днес, са творци, които разбират ценностите на „Светилник“. Разбират

колко е висок залогът да се справим с предизвикателствата, пред които са изправени образованието, културата и българският език. В първите пет издания са участвали 191 автори, които са вложили своя талант и енергия, за да спечелят този конкурс.

Какво е специфичното при създаването на училищен химн? Може ли с една песен да се опише десетилетна история?

– „Светилник“ е създал химни за училища, които имат повече от 170-годишна история. Спомням си едно от училищата в Казанлък, което е създадено две години след Априловската гимназия. С една песен може да се разкажат много истории, включително и толкова дълга. Може да се начертаят хоризонт, смисъл, мотивация и за бъдещето.

„Музикаутор“ съумя да изгради процес, който дава възможност на училищата много ясно да дефинират по какъв начин искат да звучи техният химн, какво да съдържа и на какво да акцентира. При всяко издание тази информация достига до нашите автори. Те формират творчески екипи и чрез своето усещане за инвенция дават безкрайни предложения. Нашата цел е единствено да свържем и да насърчим заинтересуваните страни. Училището има пълна свобода да избере най-доброто според него от предложените варианти. Реално всеки химн за училище представлява отделен конкурс.

Какъв е интересът на училищата към инициативата? Имате ли примери, в които училищният химн се е превърнал в устойчива част от училищната култура?

– Интересът към инициативата нараства с всяка изминала година, като най-силен е в София заради големия брой училища. Откакто Българската национална телевизия започна да заснема и да излъчва концертите, които представят отделните химни, все повече училища виждат възможност и стимул да участват в инициативата, но и да дават възможност за изява на децата. Всички химни, създадени в рамките на инициативата, стават част от училищната идентичност, култура и традиция – звучат на 15 септември, на 1 ноември, на празниците на патроните на училищата, на спортни празници, а на определени места – ежедневно.

Как учениците, а и родителите им се включват в процеса – имат ли възможност да участват в създаването на текста или идеята за химна?

– Част от родителите участват в този процес, защото в някои училища изборът минава и през съгласуване с училищното настоятелство, където влизат активни родители. Има различни подходи при избора на химни. Имало е случаи, в които училищното ръководство се е допитвало до децата и се е спирало на техният избор. Децата са предлагали и идеи за заснемането на видеоклиповете, които понякога са били интегрирани в крайния продукт. Самите видеоклипове

са адресирани към училищната общност – бивши ученици, настоящи ученици, бъдещи ученици и техните родители и педагози. Примерът с Орлин Горанов, който се включи в изпълнението на химна на училището, в което е учил, добави стойност за инициативата като цяло.

Инициативата вече е и извън границата на страната – чрез българските училища в чужбина. Болградската гимназия „Георги Раковски“ в Украйна е първата, получила химн от „Светилник“, който беше представен през април. Как се стигна до това решение? И има ли разлика между създаването на химн на училище в България и за българско училище в чужбина?

– Българската диаспора в чужбина към днешна дата надхвърля 2 000 000 българи. За голяма част от тях е важно да съхранят своя език, култура и връзки с България. Бесарабските българи са пример за такава общност, която успява да го прави вече два века. В Молдова и Украйна живее компактно българско население. Възможността да изградим мостове с тези българи чрез „Светилник“, чрез образование, чрез култура е дълг на българското общество. Болградската гимназия „Георги Сава Раковски“ е училище на ключови за българската история личности – революционери, генерали, творци, политици, включително и ректори на университети. Най-голямото предизвикателство към днешна дата остава наличието на война в Украйна.

По традиция на голям концерт се изпълняват създадените през съответното издание на „Светилник“ химни. Как протичат тези концерти и каква обратна връзка получавате от публиката им?

– Всеки концерт е генератор на огромно вълнение за всички. Децата се вълнуват най-много, защото стъпват на сцена, за която стоят огромна традиция и престиж. Отчитат и важността на телевизията, която излъчва концерта, и възможността да се представят пред по-широка публика.

Какво послание бихте отправили към училища или към партньорите, които все още се колебаят дали да се включат в инициативата?

– Музиката има обединяваща сила, а когато е насочена към по-раствращите в тази конкретна форма на химна, тя сама по себе си има възможно най-положителния ефект – създава силна споделена емоция и енергия, раждащи чувство на единство, солидарност и усещане за общностна принадлежност, с които децата се идентифицират.

Нима всички ние не искаме това за тях – да израснат обединени, спокойни, смели и принципи. В свят, който се развива по-бързо, отколкото можем да си представим, общовалидните човешки ценности остават непоклатима основа на здравето на обществото.

Затова смятаме, че „Светилник“ се утвърждава като дългосрочна и устойчива иници-

атива. Гледаме напред и сме сигурни, че когато са готови, всички училища и партньори, които припознават мисията на инициативата, ще се включат в следващите издания.

Как планирате да изглежда бъдещето на инициативата „Светилник“?

– Всяко дете, което получава химн от инициативата, се превръща в негов посланик. Мечтаем за много посланици. Нашият стремеж е „Светилник“ да достигне до възможно най-много български училища както на територията на страната, така и отвъд нея, защото българският дух и усещането за принадлежност живеят в сърцата на хората, без значение къде са по света.

Това виждаме сега с децата и учителите на Болградската гимназия „Георги Сава Раковски“ в бесарабските райони на Украйна. Това са огромни отдалечени от нас територии, пълни с хора, които милеят за свързване със своята автентична принадлежност и ценят високо самия акт на даряване на химн. Същото усещане за сплотеност и единност усещаме всяка година, когато децата от различните училища се качват на сцената на Народния театър Иван Вазов“.

Планираме „Светилник“ да се превърне в широко разпознаваема кауза, която е подкрепена от институции, частни и публични партньори от едни от най-важните сфери на обществото – образование, творческа индустрия и култура.

София, 1 октомври 2024 г. Четвъртото издание на инициативата за даряване на училищни химни „Светилник“ се открива на Световния ден на музиката в Централни хали. То е под надслов „Музика – лъчи“.

Снимка: Милена Стойкова, БТА

„СВЕТИЛНИК“ – ИНИЦИАТИВАТА ЗА СЪЗДАВАНЕ НА АВТОРСКИ УЧИЛИШНИ ХИМНИ, ПРОЧЕТЕНА ПРЕЗ ПУБЛИКАЦИИТЕ НА БТА*

ПИЛОТНА ФАЗА 2021/2022

София, 15 септември 2021 г. В Националния пресклуб на БТА изпълнителният директор на „Музикаутор“ Иван Димитров и генералният директор на БТА Кирил Вълчев подписват договор за партньорство по инициативата за създаване на училищни химни. Снимка: Минко Чернев, БТА

„Светилник“ – инициативата, организирана от „Музикаутор“ в партньорство с Националното музикално училище „Любомир Пипков“ и Българската телеграфна агенция, чрез която ще бъдат създадени и дарени химни на български училища, е представена на пресконференция на 15 септември 2021 г. Кампанията очаква предложения за химни от училищата в цялата страна, като те трябва да са написани специално за учебното заведение, пише в новината от днес.

В първия етап „Музикаутор“ ще финансира с 25 000 лв. записването на пет химна за пет столични училища, посочва тогава директорът на организацията Иван Димитров. След селекция произведенията ще бъдат записани в студиото на Националното музикално училище. Планира се БТА да заснемаме клипове към училищните химни. За края на май

2022 г. е предвиден концерт с готовите произведения. От организацията разчитат кампанията да намери още съмишленици и следващата година да успеят да финансират повече училищни химни.

„Голямата цел е училищата в България да запяват – казва генералният директор на БТА Кирил Вълчев. – Целта на БТА е да направим тази кампания максимално видима. Мисията на националната информационна агенция на България е да популяризира книжовния български език, националните традиции и култура“, посочва той и припомня, че първите химни на училища са писани в България още преди Освобождението. „Няколко от училищата в Елена в средата на XIX век са имали свои химни. Най-известният е химнът на светите братя Кирил и Методий „Върви народе възродени“, казва още Вълчев.

В новина от 30 септември 2021 г. се посочва, че мисията на „Светилник“ е да предложи модел, основан на музика, творчество, взаимодействие, отговорност и разбиране на ценностите, които изграждат и ни свързват в една хармонична общност. Така ще имаме увереност, че създаваме среда, в която децата ни ще се реализират като пълноценни членове на обществото и ще сътворят нашето по-добро утре. Инициаторите обясняват, че замисълът е да се разгърне в национален план. Пилотната фаза цели привличане на вниманието на съмишленици – партньори, спонсори и меценати, които припознават мисията на проекта и биха дали своя принос в реализирането на химни за училища от цялата страна.

На 16 ноември 2021 г. е съобщено, че шест столични училища ще получат собствени химни в пилотната фаза на инициативата „Светилник“. „Приятно изненадани сме от интереса на училищата – от всички заявления личеше дълбоката мотивация и желание за развитие на всяко едно от тях. Затова и не можахме да решим между двете последни училища, които имаха почти равен брой точки, и Управителният ни съвет взе решение да финансираме създаването на още един химн. Надяваме се, както избрахме шест отлични училища, така и да ги дарим с шест отлич-

ни химна“, коментира избирането на училища изпълнителният директор на „Музикаутор“ Иван Димитров.

Химните за шестте столични училища ще бъдат създадени от творчески екипи от композитори, автори на текст и аранжирани. Те ще участват в конкурс със свои предложения за химн на конкретното училище, след което то ще избере най-подходящия от тях. Кампанията предвижда химните да бъдат изпълнени с участието на ученици от Националното музикално училище „Любомир Пипков“ (НМУ), да бъдат записани професионално, както и да бъдат създадени видеоклипове към тях.

На 19 април 2022 г., по време на снимките с оркестъра на НМУ с диригент маестро Славил Димитров на първите видеоклипове, режисирани от студенти от НАТФИЗ, на инициативата „Светилник“ директорът на „Музикаутор“ Иван Димитров разговаря с репортер на БТА. „Националното музикално училище и БТА първи подадоха ръка на „Светилник – казва тогава той. – Постепенно се включиха доста автори и една много интересна браншова организация на промоутърите „Сцена Музика“, които ще ни помогнат с финалния концерт. Ключова подкрепа имаме и от НАТФИЗ. Надяваме се след успешната първа кампания да направим и втора“, допълва Димитров.

София, 15 септември 2021 г. Иван Димитров – изпълнителен директор на „Музикаутор“, Кирил Вълчев – генерален директор на БТА, и Столина Добрева – директор на НМУ „Любомир Пипков“, в Националния пресклуб на БТА при подписването на договора за партньорство по инициативата за създаване на училищни химни. Снимка: Минко Чернев, БТА

* В списание ЛИК поместваме акценти от новините за инициативата, публикувани в емисиите на БТА.

София, 18 април 2022 г. Премиера на новия химн на 19-о СУ „Елин Пелин“ е на празничния концерт по случай 90-ата годишнина на училището, който се провежда в Зала 1 на НДК с участието на Орлин Горанов.
Снимка: Ирина Симеонова, БТА

19-о СУ „Елин Пелин“

Работното заглавие на химна на 19-о СУ „Елин Пелин“ е „Училище мое любимо“. Той е сътворен от Ивайло Терзиев – автор на музиката и на аранжирката. Терзиев е професионален музикант, а негови произведения са изпълнявани от Маргарита Хранова, Орлин Горанов, Васил Петров и много други. Автор на текста е Снежина Темелкова, която е носител на редица награди от национални и международни конкурси и фестивали. Премиерата на новия химн е на 18 април 2022 г. на празничния концерт по случай 90-ата годишнина на училището, който се провежда в Зала 1 на НДК. Химнът е изпълнен от естрадни певец Орлин Горанов, възпитаник на училището. „Благодаря на съдбата, че имах късмета да попадна в 19-о училище, затова повечето от мечтите, които имах, се сбъднаха“, казва тогава Горанов.

81-во СУ „Виктор Юго“

81-во СУ „Виктор Юго“ избира за автор на своя химн Хайгашод Агасян – автор на песни за деца и възрастни, театрални спектакли и мюзикъли. Голяма част от неговите песни са в учебниците по музика и са в творческо сътрудничество със Светослав Лобошки, който създава и аранжирката на химна „Празнична песен“ за училището. Надежда Захариева е автор на текста. Нейният творчески път включва 13 стихосбирки, 4 романа и повече от 500 текста за песни.

София, 1 юни 2022 г. На празничен концерт, организиран от „Музикаутор“ в Парк-театър „Борисова градина“, СУ „Виктор Юго“ получава сертификата за своя нов химн.
Снимка: Минко Чернев, БТА

108-о СУ „Никола Беловежков“

За своя химн 108-о ОУ „Никола Беловежков“ се спира на Живко Колев – автор на текстовете на над 900 популярни, детски и хумористични песни, на стотици сценарии за телевизионни шоупрограми и концерти. За музиката и аранжирката училището се доверява на Светослав Лобошки.

108-о СУ „Никола Беловежков“
Снимка: Владимир Шоков, БТА

153-то спортно училище „Неофит Рилски“

153-то спортно училище „Неофит Рилски“ избира Пепи Попов (екс „Атлас“, автор на песента „Кукла“) за музиката и аранжирката, и Таня Желязкова-Тея – за текста. Петесата е публикувала на конкурсен принцип дванадесет от своите творби в десет сборника „Стъпки“ – поезия от български учени (2010-2019), била е директор на Националния дворец на децата (2002-2006).

153-то спортно училище „Неофит Рилски“
Снимка: Владимир Шоков, БТА

171-во ОУ „Стоил Попов“

Текстът и музиката на химна на 171-во ОУ „Стоил Попов“ е възложен на Андрей Дреников. Неговата кариера е свързана с театралната музика (над 60 постановки за драматични и куклени спектакли от 1979 г. досега). Има и стотици песни в различни жанрове, а мюзикълът му „Мечо Пух“ се играе в Софийската опера вече 11 години. Автор е на над 30 химна за университети, училища, детски градини, общини и сдружения. Аранжирката на новия химн е на неговия син Петко Дреников („Пиромания“).

София, 1 юни 2022 г. На празничен концерт, организиран от „Музикаутор“ в Парк-театър „Борисова градина“, директорът на 171-во ОУ „Стоил Попов“ Канелия Костова получава сертификата за новия химн на училището.
Снимка: Минко Чернев, БТА

Специално училище за ученици с нарушено зрение „Луи Брайл“

В творческия тандем, работил по химна на Специалното училище за ученици с нарушено зрение „Луи Брайл“, се включват Любомир Денев – автор на музиката и аранжирката, и Живко Колев – автор на текста.

София, 1 юни 2022 г. На празничен концерт, организиран от „Музикаутор“ в Парк-театър „Борисова градина“, Специалното училище за ученици с нарушено зрение „Луи Брайл“ получава сертификата за своя нов химн.
Снимка: Минко Чернев, БТА

ТЪРЖЕСТВЕНИЯТ КОНЦЕРТ НА ПИЛОТНОТО ИЗДАНИЕ НА „СВЕТИЛНИК“

София, 1 юни 2022 г. Деца от столичните училища с новосъздадени химни в рамките на инициативата „Светилник“ участват в празничния концерт, организиран от „Музикаутор“ в Парк-театър „Борисова градина“.
Снимка: Минко Чернев, БТА

На 1 юни 2022 г. шестте столични училища представят своите химни в рамките на празничен концерт, озаглавен „Светилник“. Събитието се провежда в парк-театър „Борисова градина“. На сцената присъства и оркестърът на Националното музикално училище „Любомир Пипков“ с диригент Славил Димитров.

„Днес сбъдваме една мечта. Това е проект, който от четири години се борим да се случи. Благодарим за подкрепата на всички“, казва изпълнителният директор на „Музикаутор“ Иван Димитров. Представители на организацията връчват по време на концерта удостоверения, с които подгаряват съз-

гадените химни на училищата.

„Радваме се, че това нещо се случва за първи път и със сигурност ще го направим и догодина. Ще увеличим кръга от училища с поне още толкова, да не кажем и двойно. И догодина пак ще си направим такъв празник“, допълва Ясен Козев, председател на управителния съвет на „Музикаутор“.

На сцената пред геца и техните преподаватели излизат и изпълнителите Прея, Дара Екимова и Искрен Тончев-Искрата. Водещ на цялото събитие е телевизионният водещ Николаос Цитиридис. Сред медийните партньори на концерта са bTV Media Group и Българското национално радио.

София, 1 юни 2022 г. Момент от празничния концерт, организиран от „Музикаутор“ в Парк-театър „Борисова градина“.
Снимка: Минко Чернев, БТА

ВТОРО ИЗДАНИЕ

„СВЕТИЛНИК 2022/2023: КЪМ СВЕТЛИ БЪДНИНИ ВЪРВИМ!“

София, 6 октомври 2022 г. Иван Димитров, Евгения Друмева, Кристина Стоянова и Ясен Козев в училищната библиотека на 81-во СУ „Виктор Юго“, където се открива Второто издание на националната инициатива за създаване на химни за българските училища „Светилник“.
Снимка: Христо Касабов, БТА

„Във Второто издание на инициативата „Светилник“ 2022/2023 г. ще бъдат създадени и дарени химни на училища от шест общини: София, Кюстендил, Благоевград, Стара Загора, Карлово и Казанлък. Инициативата ще се състои от октомври 2022 до юни 2023 г. и е под мотото „Към светли бъднини вървим!“, казва Иван Димитров при представянето на кампанията на 6 октомври 2022 г. В столичното 81-во СУ „Виктор Юго“.

Новите химни, които ще останат за поколенията, се финансират от Културния фонд на „Музикаутор“, а УниКредит Булбанк ще е дарител на един от химните.

Композиторът и председател на Управителния съвет на „Музикаутор“ Ясен Козев казва, че от години му се иска да се създаде връзка между образованието и културата. Много се гордеем със „Светилник“ и се надяваме, че ще

имаме все повече съмишленици, за да може инициативата да се разширява. Като в бъдеще да може да има посещения в училищата и на представители на изкуството, с които децата да се срещат, изразява увереност Козев.

„Светилник“ се организира от „Музикаутор“ в партньорство с НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“, НМУ „Любомир Пипков“, БТА, БНР, bTV, „Балканика“, УниКредит Булбанк, Сдружение „Сцена музика“, „Филмаутор“, Асоциация на професионалните фотографи и други.

На 15 юни 2023 г. е съобщено, че Министерството на културата поема патронажа на инициативата „Светилник“. С този жест държавата признава каузата на „Музикаутор“ и партньорите на организацията – автори и композитори, да дарят с химни българските училища.

СУ „Екзарх Антим I“ – Казанлък

Христо Петков и Снежина Темелкова са включени в творческия екип, който отговаря за създаване на химна на Средно училище „Екзарх Антим I“.

София, 18 юни 2023 г. На тържествения концерт в Народния театър „Иван Вазов“ директорът на СУ „Екзарх Антим I“ Радиана Стефанова получава сертификат за новия химн на училището – „Аз избрах Антим“.

ОУ „Георги Курков“ – Казанлък

Химнът е поверен на Михаил Дончев и Яна Обретенова. На 15 септември 2023 г. Основно училище „Георги Курков“ посреща учебната година с новия си химн – „Училище, не ще те заменим“. Почти сто първокласници прекрочват прага му, а стотици гости се събрали в училищния двор, за да чуят първия звънец. Поздрав към всички ученици, към техните родители и към гостите в празничния ден отправя директорът на училището Сребра Касева. Тя изтъква, че този ден е един прекрасен празник, защото напомня, че учението трябва да се цени и да се чества.

София, 18 юни 2023 г. На тържествения концерт в Народния театър „Иван Вазов“ директорът на ОУ „Георги Курков“ Сребра Касева получава сертификат за химна „Училище, не ще те заменим“.

Снимка: Цветомир Петров, БТА

112-о ОУ „Стоян Заимов“ – София

Технологичната компания Dynato Software прави дарение от 9000 лева, с което да се финансира създаването на химна на столичното 112-о ОУ „Стоян Заимов“. Той е поверен на Илия Ангелов – автор на музика, Таня Бойчева – автор на текст, и Митко Гидишки – аранжиренти. Училищният колектив обосновава избора си, като с вълнение споделя впечатленията си от предложения химн: „Училищните символи са вплетени много оригинално и хармонично в текста, което дава уникалност на химна. Текстът внушава стремеж към познанието, приемственост и човешки добродетели“, казват организаторите на инициативата.

София, 18 юни 2023 г. На тържествения концерт в Народния театър „Иван Вазов“ директорът на 112-о ОУ „Стоян Заимов“ Жанета Бранкова със сертификата за химна „Да бъдеш човек“.

Снимка: Цветомир Петров, БТА

ППМГ „Гео Милев“ – Стара Загора

Химнът е дарение от една от най-големите банки в България – УниКредит Булбанк, първи дарител в рамките на кампанията „Светилник“, и за създаването му отговаря тандемът Станислав Събев и Илиана Събева. Целта на екипа е да допринесе за оформяне на естетическия вкус на децата и развитието на ценности като колективен дух, доверие, толерантност, вяра в успеха и активна гражданска позиция. Заради това, както и заради своя творчески ентузиазъм, „геомилевци“ избират именно тях, уточняват от „Музикаутор“.

София, 18 юни 2023 г. Генералният директор на БТА Кирил Вълчев връчва на директора на ППМГ „Гео Милев“ Мариета Петрова сертификат за химна „Горди наследници“.

Снимка: Цветомир Петров, БТА

ПМГ „Емануил Иванов“ – Кюстендил

Химнът на Природо-математическа гимназия „Проф. Емануил Иванов“ е възложен на Иван Любомуиров, Биляна Попова и Дончо Генов.

София, 18 юни 2023 г. Сертификат за химна на ПМГ „Емануил Иванов“ – „Училището – свят на вечен устрем“, е връчен на директора на училището Елена Стоилова.

Снимка: Цветомир Петров/БТА

2-ро ОУ „Димитър Благоев“ – Благоевград

Автори на химна са Ивайло Терзиев и Снежина Темелкова. „Този творчески екип участва за втора поредна година в инициативата „Светилник“ и заслужено беше избран отново заради своето професионално отношение и предложението за химн, което в най-голяма степен се доближава до идентичността на училището“, казват организаторите.

София, 18 юни 2023 г. Директорът на 2-ро ОУ „Димитър Благоев“ Милена Ковачева получава сертификат за химна „Благодарим ти, училище второ!“.

Снимка: Цветомир Петров/БТА

ТЪРЖЕСТВЕНИЯТ КОНЦЕРТ НА ВТОРОТО ИЗДАНИЕ НА „СВЕТИЛНИК“

На 18 юни 2023 г. инициативата „Светилник“ представя премиерно химните на седемте български училища на концерт в Народния театър „Иван Вазов“.

В концерта участва и Гвардейският представителен духов оркестър. Водещ на събитието е Мария Силвестър. На сцената излизат още Cool Den, Кай Орлинов и Дара.

Прочетен е поздравителен адрес от министъра на културата Кръстю Кръстев.

Във връчването на сертификати за химните се включват Хайгашог Агасян – композитор, Васил Василев – директор на Народния театър „Иван Вазов“, Иван Димитров – изпълнителен директор на „Музикаутор“, Кирил Вълчев – генерален директор на БТА, доц. д-р Елена Тренчева – декан на факултет „Екрани изкуства“, НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“, Милен Митев – генерален директор на БНР, и заместник-министърът на културата Виктор Стоянов.

Кирил Вълчев припомня, че БТА от първия ден подкрепя „Музикаутор“ в инициативата „Светилник“. Той отбелязва, че първият, използвал думата „химн“, е поетът Омир в Древна Гърция – песен във възхва-

ла на боговете. „Християните влагат същото значение – песен за възвисяване и прослава на Бога.“ От XVIII век с химни започват да се прославят гържавите. „После на различни места се появяват химни на университети и училища – в българските земи първите са в град Елена в средата на XIX век“, казва още Кирил Вълчев и посочва, че българите имаме нещо повече – химн за знанието, за просветата, който е химн на всички училища, всеучилищен химн – песента „Върви, народе възродени“ по стихове на Стоян Михайловски и музика на Панайот Пипков, която за първи път е изпълнена в училището в Ловеч на 11 май 1901 г.

Според Кирил Вълчев училищните химни са най-красивите символи на себепредставяне на народа ни, защото са повече от възхвала на знанието, в което е вълпътена Божията премъдрост, повече от благодарност към просветителите и повече от молба за приемственост в познанието – те са израз на самоуважение, на гордост, на принадлежност към една общност от хора, обединени от знанието и благословени за това от Бог.

София, 18 юни 2023 г. Инициативата „Светилник“ представя премиерно химните от второто си издание на концерт в Народния театър „Иван Вазов“. Специални гости на концерта са представители на всички партньори на инициативата. Тази година в подкрепа на нейното дело застава Министерството на културата в партньорство с Народния театър „Иван Вазов“, а концертът е включен в Календара на културните събития на Столична община за 2023 г. и получи нейната финансова подкрепа. Партньори във Второто издание на „Светилник“ са още БТА, БНР, БТВ Медиа Груп, сдруженията „Филмаутор“ и „Артистаутор“, Асоциацията на професионалните фотографи, Алиансът за развитие на творческите сили (АРТС), Сдружение „Сцена Музика“, „Вирджиния ревърс“ и телевизия „Балканика“.

Снимка: Цветомир Петров, БТА

ТРЕТО ИЗДАНИЕ

„СВЕТИЛНИК 2023/2024: И МОЙТЕ ПЕСНИ ВСЕ ШЕ СЕ ЧЕТАТ!“

София, 1 октомври 2023 г. Изпълнителният директор на „Музикаутор“ Иван Димитров в зала „Максим“ на БТА, където се обявява началото на третото издание на инициативата за създаване на училищни химни „Светилник“. Снимка: Минко Чернев, БТА

През 2023 г. началото на третото издание на инициативата „Светилник 2023/2024: И моите песни все ще се четат“, което се провежда под патронажа на Министерството на културата и на Министерството на образованието и науката, е дадено на Международния ден на музиката – 1 октомври. Официална церемония в зала „Максим“ на БТА започва с изпълнение на химна на Природо-математическата гимназия „Проф. Емануил Иванов“ в Кюстендил, създаден в рамките на „Светилник“.

На събитието са обявени осем общини, в които ще стартират конкурси за нови училищни химни в рамките на „Светилник“ – Бургас, Варна, Велико Търново, Русе, Сандански, Сливен, София и Ямбол.

„Търсихме вдъхновение в литературата на Иван Вазов. Тази поема е написана преди 110 години“, казва изпълнителният директор на „Музикаутор“ Иван Димитров относно слогана на инициативата „И моите песни все ще се четат“. Според него тези думи дават самочувствие, че ще имат отражение и в бъдеще.

„Шом с музика се храни любовта, свирете!“, с тези думи от „Дванадесета нощ“ на Шекспир зам. генералният директор на БТА Евгения Друмева обобщава важността на инициативата. Според нея образованието винаги е било ценност за българите. „Училището не е просто място, където се усвояват нови знания, то е и място, където децата тръгват към своите мечти“, отбелязва тя и подчертава, че химнът не е обикновена песен, а помага за изграждането на общност.

„Музиката е изкуство, което говори на всеки от нас, без значение дали разбира езика, на който е написан текста. Музиката ни докосва по-дълбоко от нивото, на което разбираме езика с ума си – казва Милен Митев, генерален директор на БНР. – Красивото на тази инициатива е, освен че се използват средствата на музиката, тя обръща внимание на децата и на образованието“, посочва той и допълва – най-красивото в тази инициатива е, че е устойчива.

София, 22 юни 2024 г. 75-о ОУ „Тодор Каблешков“ получава сертификата за своя нов химн в рамките на тържествения концерт на сцената на Народния театър „Иван Вазов“.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

75-о основно училище „Тодор Каблешков“ – София

Автор на музиката и текста на новия химн е Юлиян Слабаков, а на аранжирката Васил Делиев. Освен учителката по музика – Людмила Стоянова, в процеса на създаването му се включва и Виолета Бимбова Туфан – преподавател по география и икономика в училището от 15 години. „Съставът на творческия екип беше избран по деликатен начин. Първо, нашето училище имаше посещение в Израел. Там силно впечатление ми направи, че химнът на училището е направен между учители и ученици. Аз реших, че наистина ще бъде много интересно да има въпрос и отговор, защото и самата музика беше създадена така, че да позволи това, и се получи наистина много интересно“, споделя Людмила Стоянова. Идеята на ръководството на училището е чрез новия химн да се покаже разнообразието от дейности в него, атмосферата по време на учебния процес и отношенията на приятелство и доверие между учители и ученици.

119-о средно училище „Академик Михаил Арнаудов“ – София

Автор на музиката и аранжирката на химна е Ясен Козев, а автор на текст – Гергана Турийска. Зам.-директор на училището Симеон Ангелов разказва, че преди години то е имало свой химн, който вече не е актуален и затова започват да търсят варианти, за да създадат свой химн. Кандидатстват две поредни години в инициативата „Светилник“. Втората получават одобрение. Преподавателката по музика Диана Николова разказва, че сегашната им идея е да създадат песен, която отразява цялото присъствие на едно дете в училище – от неговото постъпване до неговото излизане. „Всичко, което му се случва – приятелствата, трудностите, които ще преодолее, опитът, който ще натрупа. И всъщност това е един разказ за тези 12 години и за всичко, което ще ги чака след тези 12 години“, споделя тя.

София, 22 юни 2024 г. На сцената на Народния театър „Иван Вазов“ Ясен Козев връчва сертификата на 119-о средно училище „Академик Михаил Арнаудов“.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Второ основно училище „Христо Смирненски“ – Сангански

„Училището е създадено през учебната 1957/58 г. и до момента не е имало собствен химн“, разказва директорът Димитрина Лалева. Тя посочва, че химнът за всяко училище е нещо индивидуално, нещо, което създава идентичност и го свързва с живота в училище. „Според нас всяко училище би трябвало да има собствен химн, с който да се индивидуализира“, казва тя. Текстът на химна е създаден от Живко Колев, а музиката е на Светослав Лобошки. „Имаме вокална група, пак по проект „Заедно в изкуствата и спорта“, с ръководител Елица Венетова, която подготви някои от децата, преподавателят Чаушеев също подготви няколко от децата и аз подготвих едно детенце, което знам, че пее много хубаво, разказва Магдалена Танчева – учител по музика в училището.

София, 22 юни 2024 г. На концерта в Народния театър „Иван Вазов“ генералният директор на БТА Кирил Вълчев връчва сертификата на Димитрина Лалева, директор на Второ ОУ „Христо Смирненски“.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Средно училище с преподаване на немски език „Фридрих Шилер“ – Русе

Текстът на химна „Мисли, мечтай, откривай!“ е написан от дванадесетокласника в русенското учебно заведение Ивелин Крумов. Музиката е на Биляна Чокоева-Ангелова, а аранжирката е на Георги Цветков. „През годините поетапно изработихме свои лого, девиз и знаме на училището. За да имаме цялата символика и да можем още по-обстойно да представяме нашата общност, ни беше важно да имаме и химн на училището. Във връзка със 140 години от създаването на старото Дойче шуле трябваше да създадем химн. Заедно с училищното настоятелство и с ученическия парламент обявихме конкурс сред нашите бивши и настоящи ученици за написването на текст. Имаше различни текстове, а журито излъчи текста на Ивелин Крумов“, разказва директорът на училището Искра Иванова. В следващата стъпка – написване на музиката и аранжирката, на помощ идва инициативата „Светилник“.

София, 22 юни 2024 г. Програмният директор на БНТ Валя Гиздарска връчва сертификата на Средно училище с преподаване на немски език „Фридрих Шилер“ по време на тържествения концерт на сцената на Народния театър „Иван Вазов“.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Средно училище за хуманитарни науки и изкуства „Константин Преславски“ – Варна

Текстът на химна е на Иван Тенев, а музиката е на Иван Кръстев. Песента е избрана от екипа между четири предложения, в написването ѝ се включва и един от преподавателите. По думите на директора на училището Емил Груев в химна са изразени важните за тях послания, присъства слоганът „Градим светове“, както и думите музика, слово, образ и танц, представящи специалностите, които се изучават в гимназията. Варненското училище участва в инициативата „Светилник“, защото няма „жив“ химн. Предшният е бил създаден от преподавател в гимназията и изпълняван от училищния хор, но от десетина години е останал в архива, тъй като няма школуван състав, който да го пее.

София, 22 юни 2024 г. На сцената на Народния театър „Иван Вазов“ актьорът Пенко Господинов връчва сертификата на Средно училище за хуманитарни науки и изкуства „Константин Преславски“.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Средно училище „Йордан Йовков“ – Бургас

„Наша много отдавнашна мечта беше да имаме химн на училището – песен, която да обединява ученици, учители и родители. Песен, която да пеем заедно по празници, на тържества, на спортни мероприятия“, казва директорът на учебното заведение Калина Пенева. Според нея интересната част от работата по проекта започва след одобрението за участие в инициативата на „Музикаутор“. Първото, което получават, са пет авторски предложения за химн. От екипа на училището се спират на песен по музика и аранжирката на Деян Павлов и текст на Мила Павлова, които също са от морския град. Тяхното предложение се доближава най-близо до училището и в него има онова, което се стремим да покажем с химна – целият екип на школото иска децата да са щастливи, спокойни, да се чувстват добре и всеки да се развива със своите най-силни страни.

София, 22 юни 2024 г. На концерта в Народния театър „Иван Вазов“ директорът на „Музикаутор“ Иван Димитров връчва сертификата на Средно училище „Йордан Йовков“.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Основно училище „Христо Ботев“ – Сливен

В училището се обучават 540 ученици от 1-ви до 7-и клас, освен емблема и униформи, цялостният облик на учебното заведение ще бъде завършен и с химн, казва директорът Денко Делчев. „Предложиха ни три варианта, като единият от тях за мен беше наистина химн, който по подобие на националния химн обрисова нашата страна с нейните прелести и красоти. Така и химнът, създаден от композитора Ради Радев по текст на Марио Ланджев обрисова картината на нашето училище. В този кратък текст го има нашия град Сливен, нашия квартал „Клуцохор“, къщата на Хаджи Димитър, поета Христо Ботев и училището. Благодарим на авторите, които направиха този продукт. Те наистина успяха да пресъздадат атмосферата, историята, същността на основно училище „Христо Ботев“, допълва директорът.

София, 22 юни 2024 г. По време на тържествения концерт в Народния театър „Иван Вазов“ генералният директор на БНР Милен Митев връчва сертификата на Основно училище „Христо Ботев“.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Езикова гимназия „Васил Карагьозов“ – Ямбол

Чувство на принадлежност, единение, гордост – така в ямболската гимназия приемат първия химн в над 70-годишната история на училището. Негов автор на музиката и аранжирента е Димитър Гетов, а текстът е дело на Живко Колев. „Ямболската езикова гимназия има своите дългогодишни традиции и емблеми. Сред тях е и клетвата, която полагат новопостъпилите осмокласници. Химнът обаче вече придава пълна завършеност на училищните традиции и дух“, казва директорът на гимназията Галя Дончева. Според нея това е съпричастност, усещане за общност, сплотеност и придържане към изконните български традиции, които учениците да пазят в себе си и след като завършат гимназията, независимо къде по света ще ги отведе пътят им.

София, 22 юни 2024 г. Енчо Керязов връчва сертификата на Езикова гимназия „Васил Карагьозов“ по време на тържествения концерт на сцената на Народния театър „Иван Вазов“.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

София, 22 юни 2024 г. „Светилник“, националната инициатива на „Музикаутор“, която има за цел даряване на химни на български училища, представя премиерно химните от тази година на сцената на Народния театър „Иван Вазов“, като събира всички осем училища от България, които участват в проекта.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

ТЪРЖЕСТВЕНИЯТ КОНЦЕРТ НА ТРЕТОТО ИЗДАНИЕ НА „СВЕТИЛНИК“

На 22 юни 2024 г. учениците от осемте български училища финалисти в третото издание на инициативата изпълняват новите си химни в Народния театър в София. На празничния концерт за малки и големи „Светилник“ премиерно са представени и създадените видеоклипове към тях с участието на ученици и учители.

Изпълнителният директор на „Музикаутор“ Иван Димитров заявява, че за екипа на организацията този ден е „като розобер, защото виждаме и чуваме пълното проявление на изкуството на музиката. „Светилник“ е програма, която цели да вдъхнови човешкото взаимодействие и да подчертае важността на другия, да носи радост, щастие за всички“. „Вярвам, че това, което правим, има бъдеще. Музиката обединява“, споделя още той.

„Вярвам, че в това, което прави „Музикаутор“, има огромен смисъл. Виждам залата на Народния театър всяка година все по-пълна. Това значи, че светлината се разгръща все по-силно“, казва генералния директор на БНР Милен Митев.

София, 22 юни 2024 г. Момент от концерта на сцената на Народния театър „Иван Вазов“, с който завършва третото издание на „Светилник“. Инициативата е насочена основно към творчество, култура, образование, деца, учители и родители.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

София, 22 юни 2024 г. Участниците в тържествения концерт на третото издание на „Светилник“ си правят обща снимка пред сградата на Народния театър „Иван Вазов“.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Генералният директор на БТА Кирил Вълчев приветства „Музикаутор“ за инициативата, благодарение на която в бъдеще „всеки от днешните българи да може да каже „моите песни все ще се четат“.

ЧЕТВЪРТО ИЗДАНИЕ „СВЕТИЛНИК: 2024/2025: МУЗИКА – ЛЪЧИ!“

София, 1 октомври 2024 г. Четвъртото издание на инициативата за даряване на училищни химни „Светилник“ се открива на 1 октомври, Световния ден на музиката, в Централни хали.
Снимка: Милена Стойкова, БТА

Десет училища ще получат химн в рамките на четвъртото издание на инициативата „Светилник“, чието начало е дадено на 1 октомври 2024 г. Учебните заведения е предвидено да са в градовете Бургас, Велико Търново, Видин, Добрич, Пловдив, Смолян, София и Хасково.

„Досега „Светилник“ успя да стигне до 21 училища в 12 града в България, 1305 учители и над 15 000 ученици. Нашата заявка да продължаваме напред до голяма степен е мотивирана от успеха ни досега“, казва Иван Димитров, изпълнителен директор на „Музикаутор“. И допълва, че Министерството на образованието и науката е патрон на инициативата.

Според Евгения Друмева, заместник генерален директор на БТА, благодарение на инициативата все повече деца и творци са привлечени от ценности като приятелството и усмивката. „Това, което като човек от медия виждам отстрани за тези три години, е, че инициативата има развитие“, отбелязва тя. Според нея всяко училище, което получава химн, получава още една възможност за изграждане на общност около ценности. „В днешно време, когато младите хора трябва да се справят с толкова много предизвикателства, това е наистина нещо много ценно“, казва още Друмева.

Генералният директор на БНР Милен Митев отбелязва, че радиото е културният институт в България, който е най-тясно свързан с химните като цяло. „Всеки ден в полунощ от програмите на БНР се чува химнът на Република България в изпълнение на нашия симфоничен оркестър и смесен хор. Детската ни радиохор пък многократно е изпълнявал химна на Европа на много мероприятия – национални и международни“, посочва Митев.

Той пожелава на авторите, които ще участват в четвъртото издание на „Светилник“, да създадат още химни, които да обединяват не само учениците от училищата, но и всички, които ще имат щастието да ги чуят.

„Много се радвам, че „Светилник“ ни напомня колко отговорни трябва да бъдем. „Музикаутор“ – към авторите, нашите студенти – да бъдат наясно, че когато си артист, когато създаваш нещо, което общува с хората, ти имаш и социална отговорност. И тези химни са един от първите проекти с такава социална значимост, с които те се сблъскват и които им го напомнят. И е много важно да ги обучаваме в това“, отбелязва д-р Мартин Геновски, преподавател по „Филмова и телевизионна режисура“ и „Актьорство в екранните изкуства“ в НАТФИЗ, откъдето студенти режисират музикални видеоклипове към създадените химни.

Надежда Захариева, която е сред създателите на химна на 81-во СУ „Виктор Юго“, казва, че за нея е огромна отговорност да пише за млади хора. „Когато за първи път посетихме ръководството на училището, помолих да присъствам в учебния процес, да видя как учат децата. Завидях на днешните деца конкретно в това училище. Бях във втори и в девети клас. Попих атмосферата“, разказва тя. Поетесата отбелязва, че човек не пише за себе си и когато се пишат стихове за песен, човек трябва да знае за кого пише и влиза в роля. „Тоест аз най-напред се опитвах да се вдетиня, но не в пълния смисъл на думата“, казва тя. Допълва, че това връщане в миналото е съчетала с днешните си знания и за това кой е Виктор Юго, и за това каква е целта на училището.

София, 4 октомври 2025 г. Директорът на Средно училище „Епископ Константин Преславски“ в Бургас Мартин Илиев и генералният директор на БНР Милен Митев на тържествения концерт в Народния театър „Иван Вазов“.
Снимка: Никола Узунов, БТА

Професионална гимназия по туризъм „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас

„Липсваше ни химн, който да идентифицира нашата уникалност. Искахме песен и послание, които да отличават гимназията от останалите професионални училища“, казва зам-директорът Венета Иванова. Благодарение на националната инициатива „Светилник“ гимназията за първи път ще има свой химн. По думите ѝ училището е получило пет предложения, а комисия е избрала единодушно най-подходящото. „Съобразихме се и с желанията на учениците – да звучи модерно и съвременно, но и да съдържа нашето мото: „Училището, което събъдва мечти“, допълва тя. Музикалният педагог и ръководител на вокалната група „Карамел“, участвала в запис и видеоклипа към песента, Еожени Бедросян-Иванова допълва, че именно участието на учениците вдъхновява създаването на химна. „Музиката носи не само вокално удоволствие, а и емоции, свързани с щастие“, отбелязва тя.

София, 4 октомври 2025 г. Директорът на Основно училище „Петко Рачев Славейков“ Данка Борисова получава сертификат за химна на училището по време на тържествения концерт в Народния театър „Иван Вазов“.
Снимка: Никола Узунов, БТА

Средно училище „Епископ Константин Преславски“ – Бургас

„Смятаме, че всяко училище трябва да има свои символи. Започнахме с униформа, знаме, цветове и училищни талисмани, а сега химнът придава завършен вид на нашата идентичност“, казва директорът Мартин Илиев. За първи път в историята си училището, което тази година отбелязва своя 50-годишен юбилей, посреща учениците си с надпис „Да се почувстваме у дома!“ и с химн, създаден в рамките на националната инициатива „Светилник“. По думите на директора песента носи послание за радостта от ученето и за вярата, че заедно – родители, учители и ученици, могат да постигнат повече. „Така претворяваме и девиза „Съединението прави силата“, подчертава Илиев. Според него създаването на химна е естествено продължение на цялостната стратегия за изграждане на училищната общност.

София, 4 октомври 2025 г. Композиторът и един от Върховните на „Светилник“ Хайгашош Агасян връчва сертификата за новия химн на Венета Иванова, зам-директор на Професионалната гимназия по туризъм „Проф. д-р Асен Златаров“ в Бургас по време на концерт в Народния театър „Иван Вазов“.
Снимка: архив „Музикаутор“, фотограф: Лилия Йотова

Основно училище „Петко Рачов Славейков“ – Велико Търново

Българският изпълнител Илия Ангелов е композитор на новия химн на училището, озаглавен „Училище мое“, разказва музикалният педагог и координатор на проекта в учебната институция Диана Денчева. Химнът е създаден през изминалата учебна година и е реализиран благодарение на четвъртото издание на инициативата „Светилник“. От предложените демоверсии училището във Велико Търново избира този на Илия Ангелов, познат както от самостоятелната си кариера на изпълнител, композитор, аранжор и китарист, така и като част от група „Диана експрес“. Автор на текста е Таня Бойчева, а аранжиранието е дело на Митко Гидишки. Химнът се изпълнява от ученици от начален етап на обучение в училището, повечето от които не се занимават с музика или пеене.

Основно училище „Д-р Петър Берон“ – Пловдив

Директорът на училището Стефан Кичуков споделя, че от няколко години имат голям интерес да се включат в инициативата „Светилник“, защото знаят от свои колеги, че това е прекрасен начин всяко училище в България да получи свой училищен химн, написан от някои от най-добрите автори на текст и музика в България. В годината, в която училището отбелязва 100 години от създаването си, то е одобрено и получава пет предложения – кое от кое по-добро, но се спират на варианта, който според тях най-добре описва философията, преподавана в училището. Автор на текста е Снежина Темелкова, а музиката е на Ивайло Терзиев. Химнът „Нашето училище“ е представен за първи път на 15 септември. Той ще бъде изпълнен и на 29 октомври, когато училището тържествено ще отбележи своя 100-годишен юбилей.

София, 4 октомври 2025 г. На концерт в Народния театър „Иван Вазов“ генералният директор на БТА Кирил Вълчев връчва сертификата от четвъртото издание на „Светилник“ на директора на Основното училище „Д-р Петър Берон“ в Пловдив Стефан Кичуков.
Снимка: Никола Узунов, БТА

Основно училище „Гео Милев“ – село Белозем, Пловдив

Този година училището отбелязва 180 години от създаването си, 130 години от рождението на патрона на училището Гео Милев и 100 години от неговата смърт. Това са значими годишнини, които изискват сериозна подготовка и множество инициативи. Наред със създаването на книга с най-добрите произведения на децата от последните 10 години и изграждането на барелеф на Гео Милев бяха направени и редица подобрения в училището. „Това, което ни липсваше, беше училищният химн – нещо, за което отдавна мечтаем – споделя директорът Диана Генова. – Получихме седем предложения – изключително добри както като текст, така и като музика, но най-много ни допаднаха текстът на Снежина Темелкова и музиката на Христо Петков. Свързахме се с творческия екип и заедно дописахме част от текста. Смятаме, че това е химнът, който най-много отговаря на същността на нашето училище“, казва още директорът.

София, 4 октомври 2025 г. В Народния театър „Иван Вазов“ Диана Генова, директорът на Основно училище „Гео Милев“ – село Белозем, получава сертификата за новия химн на училището.
Снимка: Никола Узунов, БТА

Профилирана природо-математическа гимназия „Васил Левски“ – Смолян

„Имахме възможност да получим 10 варианта за училищен химн, създадени от композитори и текстописци“, разказва директорът Мария Илиева. След като вариантите пристигат в гимназията, е проведено проучване сред ученици и преподаватели. На първо място е класирана творбата „Времето е в нас и новото време сме ние“ в изпълнение на Орлин Горанов. Текстът е на Снежина Темелкова, а музиката и аранжираният – на Ивайло Терзиев. В работата с учениците, които сформират училищния хор, се включва и музикалният педагог Светла Георгиевска. В певческата група участват 18 ученици от различни класове, които с голяма радост приемат задачата да се включат в изпълнението на химна.

София, 4 октомври 2025 г. Гергана Турийска, член на „Музикаутор“ и създател на проекта „Пощенска кутия за приказки“ връчва сертификата за новия химн на Мария Илиева, директор на Профилираната природо-математическа гимназия „Васил Левски“ в Смолян по време на концерт в Народния театър „Иван Вазов“.
Снимка: архив „Музикаутор“, фотограф: Лилия Йотова

17-о средно училище „Дамян Груев“ – София

„През последните години се стремим да направим училището ни по-приятливо, а създаването на училищния химн е символ, който обединява ученици, експерти и учители“, заявява заместник-директорът и координатор на проекта Юлиян Ризов. Химнът е създаден от творчески екип, предложил вариант, съобразен с очакванията на училището. „Спряхме се на най-добрия екип, който създаде един тържествен химн, изпълнен с патриотизъм и красиви музикални елементи“, отбелязва Ризов. Автор на текста е Костадин Филипов, музиката е на Иван Кръстев, а аранжираният – на Георги Цветков.

София, 4 октомври 2025 г. На концерт в Народния театър „Иван Вазов“ директорът на 17-о средно училище „Дамян Груев“ Калина Караянева-Аврамова получава сертификата за химна на училището.
Снимка: Никола Узунов, БТА

58-о основно училище „Сергей Румянцев“ – София

„Идеята за училищен химн е доста стара. Година преди да участваме в инициативата, опитахме с колежка, която вече не е част от нашия екип, сами да създадем такъв“, разказа пред БТА началният учител и координатор на проекта Ирина Ценкова.

Автор на текста и музиката на новия химн, част от инициативата на „Светилник“, е композиторът и текстописец Огнян Георгиев.

„Химнът по принцип е песен, която възхвалява. В нашите представи той трябваше да бъде стойностна, лесно запевана и лесно запомняща се песен, която да остане в годините, докато съществува училището“, обяснява зам.-директорът и учител по музика Мария Елмазова. Тя допълва, че с разрешение от „Музикаутор“ химнът вече е бил изпълняван по време на откриването на учебната година и по случай 110-годишнината на училището. „Химнът беше възприет много положително и веднага бе залят от учениците“, казва още Елмазова.

София, 4 октомври 2025 г. На концерт в Народния театър „Иван Вазов“ Цветелина Веселинова, директор на 58-о Основно училище „Сергей Румянцев“ в София, получава сертификата за новия химн на училището.
Снимка: архив „Музикаутор“, фотограф: Лилия Йотова

79-о средно училище „Индира Ганди“ – София

„Мечтата да имаме химн на училището е доста отдавна, затова бяхме изключително развълнувани, когато бяхме одобрени по проекта и по инициативата „Светилник“, казва пред БТА зам.-директорът по учебната дейност Евелина Иванова.

Изборът на химна е бил продължителен творчески процес, в който са участвали ученици, представители на ученическия парламент и учители. „Решението беше всеобщо одобрение на текста и музиката, които в крайна сметка се превърнаха в нашия химн“, отбелязва заместник-директорът. Автор на музиката е Хайгашод Агасян, а на текста – Татяна Йотова. Учителят по музика и ръководител на Вокалната група към училището Пламена Златева казва, че посланието на химна е наистина страхотно. „Ние представяме нашето бъдеще, бъдещето на децата, нашата връзка с Индия, тъй като сме единственото училище, в което имаме връзка с индийското посолство у нас“, посочва тя.

София, 4 октомври 2025 г. Ренета Димитрова, директор на 79-о средно училище „Индира Ганди“, получава сертификата за новия химн на училището по време на тържествения концерт в Народния театър „Иван Вазов“.
Снимка: Никола Узунов, БТА

Средно училище „Св. Климент Охридски“ – село Стамболово, Хасково

София, 4 октомври 2025 г. На концерт в Народния театър „Иван Вазов“ Атанаска Христозова, директор на Средно училище „Св. Климент Охридски“ в село Стамболово, Хасково, получава сертификат за новия химн на училището.

Снимка: архив „Музикаутор“; фотограф: Лилия Йотова

Композиторът Асен Драгнев и авторът на текстове Живко Колев са създателите на новия химн на училището. Координаторът по проекта старши учителят Кериме Мустафа разказва, че училището досега не е имало химн, а съществува от 174 години. Музикален директор на проекта е Николай Маждаров-Файчето. Химнът е със заглавие „Криле ни дай“ и е избран с гласуване от ученици и учители за сред общо четири демо версии на произведения, написани специално за училището. „Избрахме точно този вариант да бъде наш официален химн, защото текстът е много хубав, а децата споделиха, че мелодията им звучи най-бодро. И в крайна сметка той се хареса и със заглавието, символизиращо полета, който всеки млад човек очаква да има в живота си“, казва още Кериме Мустафа. Химнът се изпълнява от 12 деца от трети до шести клас.

София, 4 октомври 2025 г. Деветгодишният Стефан Иванов изпълнява на гайда химна на химните „Върви, народе възродени“ по време на тържествения концерт на „Светилник“ в Народния театър „Иван Вазов“.

Снимка: Никола Узунов, БТА

ТЪРЖЕСТВЕНИЯТ КОНЦЕРТ НА ЧЕТВЪРТТО ИЗДАНИЕ НА „СВЕТИЛНИК“

На 4 октомври 2025 г. ученици от десет български училища представят на тържествен концерт в Народния театър „Иван Вазов“ новите си училищни химни, изготвени в четвъртото издание на инициативата „Светилник“ на „Музикаутор“. Водещ на концерта е Прея.

„БТА участва заедно с „Музикаутор“ в инициативата „Светилник“ за даряване с химни българските училища от самото ѝ начало преди четири години. Агенцията я популяризира и разказва за всяко от училищата и за новите им химни“, припомня генералният директор на БТА Кирил Вълчев по време на концерта.

„Пожелавам на всички училища, които вече имат свой химн, да бъдат винаги силна и обединена общност – на можещи ученици и на вярващи в техните възможности учители“, казва генералният директор на БНР Милен Митев.

„Кампанията за създаването на училищните химни „Светилник“ започва преди четири години и се случва заедно с партньорите ни“, отбеляз-

София, 4 октомври 2025 г. Момент от концерта по случай четвъртото издание на националната инициатива „Светилник 2024/2025: Музика – лъчи!“.

Снимка: Никола Узунов, БТА

ва Иван Димитров, изпълнителен директор на „Музикаутор“. Той връчва и сертификатите за участие на директорите на училищата, които създават свои химни в четвъртото издание на инициативата „Светилник“.

София, 4 октомври 2025 г. Обща снимка на участниците в тържествения концерт на четвъртото издание на „Светилник“, който се провежда в Народния театър „Иван Вазов“.

Снимка: Никола Узунов БТА

ПЕТО ИЗДАНИЕ

„СВЕТИЛНИК 2025/2026: ЧЕ КАКВО БЕЗ ПЕСЕН Е СВЕТЪТ“

Петото издание на инициативата „Светилник“ е открито на 3 ноември на сцена „Централни хали“ в София. То е под наслова „Че какво без песен е светът“ – послание, вдъхновено от поезията на Дамян Дамянов.

„Инициативата „Светилник“ има потенциал да се разрасне извън границите на страната – казва изпълнителният директор на „Музикаутор“ Иван Димитров при откриването на петото издание. – Инициативата има възможност да излезе и в чужбина, защото нашата партньорска организация от Словакия проявява интерес и прави проучвания в момента със своите национални медии да взаимодействат. Ако се случи, ние ще бъдем изключително щастливи“, допълва той и подчертава, че инициативата не само насърчава творчеството, но и създава културни мостове между общностите.

Димитров съобщава, че проектът има амбицията да достигне и до българските деца в Бесарабия. „Аз имам мечта – да се опитаме да подпомогнем създаването на химн в Бесарабия, защото там също живеят и учат български деца. Те също имат нужда от химн, особено в момента“, казва той.

„Българската телеграфна агенция ще подкрепи „Музикаутор“ за създаването на химни на български училища и в чужбина“, заявява генералният директор на агенцията Кирил Вълчев. Той припомня, че в Одеска област живеят към 150-160 хиляди българи по официалните преброявания от 2001 година. Има градове като Болград, които са почти изцяло само с българско население. „Всъщност Болградската гимназия, което е едно от най-старите български училища извън пределите на България, от 1858 година си има химн“, посочва той и допълва, че българските училищата в чужбина, финансирани от държавата ни, са достигали до 400 и това дава възможност инициативата „Светилник“ да прерасне в международна.

„Когато тази инициатива започна, още от самото начало ми направи огромно впечатление ентусиазмът, който Иван Димитров вложи в нея. Той е двигателят на „Светилник“ и причината вече пета година инициативата да се развива и да има все повече партньори“, казва генералният директор на БНР Милен Митев и изразява надежда радиото да участва активно в бъдещето на инициативата. „Имаме шест музикални състава и два детски хора – Детския радиохор и Вокална група „Радиодеца“, и ще се радвам, ако в бъдеще участват в създаването на новите училищни

София, 3 ноември 2025 г. В Централни хали стартира петото издание на инициативата „Светилник 2025/2026: „Че какво без песен е светът“. Част от събитието са композиторът Минко Ламбов, зам.-директорът на 79-о средно училище „Индира Ганди“ Ивелина Иванова, зам.-директорът 17-о Средно училище „Дамян Груев“ Юлиан Ризов, изпълнителният директор на „Музикаутор“ Иван Димитров, генералният директор на БТА Кирил Вълчев, генералният директор на БНР Милен Митев, зам.-директорът на 112-ро основно училище „Стоян Заимов“ Светослава Соколова и композиторът Хайгашод Агасян. Снимка: Владимир Шоков, БТА

химни“, посочва той.

„Свещената връзка между поезията и музиката е водеща за успеха на училищните химни в инициативата „Светилник“, казва композиторът Хайгашод Агасян и подчертава, че химните, създадени в рамките на проекта, съчетават поезия и музика по начин, който е близък до съвременното поколение. „Не са вече маршови песни. Амалгамата между качествената поезия и музиката е това, което кара децата да пеят с емоция“, казва той. Композиторът приветства и намерението на инициативата да обхване българските училища по света. „Има български островчета по целия свят – Чикаго, Ню Йорк, Братислава, Виена, Мадрид. Коренно аплодирам тази идея, защото музиката е спасение за душата“, обяснява Агасян. Композиторът и аранжор Минко Ламбов, който участва в инициативата за втора поредна година, подчертава, че проектът дава на учениците усещане за принадлежност и идентичност. „Всеки химн наистина дава принадлежност на децата към тяхното училище. Те се идентифицират с песента, а тя има съвсем друго значение от всяка обикновена песен“, казва той. Ламбов отбелязва, че вижда силен елемент на обединеност в инициативата и предлага в бъдеще в концертите на „Светилник“ да се включат Биг бендът и симфоничният оркестър на Българското национално радио.

ОДОБРЕНИТЕ КАНДИДАТИ И ТВОРЧЕСКИТЕ ЕКИПИ В ПЕТОТО ИЗДАНИЕ НА „СВЕТИЛНИК“

На 26 януари организаторите на националната инициатива „Светилник 2025/2026“ обявяват творческите екипи, които ще създадат химни за осем училища в страната и за първи път за българско училище извън България.

Петото издание на инициативата „Светилник 2025/2026: Че какво без песен е светът“ отбелязва рекорден брой кандидатури, подгледени от областите Благоевград, Коприувица, Костинброд, Разлог, Самоков и София. За първи път „Светилник“ излиза извън границите на страната, за да подари училищен химн на българско училище в Бесарабия, Украйна – Болградската гимназия „Георги Сава Раковски“. Основната кауза на Болградската гимназия, посочена в анкетата за кандидатстване, е съхраняването на българския език, култура и традиции в Бесарабия и Украйна. Училището подчертава, че реализира тази мисия чрез участие в културни и фолклорни събития, образователни инициативи, програми за патриотично възпитание и благотворителни кампании.

Нов акцент в инициативата „Светилник“ е включването на творческо училище – Националното училище за музикално и сценично изкуство „Проф. Панчо Владигеров“ в Бургас.

Творческите екипи, избрани в петото издание, са: за 11-о ОУ „Христо Ботев“, Благоевград – автор на музиката и аранжирката Христо Петков, автор на текста Снежина Темелкова; за СУ „Любен Каравелов“, Коприувица – автор на музиката и аранжирката Симеон Венков, автор на текста Зарияна Венкова; за СУ „Д-р Петър Берон“, Костинброд – автор на музиката и аранжирката Светослав Лобошки, автор на текста Живко Колев. За ОУ „Неофит Рилски“, Община Разлог – автор на музиката и аранжирката Станислав Симеонов, автор на текста Аспарух Бойлов; за СУ „Отец Пауций“, Самоков – автор на музиката и текста Костагин Филипов, автор на аранжирката Георги Цветков; за 45-о ОУ „Константин Величков“, София – автор на музиката и текста Костагин Филипов, автор на аранжирката Георги Цветков. За 97-о СУ „Братя Миладинови“, София – автор на музиката и текста Венелина Миланова, автор на аранжирката Шерион Пилигов; за Болградската гимназия „Георги Сава Раковски“, Болград, Украйна – автор на музиката и аранжирката Ивайло Терзиев, автор на текста Ирина Декова.

НОВИЯТ ХИМН НА БОЛГРАДСКАТА ГИМНАЗИЯ

Ученици от Болградската гимназия „Георги Стойков Раковски“ в Украйна представят на 14 април новия химн на учебното заведение във файла на училището по време на тържествата по случай патронния празник и 205-ата годишнина от рождението на Георги Раковски.

По време на представянето изпълнителният директор на сдружение „Музикаутор“ Иван Димитров отправя покана към ръководството и учениците на гимназията да представят химна и в София на 20 юни на сцената на Народния театър „Иван Вазов“.

Директорът на Болградската гимназия Снежана Скорич благодари за поканата и изразява надеж-

Болград, 14 април 2026 г. Директорът на Болградската гимназия „Г. С. Раковски“ Снежана Скорич. Снимка: Христо Касабов, БТА

Болград, 14 април 2026 г. Изпълнителният директор на „Музикаутор“ Иван Димитров в Болградската гимназия „Г. С. Раковски“.
Снимка: Христо Касабов, БТА

да да бъде възстановена традицията за работа на делегирани преподаватели от България. По думите ѝ от няколко години в училището няма такива преподаватели, а тяхното присъствие би позволило на учениците да развиват дейнос-

Болград, 14 април 2026 г. Звукозаписът на новия училищен химн на Болградската гимназия „Г. С. Раковски“ е направен от ръководителя на звукозаписното студио „Фифт Дигри Сайд“ Николай Маджаров по време на тържествата по повод патронния празник на учебното заведение и 205-ата годишнина от рождението на Георги Раковски.
Снимка: Валерия Скорич, БТА

Болград, 14 април 2026 г. В Болградската гимназия „Г. С. Раковски“ се честват 205 години от рождението на патрона на учебното заведение – Георги Раковски. По време на събитието е представен химнът „Напред, наша Болградска гимназия!“. Сред присъстващите са генералният директор на БТА Кирил Вълчев и изпълнителният директор на „Музикаутор“ Иван Димитров.
Снимка: Христо Касабов, БТА

ти, свързани с българската култура, включително пеене и танци.

„Мечтаем тази традиция да се възстанови, за да може децата да продължат да се занимават с български песни и танци“, казва Скорич.

„Радвам се, че инициативата „Светилник“ – кампании за създаване на училищни химни, вече достига до 40 български училища. Близко 31 000 деца вече имат свои химни, а Болградската гимназия е сред тази общност“, казва изпълнителният директор на сдружение „Музикаутор“ Иван Димитров и допълва, че по този начин се свързваме – гледаме към традицията, но работим и за бъдещето. Свързваме се чрез положителни инициативи и общи каузи.

„Това място е впечатляващо като атмосфера и като дух. Първото, което си помислих, беше, че има причина тук нещата да се случват по този начин“, заявява Димитров.

„Ентузиазмът и пламъкът на децата не може да се заменят с нищо – това е най-ценното, което получихме от тях“, казва ръководителят на звукозаписното студио „Фифт Дигри Сайд“ Николай Маджаров по повод звукозаписа на новия химн на Болградската гимназия „Георги Стойков Раковски“. Той подчертава, че изборът на Болградската гимназия е бил естествен. „Това е средище на българщината от близо два века. Тук има хора с изключително силно българско самосъзнание и отношение към историята“, посочва Маджаров и добавя, че въпреки кратките срокове за подготовка учениците са се справили успешно. „Техническите неточности може да се коригират, но ентузиазмът, пламъкът в очите и желанието да пеят на езика на предците си не може да се създадат изкуствено“, казва той.

Очаквайте през юни броя на списание ЛИК, посветен на

85-ГОДИШНИНАТА ОТ РОЖДЕНИЕТО НА
ОПЕРНАТА ПЕВИЦА ГЕНА ДИМИТРОВА

ЛИК
Литература Изкуство Култура

ИСТИНСКИТЕ НОВИНИ

- www.bta.bg
- Bulgarian News Agency
- [bta.bg](https://www.instagram.com/bta.bg)
- [bta.bg](https://twitter.com/bta.bg)
- Bulgarian News Agency
- BTAnewsBG
- Bulgarian News Agency (BTA)
- [bta.bg](https://open.spotify.com/track/bta.bg)